

Statistikk

Rusmidler i Norge 2008

Alcohol and Drugs in Norway

Alkoholpolitikk i kommunene *Alcohol Policy in the Municipalities*

Redaktør (Editor): Anders Bryhni

Redaksjonsutvalg (Editorial group):
Anne Line Bretteville-Jensen, Elin K. Bye, Ragnar Hauge,
Sturla Nordlund, Hege C. Lauritzen og Astrid Skretting

Utgitt av:
Statens institutt for rusmiddelforskning

Produced by:
Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Design og trykk (print):
www.07.no

ISBN 978-82-7171-317-1

SIRUS Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Forord

Med dette heftet presenterer Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS) statistiske oppgaver om alkohol og andre rusmidler. Tallmaterialet er hentet fra offentlig statistikk og spesialundersøkelser.

Rusmidler i Norge 2008 er det 20. hefte i en serie av årlige utgivelser. Inntil 2000 ble heftet utgitt i samarbeid mellom Rusmiddeldirektoratet og Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning (SIFA). Som følge av reorganiseringen av det statlige arbeidet på rusmiddelfeltet, ble SIFA og dokumentasjonsseksjonen i direktoratet fra 1. januar 2001 slått sammen til et nytt institutt, SIRUS, som med dette har fått eneansvaret for utgivelsen.

Rusmidler i Norge presenterer annet hvert år et spesialtema. Årets utgave omhandler kommunenes alkoholpolitikk. Følgende tema har vært presentert tidligere: i 1990 var temaet Alkoholforbruket i etterkrigstiden, i 1992 Narkotika og narkotikabruk, i 1994 Alkohol i de nordiske land, i 1996 Alkohol: omsetning, bevillinger og økonomi, i 1998 Narkotika og narkotikabruk, i 2000 Rusmiddelsituasjonen i Norden, i 2002 Norsk og

nordisk alkoholpolitikk i et EU-perspektiv, i 2004 Narkotika og behandling, og i 2006 ”Det norske drikkemønsteret – under endring?”.

De talloppgavene som presenteres her er en del av de opplysninger som finnes i instituttets statistiske databaser. På en del områder finnes lange tidsserier og mer detaljer, som er for utførlige til å tas med i nåværende publikasjon. Disse er til dels publisert tidligere, og de som måtte ønske slike opplysninger henvises til tidligere utgaver av Rusmidler i Norge, særlig til utgaven i 1991. Alle tabeller er også lagt ut i vår nettbaserte statistikkdatabase - RusStat: <http://statistikk.sirus.no>.

Dette heftet er ment som et hjelpemiddel for alle som ønsker statistisk dokumentasjon når det gjelder rusmidler i Norge. Det er vårt håp at det vil kunne være til hjelp både i forbindelse med opplysningsvirksomhet, ved planlegging og gjennomføring av forebyggende tiltak, for forskningsformål og ikke minst for dem som har generell interesse for rusmiddelfeltet. For å gjøre heftet mer tilgjengelig for en utenlandsk lesekrets, presenteres all tekst også på engelsk.

Oslo, desember 2008

Jostein Rise

Direktør

Innhold

Alkoholpolitikk - et kommunalt ansvar

av Hege C. Lauritzen 13

Tabellvedlegg 45

Omsetning av alkohol 57

Tabell 1.1 58

Årlig omsetning av alkohol i utvalgte europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 15 år og over. 1970-2006

Figur 1.1a 59

Omsetning av alkohol i utvalgte europeiske land 2006

Figur 1.1b 59

Årlig omsetning av alkohol i fem europeiske land 1970-2006

Tabell 1.2 60

Årlig omsetning av brennevin i utvalgte europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 1970-2006

Figur 1.2a 61

Omsetning av brennevin i utvalgte europeiske land 2006

Figur 1.2b 61

Årlig omsetning av brennevin i fem europeiske land 1970-2006

Tabell 1.3 62

Årlig omsetning av vin i utvalgte europeiske land målt i vareliter per innbygger 1970-2006

Figur 1.3a 63

Omsetning av vin i utvalgte europeiske land 2006

Figur 1.3b 63

Årlig omsetning av vin i fem europeiske land 1970-2006

Tabell 1.4 64

Årlig omsetning av øl i utvalgte europeiske land målt i vareliter per innbygger 1970-2006

Figur 1.4a 65

Omsetning av øl i utvalgte europeiske land 2006

Figur 1.4b 65

Omsetning av øl i utvalgte europeiske land 2006

Tabell 1.5 66

Årlig omsetning av alkohol i de nordiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 15 år og over. 1967-2006

Figur 1.5 67

Årlig omsetning av alkohol i de nordiske land. 1980-2006

Tabell 1.6 68

Årlig omsetning av alkohol i Norge totalt i 1000 vareliter og i 1000 liter ren alkohol. 1980-2007

Tabell 1.7 69

Årlig omsetning av alkohol i Norge per innbygger 15 år og over i vareliter og i liter ren alkohol 1980-2007

Figur 1.7a 70

Årlig omsetning av alkohol i Norge 1980-2007

Figur 1.7b 70

Prosent av omsetning for de forskjellige drikkesortene i Norge 1980 og 2007

Tabell 1.8	71	Tabell 2.7	81
Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge i 1000 vareliter og i 1000 liter ren alkohol. 1975-2007		Statens inntekter på omsetningen av alkohol i millioner kroner. 1980-2007	
Tabell 1.9	72	Dødsfall og kriminalitet knyttet til bruk av alkohol	83
Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge per innbygger 15 år og over i liter ren alkohol 1975-2007		Tabell 3.1	84
Økonomi og alkohol	73	Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på diagnose og kjønn (underliggende årsak). 2001-2006	
Tabell 2.1	74	Tabell 3.2	85
Realprisindekser for brennevin, sterkvin, svakvin og øl 1979-2007		Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på alder og kjønn (underliggende årsak) 2004-2006	
Tabell 2.2	75	Tabell 3.3	86
Indeks for forholdet mellom nominell prisindeks for ulike drikkesorter og indeks for lønn pr normalårsverk fra Nasjonalregnskapet. 1979-2007		Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på alder og kjønn (totalt antall dødsfall over en 18-års periode), 1988-2006	
Tabell 2.3	76	Tabell 3.4	87
Forbrukernes utgifter til brennevin, vin og øl. Totale utgifter i millioner kroner og alkoholutgiftens andel av konsum i husholdninger (prosent). 1988-2007		Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på alder og kjønn (totalt antall dødsfall over en 18-års periode), 1988-2006	
Tabell 2.4	77	Figur 3.4	88
Forbrukernes nominelle utgifter til brennevin, vin og øl per innbygger 18 år og over i kroner. 1988-2007		Antall dødsfall som skyldes levercirrhose fordelt på kjønn. 1980-2006	
Tabell 2.5	78	Tabell 3.5	89
Avgift på vin og brennevin. Grunnavgift i øre per volumprosent alkohol per vareliter. 1995-2008		Antall innleggelser i somatiske sykehus med alkoholrelaterte hoveddiagnoser. 1999-2007	
Figur 2.5	79	Figur 3.5	89
Grunnavgift på brennevin og vin. 1995-2008		Antall innleggelser i somatiske sykehus med alkoholrelaterte hoveddiagnoser. 1999-2007	
Tabell 2.6	80	Tabell 3.6	90
Avgift på øl i kroner per liter 1975-2008 og klasseinndeling for øl før og etter 1.1 1995.		Antall reaksjoner som følge av forseelser mot alkoholloven eller tolloven fordelt på lovbruddets art. 1975-2007	
		Tabell 3.7	91
		Antall reaksjoner på hjemmebrenning fordelt på fylke. 1994-2007	

Kjøring under påvirkning	93	Narkotikastatistikk	103
Tabell 4.1	94	Tabell 5.1	104
Antall prøver fra bilførere fordelt på mistanke om påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler. 1989-2007		Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge Kriminalpolitisen (Kripes) og Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak). 1977-2007	
Figur 4.1	95	Tabell 5.2	105
Antall prøver fra bilførere fordelt på mistanke om påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler. 1989-2007		Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn og alder ifølge Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak). 2004-2006	
Tabell 4.2	96	Tabell 5.3	105
Antall prøver fra bilførere fordelt på type mistanke og kjønn (alkohol og/eller andre rusmidler). 1989-2007		Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på alder ifølge Kripes. 1995-2007	
Tabell 4.3	97	Tabell 5.4	106
Antall prøver fra bilførere som er testet positive for narkotiske stoffer. 1989-2007		Antall beslag av heroin, cannabis, amfetamin og kokain. 1974-2007	
Tabell 4.4	98	Figur 5.4	107
Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler som prosent av alle reaksjoner på veitrafikkforseelser. 1977-2007		Antall beslag av cannabis, heroin, kokain og amfetamin. 1974-2007	
Tabell 4.5	99	Tabell 5.5	108
Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler fordelt på fylke. 1986-2007		Antall beslag av ecstasy, LSD, khat, spiss fleinsopp, GHB og medikamenter. 1989-2007	
Tabell 4.6	100	Figur 5.5	108
Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler per 10 000 innbyggere 18 år og over fordelt på fylke. 1987-2007		Antall beslag av ecstasy, LSD og khat. 1989-2007	
Figur 4.6	101	Tabell 5.6	109
Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler fordelt på fylke. 2007		Beslaglagt mengde heroin, kokain, cannabis og amfetamin i kilogram. 1974-2007	
		Tabell 5.7	110
		Beslaglagt mengde ecstasy, LSD, khat, spiss fleinsopp og medikamenter. 1989-2007	
		Tabell 5.8	111
		Antall anmeldte narkotikalovbrudd. 1993-2006	
		Figur 5.8	112
		Antall anmeldte narkotikalovbrudd. 1993-2006	

Undersøkelser om ungdoms bruk av alkohol og narkotika ... 113

Tabell 6.1 114

Prosent av ungdom i Norge som har drukket alkohol noen gang, fordelt på kjønn og alder. 1971-2008

Tabell 6.2 115

Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som har drukket alkohol noen gang, fordelt på kjønn og alder. 1972-2008

Tabell 6.3 116

Beregnet gjennomsnittlig årlig alkoholforbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15-20 år, fordelt på ulike drikkesorter. 1986-2008

Tabell 6.4 117

Beregnet gjennomsnittlig årlig alkoholforbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15-20 år, fordelt på kjønn og alder. 1971-2008

Tabell 6.5 118

Gjennomsnittsalder for første gangs bruk av så mye som en flaske øl, en desiliter vin eller kvart desiliter brennevin i Oslo og landet som helhet. 1986-2008

Tabell 6.6 119

Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer. 1990-2008

Tabell 6.7 120

Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer. 1975-2008

Figur 6.7a 121

Prosent av ungdom i Oslo som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer. 1992-2008

Figur 6.7b 122

Prosent av ungdom i Oslo og hele landet som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer. 2008

Tabell 6.8 123

Prosent av ungdom i Norge i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert. 1990-2008

Tabell 6.9 123

Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15-20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert. 1968-2008

Hege C. Lauritzen

Alkoholpolitikk - et kommunalt ansvar

Alcohol Policy – A Municipal Responsibility

1 Alkoholpolitikk - et kommunalt ansvar

Omsetning av alkohol er regulert i alkoholloven av 2. juni 1989. I lovens formålsparagraf fremgår det at hensikten med regulering av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk er å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan medføre. Det er brei forskningsmessig enighet om at regulatoriske tiltak, som for eksempel alkoholloven, er et av de mest effektive virkemidlene for å begrense skadene av alkoholbruk (Babor et al. 2003).

For å omsette alkohol i Norge kreves det en bevilling. Bortsett fra flyselskap, Norges statsbaner, passasjerskip og befalsmesser som har statlige bevilninger, gis bevilningene av den enkelte kommune. Systemet kalles derfor det kommunale bevillingssystemet og dets historie går tilbake til 1830-tallet. Siden den gang har kommunene fått gradvis mer innflytelse over egen alkoholpolitikk. Prinsippet om kommunal sjølråderett er sentralt i norsk alkoholpolitikk (Hauge 1986).

Den statlige monopolordningen for salg av vin, brennevin og sterkt øl og det kommunale bevillingssystemet utgjør to av de viktigste kontrollpolitiske virkemidlene for omsetning av alkohol i Norge. Dokumentasjon om hvordan alkoholloven forvaltes er derfor av stor betydning for kunnskap om norsk alkoholpolitikk.

I 1989 fikk det daværende Rusmiddeldirektoratet i oppdrag å kartlegge hvordan hver enkelt kommune forvalter alkoholloven (kommuneundersøkelsen). I 2001 ble ansvaret overtatt av SIRUS. Til og med 1994 hadde Statistisk sentralbyrå (SSB) ansvar for å samle inn data om antall salgs- og skjenkesteder, men fra 1995 ble innsamlingen overtatt av kommuneundersøkelsen. Statistikk over salgs- og skjenkebevillinger går tilbake til 1928.

Data samles inn med et spørreskjema som sendes til landets kommuner i begynnelsen av hvert år. Kommunene rapporterer om situasjonen ved utgangen av foregående år. Et stort antall spørsmål er repetert siden 1989. Dette gir mulighet

for å sammenlikne resultatene over tid. Nye spørsmål har også blitt introdusert, særlig etter at alkoholloven ble endret i 1997.

Svarprosenten er høy - mellom 95 og 99 prosent. Men hvert år er det enkelte kommuner som unnlatte å svare. Dette gjelder imidlertid små kommuner og det er sjelden de samme kommunene som ikke svarer. I 2008 var det 15 kommuner som unnlot å svare, men disse 15 rapporterte i 2007. For de 15 er det tatt utgangspunkt i dataene som ble samlet inn året før. Siden ikke alle kommunene har besvart siste års skjema kan det innebære mindre feilrapporteringer i presentasjonen av dataene.

Denne artikkelen gir hovedtendensene i utviklingen for de data som er samlet inn. En mer omfattende rapport om utviklingen og geografiske forskjeller er tilgjengelig på www.sirus.no.

2 Salgsbevillinger – færre salgssteder for middels sterkt øl

Den 1. juli 2005 trådte det i kraft en rekke endringer i alkoholloven og alkohollovens forskrifter. Det ble blant annet innført et nytt system for inndeling av alkoholholdig drikk jf. alkoholforskriften § 1-1. Tidligere var alkoholholdige drikkevarer inndelt etter produksjonsmetode som øl, vin og brennevin. Denne inndelingen ble erstattet av kategorisering etter alkoholstyrke, slik at alkoholholdig drikk med samme alkoholinhold likebehandles (Definisjonen av brennevin ble imidlertid opprettholdt, da loven inneholder en rekke særregler knyttet til brennevin). Regelverket for salg og skjenking knytter seg nå til alkoholholdig drikk slik oversikten viser:

Tabell 1 Gruppering av alkoholholdig drikk

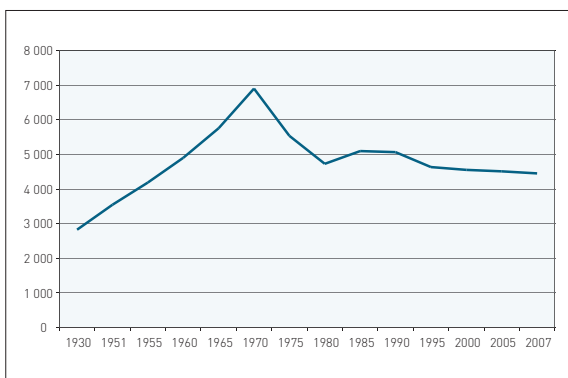
Ny kategorisering	Tidligere kategorisering
Alkoholholdig drikk gruppe 1 All drikk over 2,5 og under 4,7 volumprosent	Øl
Alkoholholdig drikk gruppe 2 All drikk over 4, og under 22 volumprosent	Sterkt øl og vin, brennevin under 22 volumprosent
Alkoholholdig drikk gruppe 3 All alkoholholdig drikk mellom 22 og 60 volumprosent	Brennevin

Alkohollovens § 1–4 definerer salg som «overdragelse av alkoholholdig drikk til forbrukere for drikking utenfor salgsstedet». Etter alkohollovens § 3–1 kan alkoholholdig drikk bare selges av dem som har fått innvilget bevilging fra kommunen. Bevilling for salg av vin, brennevin og sterkt øl kan bare gis til AS Vinmonopolet for salg i egne butikker.

Foruten å godkjenne eller avslå en søknad om salgsbevilging, kan kommunene bestemme hvordan salget av middels sterkt øl og lignende¹ skal foregå. Skal det for eksempel selges i dagligvarebutikk eller bare fra ølmonopol? Kommunen kan ikke gi salgsbevilging til bensinstasjon eller kiosk (forskriften § 3–4). Har kommunen vinmonopolutsalg må det ifølge alkohollovens § 3–1, tredje ledd, også gis bevilging til salg av middels sterkt øl og lignende.

Det eksisterer statistikk over antall salgssteder tilbake til 1930, og kurven nedenfor (figur 1) illustrerer at antall salgssteder for middels sterkt øl var jevnt stigende fra 1930 til det nådde et toppunkt i 1970 med nesten 7000 salgssteder.

Figur 1 Utviklingen i antall salgssteder for mid-delssterkt øl og lignende, 1930–2007.

I 1980 var antall salgssteder redusert til 4 637- en nedgang på hele 32 prosent på 10 år. Dette skyldes først og fremst strukturendringer i handels-

næringen som førte til færre dagligvareforretninger. Tilgjengeligheten ble dermed redusert uten at det nødvendigvis skyldtes en alkoholpolitisk avgjørelse i den enkelte kommune.

Alle kommuner hadde i 2007 salg av middels sterkt øl og lignende, og i de fleste kommunene selges det i dagligvarebutikk. Som nevnt har kommunene anledning til å beslutte at øl og lignende skal selges gjennom ølmonopol (Alkohollovens § 3–1). Kommunen kan da gi bevilgingen til private selskap under forutsetning av at det bare selges middels sterkt øl eller lignende og eventuelt mineralvann, eller kommunen kan stå for driften selv, fra såkalte kommunale ølmonopol. Tabell 2 viser utviklingen i antall salgssteder fra 1930 til 2007.

Ølmonopolets historie strekker seg tilbake til 1876, da Stortinget vedtok en lov som gjorde det mulig å opprette samlag for salg av øl og vin i byene. Bakgrunnen var et ønske om å fjerne privatøkonomiske interesser fra alkoholomsetningen. I kommuner som innførte «ølmonopol» hadde også bryggeriene rett til å selge øl (Hauge 1986). Ved en lovendring i 1989 ble det gitt anledning for kommunene til selv å opprette og drive ølutsalg (kommunale ølmonopol). Stranda kommune i Møre og Romsdal var den første kommunen som opprettet kommunalt ølmonopol i 1990. Året etter hadde antall kommuner som benyttet ordningen økt til seks. Fem år senere, i 1995, var antallet kommuner med kommunalt ølmonopol økt til ni. I 1998 var det 14 kommunale ølmonopolbutikker fordelt på 11 kommuner (Grytten 1997). Bruken av kommunalt ølmonopol har siden den gang avtatt, og i 2007 var det fire kommuner (Hareid, Lyngdal, Sogndal og Ulstein) som oppga å ha ordningen.

Ordningen med private ølmonopol er eldre og har også vært mer vanlig enn den kommunale varianten. I 1997 fantes det 25 private ølmonopol fordelt på like mange kommuner. I likhet med kommunale ølmonopol har det vært en tendens til at flere kommuner har avviklet de private ølmonopolene. I 2007 var det fem kommuner

¹ Alkoholholdig drikk gruppe 1 (over 2,5 og høyst 4,7) blir i denne teksten omtalt som middels sterkt øl og lignende. Årsaken er at denne kategorien inkluderer «rusbrus» og sider med samme alkoholstyrke.

(Fauske, Førde, Kautokeino, Vefsn og Vågan) som til sammen hadde 10 private ølmonopolutsalg.

I 2007 fantes det 40 private ølutsalg. Slike ølutsalg er som oftest drevet av bryggerier. Bryggeriutsalg trengte ikke kommunal bevilling før 1996. I forbindelse med tilpasningen av alkoholloven til EØS-avtalen i 1996, ble ordningen med bryggeriutsalg uten salgsbevilling avviklet. Bryggeriene kan fortsatt drive utsalg, men nå på grunnlag av en kommunal salgsbevilling.

Det var dessuten 68 kommuner som oppga at de i enkelte tilfeller ordnet salg av alkoholholdig drikk gruppe 1 på andre måter enn i dagligvarebutikker eller egne ølutsalg. Ofte var dette salgssteder knyttet til hytte/campingutleie.

Alkoholholdige fruktdrikker (for eksempel «rusbrus») ble fram til 2002 omsatt av vinmonopolbutikk. Etter en avgjørelse i EFTA-domstolen om at alle alkoholholdige varer med samme styrke skulle ha like vilkår, ble salget av «rusbrus» 1. januar 2003 flyttet til dagligvarebutikker med

salgsbevilling. Det førte til at antall salgssteder økte fra 188 til 4 299. Omsetningen av «rusbrus» økte fra 0,07 liter ren alkohol per innbygger 15 år og over i 2002 til 0,22 i 2003 (Rusmidler i Norge 2007). For å forhindre at salget skulle øke ytterligere, vedtok Stortinget at «rusbrus» fra 1. januar 2004 skulle beskattes som brennevin. Beskatningen førte til økte priser og effekten på salgstallene viste seg umiddelbart ved at salget minsket til 0,11 liter ren alkohol i 2004.

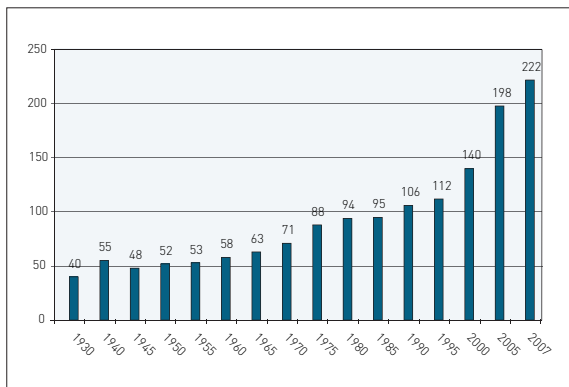
Salg av brennevin, vin og alkoholholdig drikk over 4,7 prosent er forbeholdt AS Vinmonopolet på grunnlag av kommunal bevilling. Det kan bare etableres vinmonopolutsalg i kommuner som gir bevilling til salg av øl under 4,76 prosent. Etablering av vinmonopolbutikk betyr derfor at minst et utsalgssted i kommunen selger middels sterkt øl og lignende. Innenfor hver kommune er det kommunestyret som godkjenner utsalgsstedets beliggenhet, og om det skal være selvbetjening eller betjent salg over disk. I 2007 var det 222 vinmonopolbutikker i Norge.

Tabell 2 Antall salgssteder for alkohol fra 1930 til 2007

	Brennevin og vin (og sterkt øl fra 1993)	Vin	Alt slags øl	Alkoholholdig drikk gruppe 1 (over 2,5 og høyst 4,7)	Totalt
1930	40	18	2 293	475	2 826
1951	46	6	2 566	929	3 547
1955	46	7	2 564	1 572	4 189
1960	53	4	2 868	1 978	4 903
1965	57	6	3 053	2 641	5 757
1970	61	7	3 331	3 503	6 902
1975	84	4	2 297	3 153	5 538
1980	87	5	1 768	2 869	4 729
1985	92	1	1 877	3 128	5 098
1990	106	0	1 722	3 239	5 067
1995	112	0	.	4 524	4 636
2000	140	0	.	4 413	4 554
2005	198	0	.	4 314	4 512
2007	222	0	.	4 230	4 452

Kilder: Statistisk sentralbyrå, AS Vinmonopolet og Statens institutt for rusmiddelforskning

Figur 2 Utviklingen i antall vinmonopolutsalg fra 1930 – 2007.

Figur 2 viser at det var en moderat økning i antall vinmonopolbutikker i perioden 1930–1995. Fra 1995 til 2000 ble det 28 flere utsalgssteder og fra 2000 til 2005 var det en ytterligere økning med 58 butikker. Ved utgangen av 2007 var det totalt 222 butikker i 172 kommuner fordelt på alle landets fylker. AS Vinmonopolet rapporterer om at det planlegges opprettelse av 22 nye butikker i 2008. Det betyr at vi i 2008 vil ha 244 utsalg (Vinmonopolets årsmelding 2007).

Selvbetjente vinmonopolbutikker ble innført som en prøveordning i 1999. Evalueringen to år etter påviste en salgsøkning på gjennomsnittlig 10 prosent (Horverak 2002). Det daværende Sosial- og helsedepartementet besluttet, på tross av økningen, å innføre selvbetjente utsalg. Begrunnelsen var behovet for moderne, effektive og kundevennlige vinmonopolbutikker (Rundskriv I-4 472 001).

Kommunene har fortsatt anledning til å stille vilkår om at salg av brennevin, vin og sterkt øl i egen kommune skal foregå over betjent disk i alle eller enkelte utsalgssteder. Det er svært få kommuner som ønsker dette; i 2007 var 97 prosent av utsalgene selvbetjeningsutsalg.

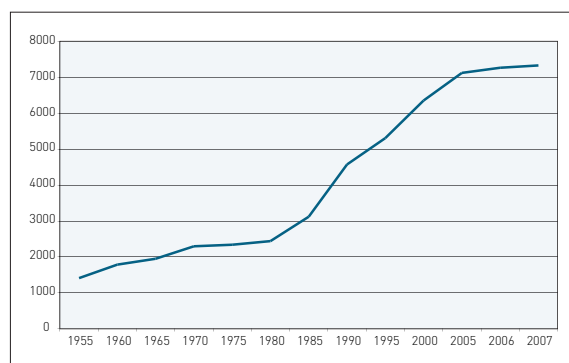
3 Antall skjenkesteder – en tredobling

På samme måte som ved detaljsalg er det kommunestyret som gir bevilling til skjenking. Med skjenking forstås salg for drikking på stedet (alkoholoven § 1–4). Den som skjenker har ikke

anledning til å tillate at alkohol som kjøpes bringes ut av skjenkearealet.

Kommunene er i dag nærmest enerådende når det gjelder å gi bevilling til skjenking. I alkoholoven § 1–7 heter det: «Bevilling for salg og skjenking gis av kommunene med mindre det gis statlig bevilling.» Antall skjenkebevillinger har vært stigende siden 1950-tallet. I figuren nedenfor er det ikke tatt med bevillinger som bare gjelder skjenking til deltakere i sluttet selskap (alkoholoven § 4–2, annet ledd), statlige bevillinger (alkoholoven §§ 5–2 og 5–3) og ambulerende skjenkebevillinger (alkoholoven § 4–5) eller bevillinger som gis for en bestemt del av året eller for en bestemt anledning (alkoholoven § 1–6, tredje ledd).

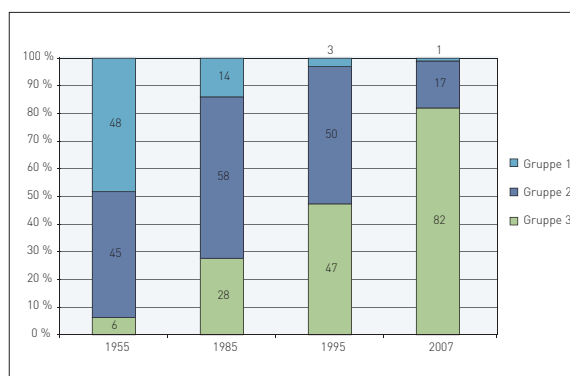
Figur 3 Utviklingen i antall skjenkesteder fra 1955 til 2007.

Det var en forholdsvis jevn økning i antall skjenkesteder fra 1955, da det var 1 409 bevillinger, og fram til 1980, hvor det var 2 439 skjenkesteder. Over en periode på 25 år var det med andre ord i underkant av en fordobling i antall skjenkesteder. Fra 1980 og fram til 2007, finner vi en kraftig økning - fra 2 439 i 1980 til 7 332 i 2007, - en tredobling under 30 år.

En annen interessant utvikling er endringene i bevillingskombinasjoner. Bevillende myndighet kan bestemme hvilke alkoholgrupper bevillingen skal omfatte. En bevilling kan gjelde alle typer alkohol eller for eksempel bare vin og øl (alkoholholdig drikk gruppe 1 & 2). Dersom det gis bevilling for skjenking av brennevin (alkoholholdig drikk gruppe 3), må det også gis bevilling for øl og vin.

Figur 4 Antall skjenkebevillinger fordelt på bevilingskombinasjon for årene 1955, 1980 og 2007.

Figur 4 viser utviklingen i forhold til bevilingskombinasjoner for de kommunale skjenkebevillingene. I 1955 var det kun seks prosent av 1 409 skjenkebevillinger som omfattet brennevin. Nesten halvparten hadde bevilling for bare øl. På denne tiden ble bevilling til skjenking av brennevin gitt til AS Vinmonopolet, som kunne «leie ut» det antall rettigheter som var gitt til å skjenke brennevin til private hoteller og restauranter. Brennevin kunne bare skjenkes i kommuner med flere enn 4 000 innbyggere. Det kunne heller ikke gis bevilling til skjenking av brennevin dersom det ikke allerede var etablert vinmonopolutsalg. Skulle det være brennevinsomsetning måtte det avgjøres ved en kommunal folkeavstemning hvis minst 5 prosent av de stemmeberettigede i kommunen krevde det.

I 1985 ga 863 av i alt 3 119 skjenkebevillinger anledning til å skjenke brennevin, vin og øl (28 prosent) - en økning på over 20 prosent på 30 år. Bevillinger begrenset til skjenking av øl var redusert til 14 prosent.

Det var flere endringer som påvirket de kommunale skjenkebevillingene i denne perioden. For det første ble det i 1967 tillatt å gi brennevinsbevilling for salg i alle kommuner – uavhengig av folketallet. Statens bevillingsnemnd for brennevinsomsetning ble opprette samme år og kravet om obligatorisk bindende folkeavstemning for salg av brennevin ble avskaffet. Fram til 1971 var det ikke tillatt å skjenkebrennevin dersom kommunen ikke hadde vinmonopolutsalg.

Det har blitt mer og mer vanlig at skjenkebevilling også omfatter brennevin. I 1995 hadde knapt halvparten av alle skjenkesteder anledning til å skjenke brennevin. Andelen bevillinger for bare øl sank til tre prosent. Ved innføring av ny alkohollov i 1989 fikk kommunene mer innflytelse enn før. Adgangen til å holde bindende folkeavstemning om omsetning av brennevin og salg av vin og øl - dersom det ble krevd av en tjuendedel av de stemmeberettigede - ble opphevet. Statens bevillingsnemnd for brennevinsomsetning ble lagt ned og ansvaret for å avgjøre om skjenking av brennevin skulle forekomme, ble overlatt til kommunestyret. Ordningen med Vinmonopolet som bevillingshaver for brennevins skjenking og ordningen med adgang til å begrense skjenkebevillinger til å gjelde «reisende» og «spisegjester» ble også avviklet. Det ble bestemt at bevillingen for brennevins skjenking skulle gis til en som var tilknyttet et skjenkested på samme måte som ved skjenking av øl og vin (Hauge 2000).

I 2007 omfattet nesten alle skjenkebevillinger også brennevin (82 prosent). Bevilling som bare omfatter middels sterkt øl (alkoholgruppe 1) gis unntaksvis. I 2007 var der under én prosent av skjenkebevillingene var begrenset til å skjenke øl.

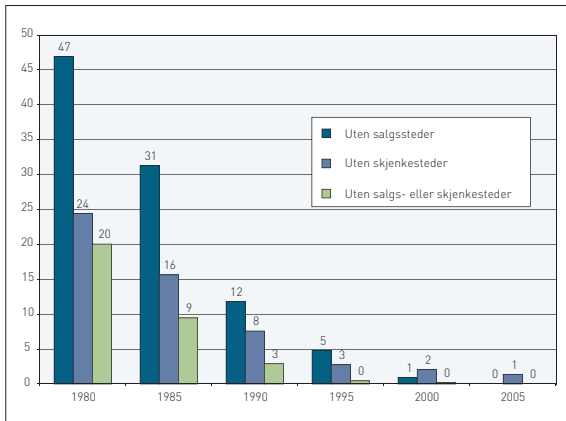
Begrepet skjenkebevilling eller skjenkested forbindes som oftest med en pub hvor det serveres øl, vin og drinker eller en restaurant hvor det drikkes alkohol til maten. I de siste årene har vi imidlertid sett en tendens til at skjenkebevillinger også gis til mer utradisjonelle steder for servering av alkohol. Kommunen kan for eksempel gi alders- og sykehjem bevilling til å skjenke alkohol, og 70 kommuner gjorde dette i 2007. Seks kommuner oppga å ha gitt skjenkebevilling til frisørsalonger, syv til SPA og fem kommuner til butikker, for eksempel en møbelforretning.

4 Bevillingspraksis

Alkoholloven gir altså den enkelte kommune stor mulighet til å forme egen alkoholpolitikk. En kommune kan vedta at det ikke skal selges eller skjenkes alkohol. I 2007 ble det omsatt alko-

hol i samtlige kommuner, men samme år var det fortsatt to kommuner (Audnedal og Siljan) som oppga at de ikke hadde innvilget skjenkebevillinger.

Figur 5 Prosent av kommuner uten salgs- eller skjenkesteder med kommunal bevilling for alkohol 1980–2005.

Går vi ca tretti år tilbake i tid var situasjonen en helt annen. Data fra 1980 viser at 20 prosent av kommunene ikke hadde noen form for alkoholomsetning. I 1990 var andelen som verken hadde salg eller skjenking sunket til 12 prosent. Kommuner uten skjenkesteder var sunket til åtte prosent, mens tre prosent verken hadde salg eller skjenking. Bare to kommuner i 1990 oppga at de ikke hadde salgssteder for omsetning av alkohol, mens åtte kommuner fortsatt ikke hadde skjenking. 2002 var det første året alle kommuner hadde enten salgs- eller skjenkesteder. Den siste kommunen som verken hadde salg eller skjenkested var Audnedal i Vest Agder.

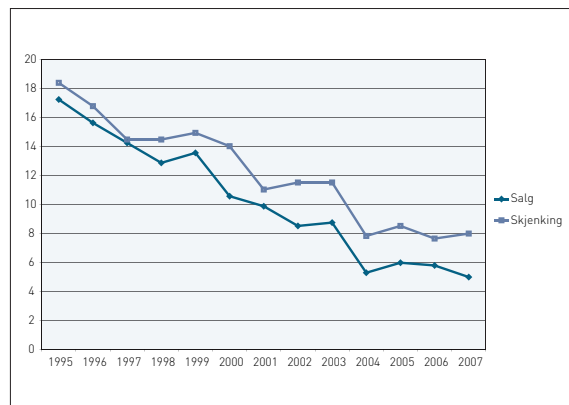
Kommunene har flere muligheter til å regulere egen alkoholpolitikk enn bare å bestemme om det skal omsettes alkohol. I 1997 ble alkoholloven gjenstand for en omfattende revidering, blant annet for å forebygge økonomisk kriminalitet i utelivsbransjen. I forarbeidet til endringene heter det: «Et av hovedmålene med å foreta en revisjon av alkoholloven er å synliggjøre de styringsmulighetene kommunene har for å føre en mer restriktiv alkoholpolitikk» (Ot prp nr 7). Det ble bl.a. innført mulighet til å begrense antall bevillinger, stille vilkår til bevilling, utvide ad-

gang til å inndra bevilling og innføring av maksimaltider for salg og skjenking.

4.1 Muligheten til å begrense antall bevillinger

Ved endringer i loven i 1997 ble det tilført en ny bestemmelse der kommunen fikk anledning til å beslutte om det skal gis mer enn et bestemt antall bevillinger til salg og/eller skjenking, dvs et «tak» på antall bevillinger (alkoholloven § 1–7a, tredje ledd). Selv om dette var en ny bestemmelse, hadde tidligere rettspraksis gitt kommunene mulighet til å sette en øvre grense. (Hauge og Lohiniva 2002).

Figur 6 Prosentvis andel kommuner som har satt tak på antall salgs- eller skjenkesteder i perioden 1995–2007.

Figur 6 viser at det har blitt mindre vanlig å angi en øvre grense for antall salgs- og skjenkebevillinger. I 2007 hadde fem prosent (23) av kommunene satt tak på antall salgsbevillinger, i 1995 var det 17 prosent (75) av alle kommuner. Den samme nedgangen gjelder for antall kommuner som hadde tak på skjenkebevillinger. I 1995 hadde 18 prosent (80) av kommunene satt begrensning for antall skjenkesteder, mens kun åtte prosent (34) av kommunene benyttet denne muligheten i 2007.

4.2 Lengre salgs- og skjenketider

Da alkoholloven ble endret i 1997 ble det også innført «normaltider» og «maksimaltider» for salg og skjenking av alkohol. Dersom kommu-

nene ikke selv har regulert tiden, skal lovens normaltids gjelde.

Når det gjelder salg av alkohol er normaltiden fra 08:00 til 18:00 på hverdager og fra 08:00 til 15:00 på dager før søn- og helligdager (alkoholoven § 3–7). Kommunestyret har imidlertid anledning til å innskrenke eller utvide salgstidene for enkelte bevillinger eller for alle salgsbevillinger. Salg og utlevering er likevel forbudt etter klokken 20:00 på hverdager og etter klokken 18:00 på dager før søn- og helligdager (unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag). I tillegg kan det bestemmes at salg ikke skal skje på bestemte tider på dagen eller på bestemte ukedager.

Det er ikke og det har heller ikke vært vanlig å innskrenke salgstidene for alkoholgruppe 1, verken for det enkelte salgssted eller generelt (for alle) i kommunen. Når det gjelder generelle innskrenkninger har det vært en markert nedgang fra 11 prosent i 1998 til tre prosent i 2005. Det har derimot vært mer vanlig å utvide salgstidene. I 1998 utvidet 168 kommuner salgstider for alkoholgruppe 1 generelt i kommunen. I 2007 var antallet steget til 256 kommuner, dvs. at 59 prosent av landets kommunestyre utvidet salgstiden for butikksalg.

Normaltiden for skjenking av alkohol med 22 volumprosent eller mer er fra klokken 13:00 til kl. 24:00. Skjenking av alkohol med lavere alkoholinnhold kan normalt skje fra 08.00 til 01.00. Kommunene kan utvide skjenketidene, men det er ikke tiltatt å skjenke alkohol med 22 volumprosent alkohol eller mer mellom 03.00 og 13.00. Skjenking av alkohol med lavere prosent er ikke lov mellom 03.00 og 06.00. Tid for skjenking av alkoholgruppe 3 kan ikke fastsettes utover tiden det kan skjenkes annen alkoholholdig drikk (alkoholoven § 4–4, fjerde ledd).

Svært få kommuner hadde innskrenkninger i skjenketiden i forhold til normaltiden for alkoholgruppe 1 & 2. Mens innskrenkninger i skjenketidene var sjelden, er det langt mer vanlig å utvide skjenketidene. I 2007 var det 58 prosent (250) av kommunene som hadde utvidet skjen-

ketidene generelt, en liten nedgang fra året før, mens det var 22 prosent (93) av kommunene med utvidelser for enkelte av skjenkestedene.

Mens innskrenkninger i skjenketidene for alkoholgruppe 3 (brennevin) er sjeldent, er det langt mer vanlig å utvide skjenketidene. I 2007 var det 248 kommuner (58 prosent) som utvidet skjenketidene for brennevin generelt i kommunen, noe som er en liten nedgang fra året før. Det var 101 kommuner som utvidet skjenketiden for enkelte av skjenkestedene, en økning på tre kommuner fra året før.

4.3 Økt bruk av vilkår

Alkoholovens §§ 3–2 og 4–3 gir kommunene mulighet til å sette vilkår for bevilling både for salg og skjenking av alkohol. Bakgrunnen for endringene i alkoholoven i 1997 var å gi kommunene større mulighet til å forme sin egen alkoholpolitikk. Tidligere kunne det for eksempel bare settes vilkår knyttet til salgs- og skjenketidene og dessuten at det ikke skulle foregå skjenking i nærheten av auksjon, eller at bevillingen skulle innskrenkes til bare å gjelde reisende eller spisegjester (Hauge og Lohiniva 2002).

Vilkårene må imidlertid være i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler og være begrunnet i alkoholpolitiske hensyn. Det kan gis både generelle vilkår for alle salgs- eller skjenkesteder og/eller individuelle vilkår som er knyttet til hvert enkelt bevillingsvedtak.

Det er svært få kommuner som har benyttet muligheten til å stille vilkår knyttet til salgsbevillingene. Antall kommuner som har satt vilkår knyttet til en salgsbevilling økte fra 13 kommuner i 1998 til 28 kommuner i 2007. Av de 28 kommunene som har stilt vilkår, oppga 18 hvilken type vilkår som ble stilt. En kommune oppga påbudt salg over disk og en kommune at det ikke skal foregå salg på bestemte ukedager. Videre oppga 16 kommuner andre typer vilkår, som for eksempel at alkoholholdig drikk ikke skal plasseres ved inngang eller ved kasser.

I 2007 var det 128 kommuner som oppga at de hadde satt vilkår til skjenkebevillingene. På spørsmålet om type vilkår oppga:

- 48 kommuner at de hadde satt vilkår om ordensvakt på stedet
- 39 kommuner tillot ikke skjenking av brennevin på uteservering
- I 37 kommuner måtte skjenkestedet ha godkjenning av plan- og bygningsetat
- 30 hadde satt spesielle vilkår om nedre aldersgrense
- 16 kommuner måtte ha kursing av ansatte f. eks. Ansvarlig alkoholhåndtering
- 16 kommuner hadde satt vilkår om spiseplikt
- 8 hadde satt vilkår om at en prosentvis andel av omsetningen må være mat

Vi ser en tendens til at flere kommuner knyttet vilkår til en skjenkebevilling, men dette betyr ikke nødvendigvis at det er alkoholpolitiske begrunnelser for vilkårssettingen.

4.4 Avslag på søknader om salgs- og skjenkebevillinger

Kommunene har mulighet til å avslå en bevilingsøknad om salgs- eller skjenkebevilling med hjemmel i alkohollovens bestemmelser om vandelskrav eller av skjønnsmessig hensyn. Relativt få kommuner avslår søknader om skjenkebevilling. I 2001 var det 17 prosent av kommunene som hadde avslått søknader om skjenkebevilling, mens denne andelen i 2007 var sunket til 12 prosent.

Årsaker som nevnes er:

- 20 kommuner oppga at det skyldes økonomisk vandel
- 16 oppga klanderverdig vandel i forhold til alkohollovgivningen
- 15 oppga lokalpolitiske hensyn som f. eks. nærhet til skole, fortetting av skjenkesteder etc.
- 14 oppga andre grunner til avslag

Det er enda færre kommuner som avslår søknader om salgsbevilling. I 2001 var andelen fem prosent, og i 2007 var den redusert til to prosent.

Det er viktig å merke seg at avslag ikke er knyttet til fornyelse av en bevilling, da dette som regel skjer ved inngangen til en ny bevillingsperiode. En bevillingsperiode varer som regel i fire år og først i 2008 startet en ny fireårig bevillingsperiode.

En årsak til at det er relativt få avslag kan være at informasjonen til de som ønsker en bevilling ofte gis i forkant, slik at de som ikke oppfyller kravene, for eksempel vandelskravet, lar være å søke.

5 Kontroll og sanksjoner knyttet til bevillingene

Kommunen skal føre kontroll med at alkoholloven, dens forskrifter og vilkår gitt i bevilingsvedtaket, overholdes (alkohollovens § 1–9). Alkohol med mer enn 4,7 alkoholprosent kan bare selges via Vinmonopolet, og Vinmonopolet fører selv kontroll med sine utsalgssteder jf. alkoholloven § 1–9 jf. alkoholforskriften § 3–7. Kontrollen gjennomføres etter omsetningsforskrift kapittel 9.

Dersom bevillingshaver ikke lengre oppfyller vandelskravet eller det foreligger brudd på alkoholloven eller annen lovgivning hvor bestemmelsene har sammenheng med alkohollovens formål (alkoholloven § 1–8), kan en bevilling inndras for resten av bevillingsperioden eller for en kortere tid.

5.1 Ansvar for og gjennomføringen av kontroll

Først ved innføring av ny alkohollov i 1989 fikk kommunene en sentral rolle når det gjaldt kontroll med de kommunale bevillingene. Fram til da hadde Vinmonopolet stått for kontrollen av stedene der det ble skjenket brennevin, mens det var kommunenes ansvar å føre kontroll med

salgs – og skjenkestedene. I praksis var det få kommuner som hadde noen form for kommunal kontroll. Kontrollen ble i stedet overlatt til politiet som skulle opprettholde ro og orden. (Hauge og Lohiniva 2002).

Ved endringene i 1997 ble også krav om økonomisk vandel innført. Frem til 2005 var kommunene pålagt å opprette kommunale kontrollutvalg. Utvalgene kunne opprettes særskilt for å kontrollere alkoholomsetningen eller oppgavene kunne legges til et allerede eksisterende utvalg. I 2005 ble imidlertid forskriftens bestemmelser om plikten til kontrollutvalg opphevet. Bestemmelsen om at kontrollutvalget skal gi råd og veiledning til bevillingsinnehaverne, styrer og stedfortrederer beholdt i §9–2, men «kontrollutvalget» er byttet ut med «kommunen» (Sosial- og helsedirektoratets rundskriv IS-12/2005).

I 2007 oppga:

- 97 (22 prosent) av kommunene at de hadde plassert kontrollfunksjonen i helse- og sosialstyret
- 64 (15 prosent) hadde et eget kommunalt kontrollutvalg
- 38 (8 prosent) av kommunene deltok i et interkommunalt kontrollutvalg
- 93 (22 prosent) oppga at kontrollutvalget var lagt til formannskapet/forvaltningsutvalget
- 139 (32 prosent) oppga at kontrollfunksjonen blir ivaretatt av et annet organ

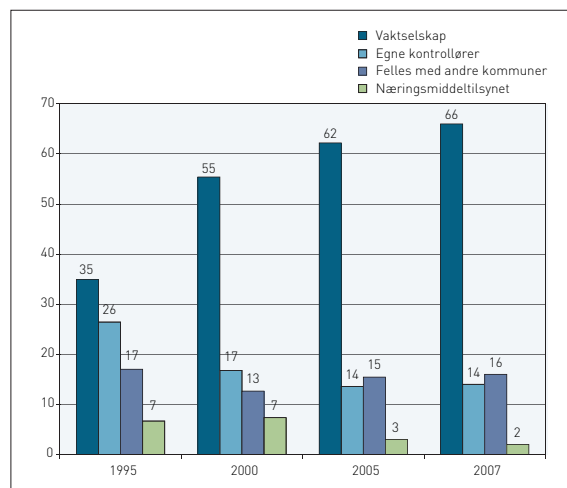
Nesten en tredjedel av kommunene oppga at andre organer enn de nevnte ivaretar kontrollfunksjonen, og her nevnes for eksempel brannvesenet, vaktelskap, ulike utvalg og komiteer osv.

Alkoholforskriften § 9–7 har ordlyden: «Salgs- og skjenkesteder skal kontrolleres så ofte behovet tilsier det. Hvert sted skal kontrolleres minst en gang årlig. Kommunen skal årlig utføre minst tre ganger så mange kontroller som de har salgs- og skjenkesteder». I 2007 oppga kommunene at det var til sammen 4 232 salgsbevillinger og 7 332 skjenkebevillinger – totalt 11 564 kommunale

bevillinger. Under forutsetning av at loven blir etterlevd, skal det ha vært gjennomført minimum 34 692 kontroller i 2007. Vi har dessverre ikke data over antallet gjennomførte kontroller, innholdet i dem, hvordan de gjennomføres. Med unntak om antall inndragelser, vet vi også lite om hvordan overtredelser sanksjoneres.

Det er opp til kommunen selv å bestemme hvordan kontrollene praktisk skal gjennomføres. Kontrollen kan utføres av egne ansatte, engasjerte kontrollører eller for eksempel private vaktelskap.

Figur 7 Gjennomføring av kontroll i 1995, 2000, 2005 og 2007 i prosent

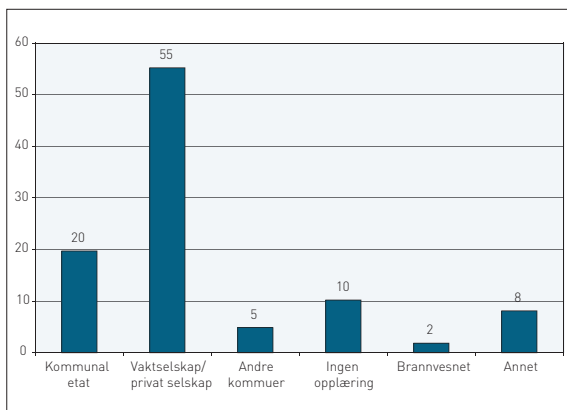
Det har etter hvert blitt relativt vanlig å engasjere et vaktelskap til å gjennomføre salgs- og skjenkekontrollen. I 2007 oppga 66 prosent av samtlige kommuner at de hadde engasjert et vaktelskap for å gjøre dette. Videre oppga 14 prosent at de hadde valgt å ha egne kontrollører. Blant disse var større byer som Oslo, Bergen, Kristiansand og Tromsø. Enkelte kommuner benytter også andre ordninger enn de som er nevnt i figuren, som for eksempel brannvesenet, studenter etc. Noen få kommuner oppgir også at de ikke gjennomfører kontroller og derfor heller ikke har kontrollører. Vi har grunn til å tro at økonomi spiller en avgjørende rolle for valg av kontrollordning.

Uansett hvilken ordning kommunen velger for å gjennomføre den lovpålagte kontrollen, har den

ansvar for at kontrollørene gis den nødvendige opplæringen for å utføre tilfredsstillende kontroll (jf. forskriften § 9–3).

I 2007 ble det spurt om hvilken etat som er ansvarlig for opplæring av kommunens kontrollører.

Figur 8 Ansvarlig for opplæring av kontrollører i 2007, prosent.

Figuren viser at litt over halvparten (55 prosent) av kommunene oppga at det var vaktelskapene eller private selskap som var ansvarlig for opplæringen av kontrollørene i 2007. Bare 20 prosent oppga at opplæringen gjennomføres av en kommunal etat, mens 10 prosent svarte at det ikke gjennomføres opplæring av kontrollørene.

Kontrollen skal omfatte alle bestemmelsene i alkoholloven, tilhørende forskrifter og eventuelle vilkår gitt i bevillingsvedtaket. I forskriften om omsetning fremheves det at kontrollen særlig skal omfatte salgs- og skjenketider,

aldersgrensebestemmelsene og at det ikke selges eller skjenkes til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler (omsetningsforskrift § 9–4). Personer som er påvirket av andre legale eller illegale rusmidler (narkotika) omfattes også av påbudet. Nytt i 2004 var lovparagrafens tredje ledd om at bevillingen kan inndras dersom det gjentatte ganger har foregått narkotikaomsetning på stedet, eller dersom det skjer gjentatt diskriminering (jf. straffeloven § 349a).

5.2 Avdekkede overtredelser og inndragninger

Kommunene kan inndra en bevilling (Alkoholloven § 1–8) dersom salg eller skjenking ikke har skjedd i samsvar med alkoholloven eller andre lover med bestemmelser som har sammenheng med alkohollovens formål. Dersom bevillingshaver ikke lengre oppfyller kravene til vandel eller har brutt vilkårene knyttet til bevillingene, kan bevillinger også inndras (jf. §§ 3–9 og 4–7). Avdekkes overtredelser, er det kommunen som bestemmer om bevillingen skal inndras og evt. for hvor lenge. Det er relativt vanlig at kommunen velger å gi bevillingshaver en advarsel før de går til det skritt å inndra bevillingen. At vilkårene for å fatte vedtak om inndragning er oppfylt, betyr ikke at kommunen har plikt til å inndra bevillingen. En bevilling kan inndras for kortere eller lengre tid avhengig av bruddets karakter og alvorlighetsgrad, alt fra én dag til ut bevillingsperioden. Den som forsettelig eller uaktsomt overtrer alkoholloven eller bestemmelser gitt i eller i medhold av denne, eller medvirker til slik overtredelse, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 år, jf. alkoholloven kap. 10.

Fordi en avdekket overtredelse ikke nødvendigvis fører til en inndragning av en bevilling, tar vi også med informasjon om antall avdekkede overtredelser. Tabellen nedenfor viser en oversikt over antall avdekkede overtredelser og antall inndragelser knyttet til bevillingene.

Tabell 3 Antall avdekkede overtredelser og inndragninger av salgs- og skjenkebevillingene i 2007

	Avdekkede overtredelser		Antall inndragninger	
	Antall kommuner	Antall tilfeller	Antall kommuner	Antall tilfeller
Salg	54	82	20	31
Skjenking	145	627	63	153

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

I 2007 var det 54 kommuner som til sammen oppga 82 overtredelser knyttet til salgsbevillingene, mens 145 kommuner avdekket til sammen 627 overtredelser knyttet til skjenkebevillingene. Tallene viser at bare en liten del av de avdekkede overtredelsene førte til inndragning av bevilling. Av salgsbevillingene førte 37 prosent av de avdekkede overtredelsene til inndragning. Bare en fjerdedel av de avdekkede overtredelsene knyttet til en skjenkebevilling førte til en inndragelse.

Når det gjelder type overtredelser knyttet til salgsbevillingene, var 37 prosent av disse salg til mindreårige. Deretter kommer brudd på salgstidene 15 prosent, 10 prosent av tilfellene skyldes salg til åpenbart påvirket kunde, én prosent er manglende oppfyllelse av krav om økonomiskandel. Hele 34 prosent oppga «annen grunn» uten å gi en beskrivelse av hva denne grunnen er. Eksempler er mindreårige i kassa, feil plassering av alkoholholdig drikke, manglende internkontroll og ikke spurt om legitimasjon.

Den vanligste type overtredelse knyttet til skjenkebevillingene er også kategorien «annen grunn» med hele 43 prosent. Eksempler på annen grunn som oppgis er skjenking utenfor skjenkearealet, manglende internkontroll, ikke betalt gebyr og brudd på reklameforbudet.

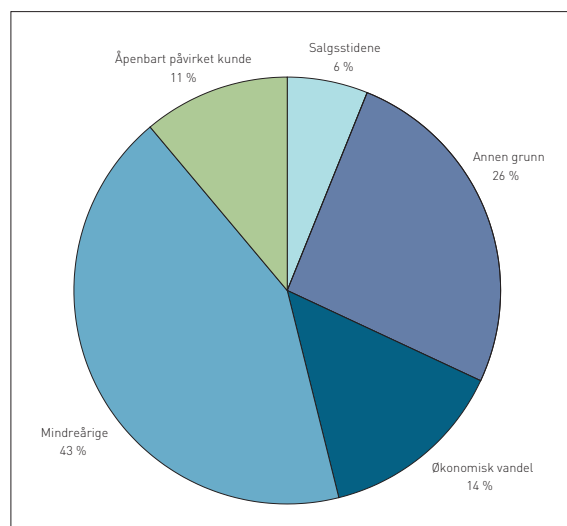
Dernest kommer skjenking til åpenbart påvirket gjest med 38 prosent av de oppgitte tilfellene. Skjenking til mindreårige lå på 10 prosent, mens manglende oppfyllelse av krav om økonomiskandel og brudd på skjenketidene begge utgjorde seks prosent.

Hvordan overtredelser sanksjoneres i den enkelte kommune har vi ikke oversikt over, men nytt i 2006 er spørsmålet om kommunen har innført et prikkbelastningssystem. Her tildeles det prikker ved hver overtredelse av alkoholloven eller dens forskrift. Systemet har til hensikt å gjøre bransjen mer bevisst på sanksjonene ved lovovertrødelse. Et eksempel er Haugesund kommune, som har innført et prikkbelastningssystem der de ulike bruddene gir ulik prikkbelastning. Dersom et serveringssted eller salgssted får flere enn 8 prik-

ker i løpet av en gitt tidsperiode, fører dette til midlertidig inndragning av bevilling. I 2007 var det 16 kommuner som oppga å ha innført et slikt system. Dette er en økning med ti kommuner fra året før.

Det er sjelden en bevilling blir inndratt og dersom det foretas en inndragning er den som regel midlertidig. Svært få kommuner har inndratt salgsbevillinger og i 2007 oppga ingen kommuner at bevilling for salg var inndratt for hele bevillingsperioden. I 2007 ble det til sammen inndratt 31 salgsbevillinger for kortere eller lengre perioder i tilsamme 20 kommuner.

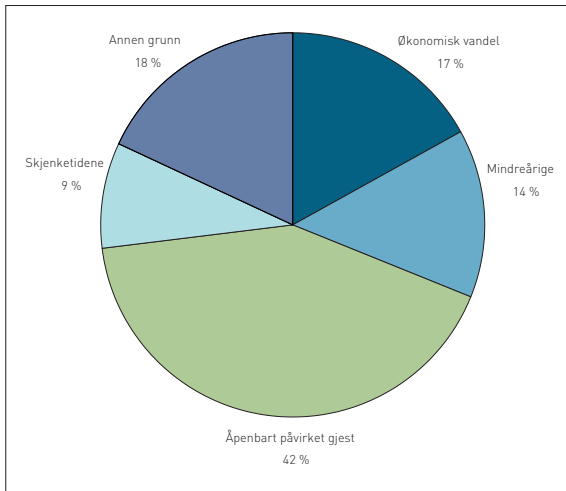
Figur 9 Oppgitte årsaker for inndragningene av salgsbevillinger i 2007.

Den vanligste årsaken til inndragning av salgsbevilling er salg til mindreårige (43 prosent). Den nest største gruppen er kategorien «annen grunn». Her nevnes for eksempel at salget ble utført av person under 18 år, ikke innlevert omsetningsoppgave eller ikke betalt omsetningsgebyr. Fjorten prosent oppga manglende oppfyllelse av krav om økonomiskandel, 11 prosent skyldes salg til åpenbart påvirket kunde, mens seks prosent skyldes brudd på salgstidene.

I 2007 var det 63 kommuner som oppga at de til sammen hadde inndratt 153 skjenkebevillinger.

Figur 10 Oppgitte årsaker for inndragningene av skjenkebevillinger i 2007.

Den vanligste årsaken for inndragelse av en skjenkebevilling var skjenking til åpenbart påvirket gjest – 42 prosent av alle tilfellene. Dernest og «annen grunn» med 17 prosent. Eksempler på annen grunn er to tilfeller av narkotikaomsetning, bevillingen ikke benyttet, skjenking utenfor skjenkeareal og ikke levert omsetningsoppgave. Manglende oppfyllelse av krav om økonomisk vandel utgjorde 20 prosent, fjorten prosent oppga skjenking til mindreårige og ni prosent av inndragningene skyldtes brudd på skjenketidene. Det var langt vanligere å inndra en bevilling midlertidig enn ut skjenkeperioden.

Politiet har adgang til å stenge et sted som driver salg eller skjenking uten bevilling (jf. § 1.8 a). De kan også stenge et salgs- eller skjenkested for inntil to dager når det er nødvendig for å hindre forstyrrelse av offentlig ro og orden, ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet eller for å avverge eller stanse lovbrudd. Bare 11 kommuner oppga i 2007 at politiet hadde benyttet adgangen til å stenge et salgs- eller skjenkested.

5.3 Veien fra overtredelse til inndragelse

Undersøkelsen viser at kommunene i liten grad avdekker lovbrudd, og når de avdekkes får de sjelden konsekvenser. Det skal mye til for å miste en bevilling, og i realiteten skjer det nesten aldri. Dette kan enten bety at det sjelden forekommer

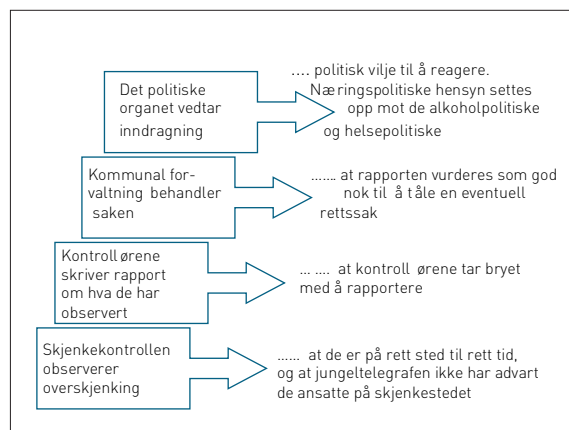
brudd på alkoholloven, eller at kontrollen ikke avdekker de lovbruddene som blir begått. Det er dessverre mye som tyder på at det siste er tilfelle. Forskning fra SIRUS viser at både mindreårige og berusede gjester får kjøpt og servert alkohol.

En studie viser at ungdom ikke ble spurt om legitimasjon i halvparten av forsøkene på å få kjøpt alkohol. Dette gjaldt både på butikker og vinmonopol. Undersøkelsen ble gjennomført ved at 18-åringer som så unge ut for alderen, prøvde å få kjøpt øl i butikker og i Vinmonopolbutikker. Vinmonopolbutikken var litt strengere enn butikkene, men forskjellene var små (Rossow, Jarls-son og Raitasalo 2008).

Studier av skjenkesteder viser at det foregår overskjenking i stor grad. Studiene bygger på testkjøp på skjenkesteder i Bergen og Trondheim sentrum. Ved bruk av skuespillere som spilte svært beruset ble det testet om fulle gjester får servering og hva som skjer når gjestene bestiller. Utfallet i de fleste testkjøpene var at den «fulle» gjesten fikk servering (Holth og Bye 2004, Buvik og Baklien 2006, Lauritzen og Baklien 2007)

At lovbrudd avdekkes forutsetter at kontrollen utøves på rett sted til rett tid, av riktig personer, at det rapporteres og kan bevises. Modellen nedenfor illustreres den lange veien til en inndragelse (Lauritzen og Baklien 2007).

Figur 11 Fra overskjenking til inndragning

Den første forutsetningen er at kontrollørene er tilstede mens overskjenkingen foregår, og at de ser hva som skjer. Kontrollørene må ved hjelp av skjønn vurdere om det de ser er såpass alvorlig at det bør rapporteres og nedtegnes i rapport. Når rapporten kommer til den del av kommunalforvaltningen som skal behandle saken, blir den grundig vurdert. Fordi inndragningssaker ofte fører til klager og kan havne i rettsapparatet, må forvaltningen vurdere om rapporten er tilstrekkelig til at den vil holde i en eventuell retts sak. Den siste forutsetning er at det er politisk vilje til å reagere. Særlig i små, gjennomsløkte kommuner kan politikerne finne det vanskelig å gå til inndragning. Ofte vil nok også de alkoholpolitiske eller helsepolitiske hensynene tape i forhold til næringspolitikken.

6 En mer liberal alkoholpolitikk i kommunene

Den enkelte kommune har gjennom alkoholloven stor innflytelse og myndighet til å forme egen alkoholpolitikk. Kommunale myndigheter skal på den ene siden være med på å begrense skadene av alkoholbruk ved å regulere omsetningen av en handelsvare som kan skade, men må også ta hensyn til handelsnæringen - en balansegang som til tider er motstridende og vanskelig. Data fra kommunene gir ikke bare dokumentasjon om alkoholpolitikken i den enkelte kommune, men også viktig kunnskap om norsk alkoholpolitikk generelt. Salgs- og skjenkepraksisen som utøves i kommunene utgjør i praksis en stor del av norsk alkoholpolitikk.

Kort oppsummert viser data at det siden 1970 har blitt færre salgssteder for middels sterkt øl og lignende. Denne utviklingen er hovedsakelig et resultat av næringspolitikk; det er blitt færre dagligvarebutikker. Kommunene har anledning til å begrense ølsalget ved å opprette enten privat eller kommunalt ølmonopol, men ordningen er lite utbredt. Vin og brennevin har i hele perioden bare kunnet selges gjennom Vinmonopolets ut salg, og Vinmonopolet overtok også salget av sterkt øl i 1993. Antall vinmonopolutsalg steg

jevnt fram til slutten av 1990 og er mer en tredoblet siden 1970. Etter 2000 har det skjedd en omlegging fra disksalg til selvbetjening i så godt som alle Vinmonopolets butikker.

Utviklingen i antall skjenkesteder viser en tredobling siden 1980. Fra 1950-tallet og frem til i dag har en stadig større andel av skjenkestedene fått anledning til å skjenke brennevin (gruppe 3). I 1985 hadde 28 prosent av skjenkestedene bevilning til å skjenke brennevin, vin og øl, mens i 2007 gjaldt det 82 prosent. Det har blitt langt færre skjenkesteder som bare har bevilning til å skjenke middels sterkt øl og lignende. Mens det i 1980 og 1990 var henholdsvis 27 og 9 prosent av skjenkestedene som bare hadde bevilning til å selge alkoholholdig drikk gruppe 1, var andelen sunket til under én prosent i 2007.

Et av motivene for endringene i alkoholloven i 1997 var å gi kommunene større mulighet til å føre en restriktiv alkoholpolitikk. Ti år senere ser vi at de fleste kommuner ikke benytter seg av virkemidlene. Det har blitt mindre vanlig å regulere omsetningen ved å angi en øvre grense for antall salgs- og skjenkebevillinger. Mens innskrenkninger i salgs- og skjenketidene er sjeldne, er det langt mer vanlig å utvide skjenketidene. I 2007 har ca 60 prosent av kommunene utvidet salgs- og skjenketidene i forhold til lovens normaltider.

Flere kommuner enn tidligere knytter vilkår til bevillingene, dette gjelder først og fremst skjenkebevillingene. I 2007 oppga nesten en tredjedel av kommunene at de hadde knyttet vilkår til skjenkebevillingene. Det er relativt få kommuner som gir avslag på søknad om bevilling - bare 12 prosent hadde gitt avslag på skjenkebevilling og 2 prosent på salgsbevilling i 2007.

Reguleringer, som for eksempel alkoholloven, er som nevnt innledningsvis et av de mest effektive virkemidlene for å begrense samfunnsmessige og individuelle skader alkoholbruk kan medføre. Dette understreker viktigheten av kontroll for å avdekke eventuelle lovbrudd og sanksjonere lovbrudd. Denne undersøkelse viser at kommunene i liten grad avdekker lovbrudd, og når de avdek-

kes får de sjelden konsekvenser. Det skal mye til for å miste en bevilling, i realiteten skjer det nesten aldri. Dette kan enten bety at det sjelden forekommer brudd på alkoholloven, eller at skjenkekontrollen ikke avdekker de lovbruddene som blir begått. Det er dessverre mye som tyder på at det siste er tilfelle. At lovbrudd avdekkes forutsetter at kontrollen utøves på rett sted til rett tid, av riktig personer, at det rapporteres og kan bevises. Forskning viser at både mindreårige og berusede gjester får kjøpt og servert alkohol.

De årlige undersøkelsene viser at de aller fleste kommunene i sjelden grad benytter mulighetene de har til å føre en restriktiv politikk. Sett under ett fører kommunene en stadig mer liberal skjenkepolitikk.

Referanser

- Babor, T. et al. (2003): Alcohol: No ordinary Commodity. Oxford: University Press.
- Buvik, K og Baklien, B (2006): Skal det være noe mer før vi stenger? Evaluering av Ansvarlig vertskap i Trondheim. SIRUS rapport nr 4/2006. Statens institutt for rusmiddelforskning, Oslo.
- Grytten, L og Søreide, K (1997): Kommunenes rusmiddelarbeid 97. Rusmiddeldirektoratet, Oslo.
- Hauge, R (1986): Alkoholpolitikken i Norge. Statens edruskapsdirektorat, Oslo.
- Hauge, R (2000): Alkoholloven. En lov under endring. Rusmiddeldirektoratet.
- Hauge, R og Lohiniva, R (2002): Bevillingssystemet som alkoholpolitisk virkemiddel. En evaluering av endringer i alkoholloven i 1997. SIRUS rapport nr 3/2002. Statens institutt for rusmiddelforskning, Oslo.
- Holt, P og Bye, E (2004): Evaluering av Ansvarlig vertskap i Bergen 2000–2003. SIRUS rapport nr 1/2004. Statens institutt for rusmiddelforskning, Oslo.
- Horverak, Ø (2002): Selvbetjente vinmonopolutsalg En evaluering. SIRUS-rapporter nr 2/2002.
- Kommunenes rusmiddelarbeid 00. (2000): Rusmiddeldirektoratet, Oslo.
- Lauritzen, H. C og Baklien, B (2007): Overskjening i Bergen – en oppfølgingsevaluering av Ansvarlig vertskap i Bergen. SIRUS-rapport nr 5/2007.
- Lauritzen, H. C (2006): Kommunens forvaltning av alkoholloven 2005, SIRUS sitt nettsted www.sirus.no.
- Lov av 2.juni 1989 nr 27. Om omsetning av alkoholholdig drikk m.v 8Alkoholloven) med endringer, sist ved lov av 16.februar 2007 nr 6 (i kraft 1.mars 2007), samt forskrifter, Cappelen akademiske forlag 2007.
- Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m v. Rundskriv I-6/98. Det kongelig sosial- helsedepartement, 1998.
- Nordlund, S (1978): Lokale ølmonopol – virkninger på drikkevanene. Universitetsforlaget.
- Om endringer i alkoholloven og tilhørende forskrifter, 2005. IS-12/2005, Sosial – og helsedirektoratet.
- Ot prp nr 7 (1996–97): Om lov om endringer i alkoholloven. Sosial- og helsedepartement.
- Rossow, Jarlsson og Raitasalo (2008): Old enough for a beer?
- Compliance with minimum legal age for alcohol purchases in monopoly and other off-premise outlets in Finland and Norway. Addiction 103 (9); 1468–1473.

«Rusmidler i Norge»: (1989), Rusmiddeldirektoratet og Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning.

Veileder for kommunal ruspolitisk handlingsplan, 2006. IS-1362, Sosial – og helsedirektoratet.

Årsberetning og årsregnskap 2006, AS Vinmonopolet.

Tabellvedlegg

Appendix: Tables

Tabell 1 Antall salgssteder for alkohol fordelt på bevillingskombinasjon 1980–2007
Number of establishments licenced to sell alcohol by type of licence 1980–2007

	Brennevin og vin (og sterkøl fra 1993)	Vin	Alt slags øl	Middels sterkt øl	Totalt
	<i>Spirits and wine (and strong beer from 1993)</i>	<i>Wine</i>	<i>All kinds of beer</i>	<i>Medium strength beer</i>	<i>Total</i>
1980	87	5	1 768	2 869	4 729
1981	88	5	1 721	2 768	4 582
1982	88	4	1 684	2 800	4 576
1983	88	4	1 685	2 744	4 521
1984	90	2	1 795	2 828	4 715
1985	92	1	1 877	3 128	5 098
1986	94	0	1 940	3 236	5 270
1987	98	0	1 993	3 183	5 274
1988	104	0	1 869	3 202	5 175
1989	106	0
1990	106	0	1 722	3 239	5 067
1991	110	0	1 837	3 123	5 070
1992	109	0	1 865	3 027	5 001
1993	110	0	.	4 775	4 885
1994	110	0	.	4 665	4 775
1995	112	0	.	4 524	4 636
1996	112	0	.	4 676	4 788
1997	114	0	.	4 565	4 679
1998	120	0	.	4 448	4 568
1999	130	0	.	4 411	4 541
2000	140	0	.	4 413	4 554
2001	156	0	.	4 430	4 586
2002	176	0	.	4 336	4 512
2003	188	0	.	4 299	4 487
2004	195	0	.	4 361	4 556
2005	198	0	.	4 314	4 512
2006	211	0	.	4 281	4 492
2007	222	0	.	4 230	4 452

Note: Salgssteder for kun lettøl er ikke tatt med. Fra 1. mars 1993 ble sterkøl bare tillatt solgt fra AS Vinmonopolet. Statistisk sentralbyrå samlet ikke inn oppgaver over antall salgssteder for øl i 1989.

Note: Retailers selling light beer only are not included. Vinmonopol took over the sale of strong beer on 1 March 1993 Statistics Norway did not collect data on the number of beer retailers in 1989

Kilde: Statistisk sentralbyrå, AS Vinmonopolet og Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Statistics Norway, Vinmonopolet and Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 2 Antall salgssteder for alkoholholdig drikk gruppe 1 (over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent) 1996–2007
Number of retailers selling category 1 beverages (between 2.5 and 4.7 per cent ABV) 1996–2007

Fylke (County)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Østfold	265	256	244	233	224	214	220	205	205	190	193	201
Akershus	317	310	309	304	285	286	285	283	277	280	298	284
Oslo	467	472	448	408	395	424	402	402	396	367	357	361
Hedmark	263	263	242	242	228	206	214	203	207	204	201	199
Oppland	298	288	267	260	255	246	237	229	244	238	231	230
Buskerud	255	248	234	212	223	220	213	216	209	211	206	203
Vestfold	181	172	167	164	150	150	145	148	151	150	145	149
Telemark	200	190	182	179	190	185	181	181	180	168	175	179
Aust-Agder	141	136	126	130	128	128	128	124	125	132	123	120
Vest-Agder	154	149	151	156	152	156	163	165	162	165	165	153
Rogaland	291	285	285	282	302	316	308	316	306	302	315	318
Hordaland	465	463	449	439	450	436	407	404	423	423	413	416
Sogn og Fjordane	175	169	176	156	160	171	170	160	177	175	171	168
Møre og Romsdal	227	217	221	249	274	275	265	276	297	311	300	286
Sør-Trøndelag	294	282	270	277	262	258	253	249	245	261	252	244
Nord-Trøndelag	184	168	168	160	156	144	147	148	148	153	150	146
Nordland	283	283	275	287	279	303	304	292	306	297	295	286
Troms	114	108	122	162	190	192	179	186	187	180	179	178
Finnmark	102	106	112	111	110	120	115	112	116	107	112	109
Totalt (total)	4 676	4 565	4 448	4 411	4 413	4 430	4 336	4 299	4 361	4 314	4 281	4 230

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 3 Antall salgssteder for alkoholholdig drikk gruppe 1 (over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent), fordelt på type salgssted og fylke 2007
Number of retailers selling category 1 beverages (between 2.5 and 4.7 per cent ABV) 2007

Fylke	Daglig varebu- tikk	Kommunalt ølmonopol	Privat ølmonopol	Privat ølutsalg	Andre ordninger	Totalt
County	Super market	Municipal beer monopoly	Private beer monopoly	Private beer retailer	Others	Total
Østfold	196	0	0	2	3	201
Akershus	271	0	0	2	11	284
Oslo	353	0	0	3	5	361
Hedmark	193	0	0	3	2	198
Oppland	225	0	0	3	2	230
Buskerud	199	0	0	2	3	204
Vestfold	147	0	0	1	1	149
Telemark	171	0	0	4	4	179
Aust-Agder	118	0	0	2	0	120
Vest-Agder	150	1	0	0	2	153
Rogaland	311	0	0	6	1	318
Hordaland	415	0	0	1	0	416
Sogn og Fjordane	164	1	1	1	1	168
Møre og Romsdal	279	2	0	2	3	286
Sør-Trøndelag	243	0	0	1	0	244
Nord-Trøndelag	143	0	0	1	2	146
Nordland	273	0	8	4	1	286
Troms	175	0	0	2	1	178
Finnmark	107	0	1	0	1	109
Totalt	4 133	4	10	40	43	4 230

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 4 Antall vinmonopolutsalg fordelt på fylke 1996–2007
Number of Vinmonopol outlets by county 1996–2007

Fylke (County)	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Østfold	6	6	6	6	6	6	7	7	7	7	9	10
Akershus	11	11	11	13	14	16	18	18	19	19	19	19
Oslo	17	17	18	19	19	20	20	21	21	22	23	24
Hedmark	4	5	5	6	6	6	7	8	9	9	9	10
Oppland	5	5	5	5	5	7	7	8	8	9	10	11
Buskerud	5	5	5	5	6	7	8	8	9	9	9	9
Vestfold	5	5	5	5	6	6	6	6	6	6	6	6
Telemark	5	5	5	5	6	6	8	8	8	8	9	10
Aust-Agder	1	1	2	2	3	4	5	6	6	6	6	6
Vest-Agder	3	3	3	3	4	4	5	5	5	5	6	7
Rogaland	6	6	6	7	8	9	10	11	11	11	11	11
Hordaland	9	9	9	11	11	15	17	18	18	19	19	19
Sogn og Fjordane	3	3	4	4	4	5	7	7	7	7	8	9
Møre og Romsdal	3	3	4	6	7	8	9	10	10	10	13	14
Sør-Trøndelag	8	8	8	8	8	9	10	12	13	13	15	16
Nord-Trøndelag	4	4	5	5	5	5	5	6	7	7	7	7
Nordland	9	9	9	9	9	10	12	13	14	14	15	16
Troms	4	4	5	5	7	7	8	9	9	9	9	10
Finmark	4	5	5	6	6	6	7	7	8	8	8	8
Totalt (total)	112	114	120	130	140	156	176	188	195	198	211	222

Kilde: AS Vinmonopolet
 Source: Vinmonopolet

Tabell 5 Antall skjenkesteder for alkohol med kommunal bevilning fordelt på bevillingskombinasjon 1980–2007*Number of establishments with a municipal licence to serve alcohol by type of licence 1980–2007*

	Gruppe 3 22–60 vol%	Gruppe 2 >4,7–22 vol%	Gruppe 1 >2,5–4,7 vol%	Totalt
	<i>Category 3</i> <i>22–60 % ABV</i>	<i>Category 2</i> <i>>4,7–22 % ABV</i>	<i>Category 1</i> <i>>2,5–4.7 % ABV</i>	<i>Total</i>
1980	592	1 247	600	2 439
1981	632	1 246	594	2 472
1982	691	1 229	531	2 451
1983	733	1 365	508	2 606
1984	763	1 539	503	2 805
1985	863	1 732	524	3 119
1986	941	1 894	422	3 257
1987	1 117	2 095	434	3 646
1988	1 267	2 193	354	3 814
1989
1990	1 730	2 467	377	4 574
1991	1 683	2 644	317	4 644
1992	1 878	2 569	246	4 693
1993	2 030	2 524	221	4 775
1994	2 333	2 577	251	5 161
1995	2 512	2 589	207	5 308
1996	3 019	2 424	193	5 636
1997	3 473	2 339	158	5 970
1998	3 613	2 304	144	6 061
1999	3 925	2 213	114	6 252
2000	4 312	1 939	104	6 355
2001	4 653	1 808	86	6 547
2002	4 889	1 771	98	6 758
2003	5 198	1 741	59	6 998
2004	5 695	1 349	48	7 092
2005	5 668	1 409	47	7 124
2006	5 910	1 259	94	7 263
2007	6 035	1 223	74	7 332

Note: Skjenkesteder for kun lettøl, korttids og ambulerende bevilninger (skjenking ved spesielle anledninger) er ikke tatt med. Statistisk sentralbyrå samlet ikke inn oppgaver over antall skjenkesteder for brennevin, vin og øl i 1989. Statistikken omfatter også skjenkesteder på turist- og høyfjellshoteller, som inntil 1997 hadde statlig bevilning

Note: Places serving light beer only and temporary licences for special functions are not included Statistics Norway did not collect data on number of serving licenses in 1989 The figures include serving licences held by tourist hotels in montane regions. Until 1997 their licensing authority was the State

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Statens institutt for rusmiddelforskning

Sources: Statistics Norway and Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6 Antall skjenkesteder for alkohol med kommunal bevilling fordelt på bevillingskombinasjon og fylke 2007

Number of establishments licensed to serve alcohol by type of licence and county 2007

Fylke	Gruppe 3 22–60 vol%	Gruppe 2 >4,7–22 vol%	Gruppe 1 >2,5–4,7 vol%	Totalt
County	Category 3 22–60 % ABV	Category 2 >4,7–22 % ABV	Category 1 >2,5–4.7 % ABV	Total
Østfold	280	66	3	349
Akershus	363	66	3	432
Oslo	985	46	1	1 032
Hedmark	256	42	2	308
Oppland	339	98	13	450
Buskerud	342	65	14	413
Vestfold	297	53	1	351
Telemark	237	42	0	279
Aust-Agder	135	46	2	183
Vest-Agder	135	59	6	200
Rogaland	316	118	14	448
Hordaland	491	64	0	555
Sogn og Fjordane	166	81	1	248
Møre og Romsdal	261	120	3	384
Sør-Trøndelag	386	80	1	467
Nord-Trøndelag	170	31	2	203
Nordland	459	47	0	506
Troms	258	76	5	339
Finnmark	159	23	3	185
Total	6 035	1 223	74	7 332

Note: Statistikken omfatter skjenkesteder med kommunal skjenkebevilling.

Note: Enkelte kommuner har unnlatt å gi opplysninger om antall sjenkesteder. Antall kommuner som ikke er inkludert i statistikken varierer noe fra år til år. Det vil derfor være en liten og varierende underrapportering i talloppgavene.

Note: The data include establishments with a municipal licence. Because a small percentage of municipalities fail each year to provide information on the number of serving licences, the figures will suffer from some minor underrepresentation errors

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 7 Antall skjenkesteder for alkohol med kommunal bevilling fordelt på de byene med flest skjenkesteder 1990–2007

Number of municipal serving licenses in cities with the highest number of licensed premises 1990–2007

	Oslo	Bergen	Stavanger	Trondheim	Tromsø
1990	597	130	94	142	69
1991	629	131	95	153	75
1992	660	141	104	173	79
1993	684	115	114	120	85
1994	707	116	119	162	113
1995	757	140	122	156	130
1996	815	157	116	159	151
1997	865	176	127	169	160
1998	958	250	132	175	72
1999	960	260	125	183	76
2000	915	261	153	189	150
2001	926	265	161	209	176
2002	947	265	159	214	188
2003	945	295	159	216	208
2004	944	298	158	226	198
2005	999	320	167	239	206
2006	1071	313	173	271	221
2007	1032	311	178	265	189

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 8 Antall kommuner uten salgs- eller skjenkesteder med kommunal bevilling for alkohol 1980–2007
Number of municipalities with no businesses licensed to sell or serve alcohol 1980–2007

	Totalt antall kommuner	Uten salgs steder	Uten skjenkesteder	Uten salgs- eller skjenkesteder
	<i>Number of municipalities</i>	<i>No retail licenses</i>	<i>No serving licenses</i>	<i>None of either</i>
1980	454	213	111	91
1981	454	210	105	86
1982	454	213	108	88
1983	454	209	99	81
1984	454	184	86	66
1985	454	142	71	43
1986	454	123	55	33
1987	454	109	53	27
1988	448	83	51	23
1989*
1990	448	53	34	13
1991	448	53	26	11
1992	439	40	26	9
1993	439	26	18	5
1994	435	24	13	3
1995	435	21	12	2
1996	435	6	9	1
1997	435	6	8	1
1998	435	4	11	1
1999	435	4	8	1
2000	435	4	9	1
2001	435	2	8	1
2002	434	2	9	0
2003	434	0	7	0
2004	434	0	6	0
2005	434	0	6	0
2006	431	0	4	0
2007	431	0	2	0

*Statistisk sentralbyrå samlet ikke inn oppgaver over antall salgs- og skjenkesteder i 1989

* *Statistics Norway did not collect data on the number of retail and serving licenses in 1989*

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 9 Antall kommuner som har innskrenkninger eller utvidelser i salgstidene for alkoholgruppe 1 1998–2007

Number of municipalities where retailing hours for category 1 beverages are restricted or extended 1998–2007

	Innskrenkninger (Restrictions)				Utvidelser (Extensions)			
	Generelt		Enkeltsteder		Generelt		Enkeltsteder	
	Blanket restrictions		Selective restrictions		Blanket restrictions		Selective restrictions	
	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)
1998	47	11	11	3	168	40	26	6
1999	46	11	7	2	187	44	35	8
2000	30	7	7	2	213	51	12	3
2001	50	12	3	1	203	47	26	6
2002	29	7	3	1	207	48	32	7
2003	35	8	6	1	232	53	28	6
2004	21	5	1	0,2	268	61	34	8
2005	16	4	1	0,2	272	63	27	6
2006	12	3	6	1,4	260	60	37	9
2007	17	4	0	0,0	256	59	46	11

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 10 Antall kommuner som har satt tak på salgs- eller skjenkebevillinger 1995–2007

Number of municipalities with a ceiling in place on retail and serving licenses, 1995–2007

	Tak på	Tak på
	salgsbevilling	skjenkebevilling
	<i>Ceiling on retail licenses</i>	<i>Ceiling on serving licenses</i>
1995	75	80
1996	68	73
1997	62	63
1998	56	63
1999	59	65
2000	46	61
2001	43	48
2002	37	50
2003	38	50
2004	23	34
2005	26	37
2006	25	33
2007	23	34

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 11 Antall kommuner som har innskrenkninger eller utvidelser i skjenketidene for alkoholgruppe 1 & 2 (øl og vin) 1998–2007

Number of municipalities with serving time restrictions or extensions for category 1 & 2 beverages (beer and wine) 1998–2007

	Innskrenkninger (Restrictions)				Utvidelser (Extensions)			
	Generelt		Enkeltsteder		Generelt		Enkeltsteder	
	Blanket restrictions		Selective restrictions		Blanket restrictions		Selective restrictions	
	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)
1998	29	7	26	6	139	33	112	27
1999	39	9	34	8	152	35	108	25
2000	43	10	35	8	190	45	95	23
2001	52	12	39	9	200	46	88	20
2002	35	8	33	8	198	46	89	21
2003	35	8	37	9	215	50	102	24
2004	28	8	27	8	267	78	84	20
2005	27	6	21	5	254	59	80	19
2006	18	4	24	6	253	59	83	19
2007	22	5	28	6	250	58	93	22

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 12 Antall og prosent av kommuner som har stilt vilkår for salg og for skjenking av alkohol 1998–2007

Municipalities where conditions are attached to retail and serving licenses. Number and percentage. 1998–2007

	Salg (Retail)		Skjenking (Serving)	
	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)
1998	13	3	35	8
1999	18	4	65	15
2000	19	5	82	19
2001	20	6	107	25
2002	15	3	102	24
2003	25	6	134	31
2004	22	5	125	29
2005	19	4	120	28
2006	39	9	111	26
2007	28	6	128	30

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 13 Antall kommuner som har avslått søknader om salgs- og skjenkebevillinger 2001–2007

Number of municipalities where retail and serving license applications have been rejected 2001–2007

	Salgsbevilling		Skjenkebevilling	
	Retail license		Serving license	
	Antall(No)	Prosent(%)	Antall(No)	Prosent(%)
2001	22	5	73	17
2002	12	3	48	11
2003	12	3	47	11
2004	13	3	62	14
2005	9	2	34	8
2006	9	2	42	10
2007	9	2	53	12

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 14 Kontrollutvalgene i kommunene 2000–2007*Control and oversight responsibilities 2000–2007*

	Helse- og sosialstaten	Eget kommunalt kontrollutvalg	Interkommunalt kontrollutvalg	Formannskap/forvaltn.utvalg	Annet organ
	<i>Health & social affairs service</i>	<i>Municipal inspectorate</i>	<i>Intermunicipal inspectorate</i>	<i>Executive board/admin. committee</i>	<i>Other body</i>
2000	179	133	31	..	54
2001	184	131	28	..	65
2002	158	134	30	..	90
2003	126	118	33	..	130
2004	109	119	39	..	163
2005	102	114	37	..	86
2006	89	81	45	109	107
2007	97	64	38	93	139

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 15 Gjennomføringen av salgs- og skjenkekontrollen i kommunene 1995–2007*Inspection arrangements, 1995–2007*

	Salgskontroll (<i>Retail licenses</i>)				Skjenkekontroll (<i>Serving licenses</i>)			
	Egne kontrollører	Felles med andre kommuner	Næringsmiddeltilsynet	Vakt selskap	Egne kontrollører	Felles med andre kommuner	Næringsmiddeltilsynet	Vaktselskap
	<i>Own inspectors</i>	<i>Intermunicipal arr.</i>	<i>Food Safety Authority</i>	<i>Security Firm</i>	<i>Own inspectors</i>	<i>Intermunicipal arr.</i>	<i>Food Safety Authority</i>	<i>Security Firm</i>
1995	118	66	33	150	115	74	29	152
1996	114	58	33	187	111	61	34	185
1997	112	54	35	195	112	59	32	193
1998	84	53	38	208	85	56	34	202
1999	100	51	36	215	100	49	35	211
2000	73	52	37	239	73	55	32	241
2001	77	55	39	242	77	57	34	243
2002	63	51	37	253	63	50	34	253
2003	65	54	37	257	64	54	32	257
2004	62	63	19	272	61	61	20	274
2005	61	68	14	269	59	67	13	270
2006	66	65	16	280	63	65	14	282
2007	63	69	10	280	62	68	9	284

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 16 Antall kommuner som har inndratt salgs- og skjenkebevillinger og antall inndragninger 2001–2007
Number of municipalities where retail and serving licenses have been withdrawn, and number of withdrawals 2001–2007

	Salgsbevilling (Retail license)		Skjenkebevilling (Serving license)	
	Antall kommuner	Antall Inndragninger	Antall kommuner	Antall inndragninger
	<i>No. Municipalities</i>	<i>No. Withdrawals</i>	<i>No. Municipalities</i>	<i>No. Withdrawals</i>
2001	5	6	27	63
2002	8	18	63	93
2003	8	13	41	77
2004	4	15	44	110
2005	8	21	58	94
2006	19	22	59	128
2007	20	35	63	153

Tabell 17 Antall kommuner med handlingsplan 2001–2007
Action plans by number of municipalities and type of plan 2001–2007

	Alkoholpolitisk handlingsplan	Ruspolitisk handlingsplan	Interkommunal handlingsplan	Ingen	Plan under bearbeidelse	Ikke besvart
	<i>On alcohol policy</i>	<i>On drugs and alcohol policy</i>	<i>Inter-municipal action plan</i>	<i>None</i>	<i>Plan under preparation</i>	<i>No response</i>
2001	334	87	..	11
2002	346	80	..	5
2003	350	77	..	5
2004	366	61	..	7
2005	363	66	..	2
2006	138	212	21	30	30	0
2007	103	222	28	25	53	0

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
 Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Omsetning av alkohol

Sales of alcohol

Tabell 1.1 Årlig omsetning av alkohol i utvalgte europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 1970–2006

Annual sales of alcohol in some European countries measured in litres of pure alcohol per inhabitant 1970–2006

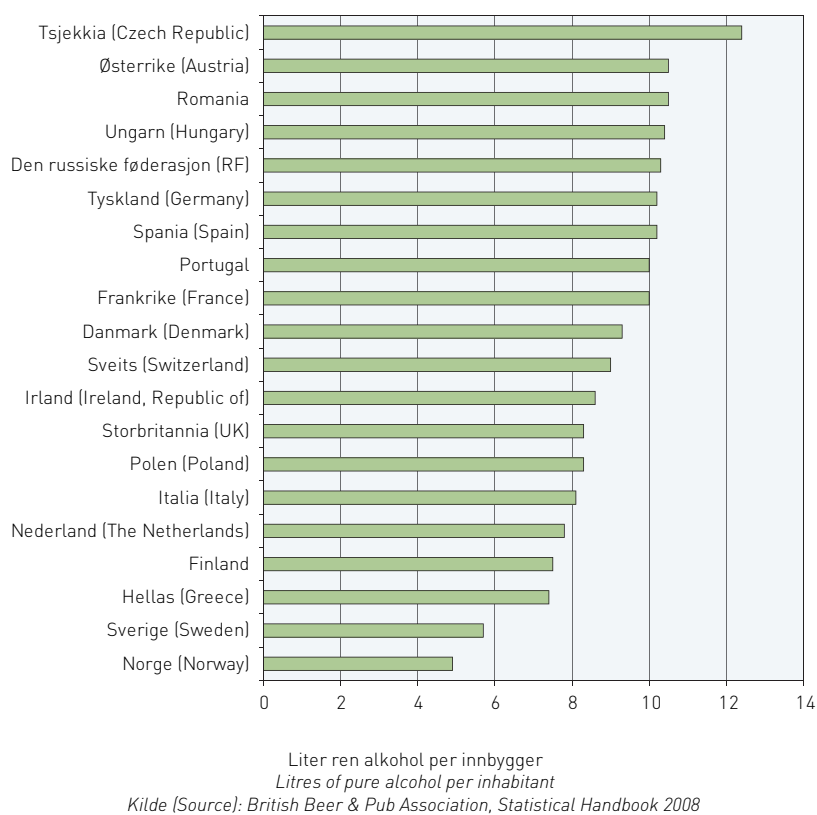
	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Danmark (Denmark)	6,8	9,3	9,8	9,5	9,4	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3
Finland	4,3	6,1	7,8	6,4	6,6	6,6	6,8	7,4	7,7	7,5
Frankrike (France)	17,2	15,6	12,6	10,9	11,0	10,9	10,1	9,8	9,8	10,0
Hellas (Greece)	7,5	6,9	7,0	7,1	6,9	7,2	7,6	7,4
Irland (Ireland, Republic of)	5,9	7,4	7,3	9,9	10,1	10,2	10,1	9,7	8,8	8,6
Italia (Italy)	16,0	13,9	9,5	8,0	7,8	7,8	7,9	7,8	7,4	8,1
Nederland (The Netherlands)	5,5	8,6	8,1	8,1	8,0	7,9	7,8	8,0	7,5	7,8
Norge (Norway)	3,6	4,6	4,1	4,4	4,4	4,7	4,6	5,1	4,6	4,9
Polen (Poland)	5,1	8,4	6,7	6,7	6,4	6,7	7,6	8,0	7,6	8,3
Portugal	9,8	10,8	9,9	11,0	10,7	10,1	10,1	9,9	9,8	10,0
Romania	5,8	7,6	8,5	10,0	9,8	10,7	10,4	9,7	9,6	10,5
Den russiske føderasjon (RF)	8,6	9,0	9,4	9,6	10,0	10,2	10,3
Spania (Spain)	12,0	13,5	10,8	9,4	9,6	9,2	9,4	9,8	9,9	10,2
Storbritannia (UK)	5,3	7,3	7,6	7,6	7,9	8,2	8,4	8,6	8,5	8,3
Sveits (Switzerland)	10,8	11,1	11,4	9,6	9,6	9,4	9,4	9,2	9,0	9,0
Sverige (Sweden)	5,8	5,6	5,8	5,3	5,4	5,4	5,7	5,1	5,7	5,7
Ungarn (Hungary)	9,9	12,9	12,1	11,0	11,0	11,1	11,2	11,6	11,3	10,4
Tsjekkia (Czech Republic)	12,2	12,1	12,4	12,6	12,1	12,4	12,4
Tyskland (Germany)	12,0	13,3	12,3	10,7	10,7	10,6	10,4	10,3	10,3	10,2
Østerrike (Austria)	10,3	11,0	11,9	10,9	10,2	10,4	10,4	10,0	10,3	10,5

Note: Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke.

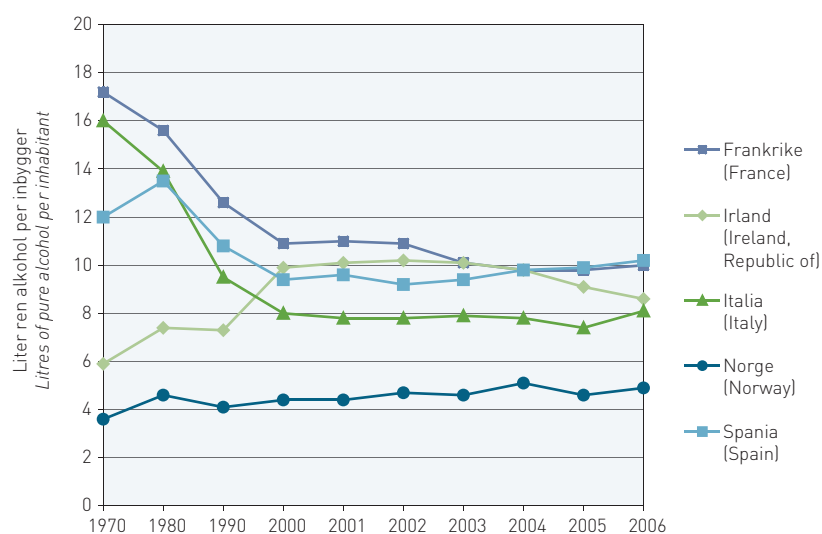
Note: The figures are based on registered sales in the respective countries. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.1a Omsetning av alkohol i utvalgte europeiske land 2006
Sales of alcohol in some European countries 2006

Figur 1.1b Årlig omsetning av alkohol i fem europeiske land 1970-2006
Annual sales of alcohol in five European countries 1970-2006

Tabell 1.2 Årlig omsetning av brennevin i utvalgte europeiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 1970–2006

Annual sales of spirits in some European countries measured in litres of pure alcohol per inhabitant 1970–2006

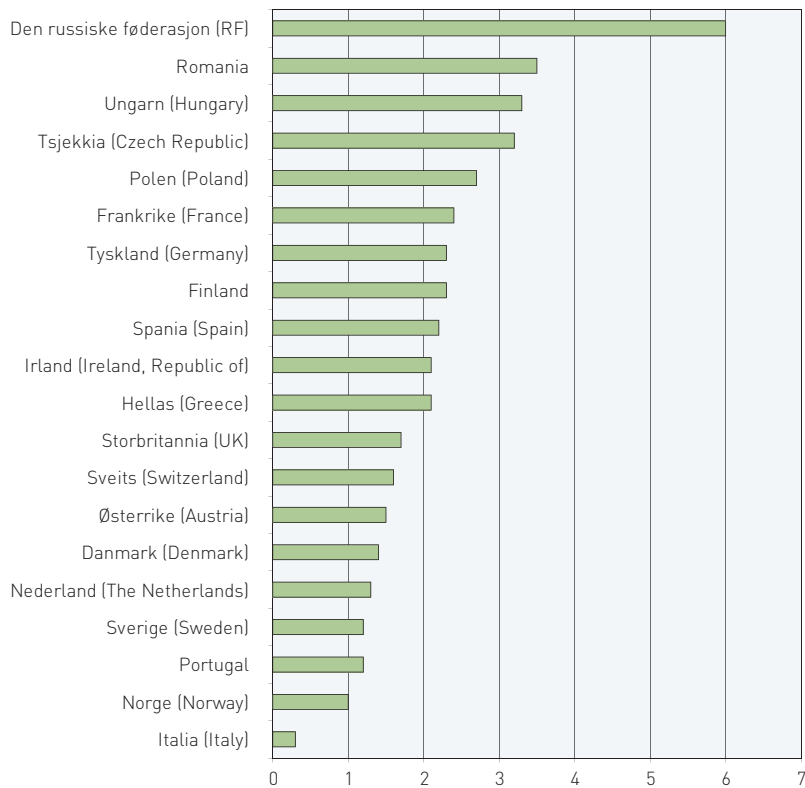
	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Danmark (Denmark)	1,3	1,5	1,3	1,1	1,1	1,2	1,2	1,5	1,4	1,4
Finland	1,8	2,8	3,1	1,8	1,9	1,9	2,0	2,5	2,5	2,3
Frankrike (France)	2,3	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Hellas (Greece)	1,5	2,0	2,2	2,4	2,2	2,0	2,0	2,1
Irland (Ireland, Republic of)	1,5	2,0	1,7	2,2	2,4	2,5	2,6	2,4	2,3	2,1
Italia (Italy)	1,8	1,9	1,2	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,3
Nederland (The Netherlands)	2,0	2,7	2,0	1,7	1,7	1,7	1,5	1,5	1,5	1,3
Norge (Norway)	1,6	1,9	1,0	0,8	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8	1,0
Polen (Poland)	3,2	6,0	4,5	2,1	1,8	1,7	2,4	2,5	2,5	2,7
Portugal	0,5	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2
Romania	2,2	2,3	3,8	3,6	4,1	4,8	4,4	3,8	3,5	3,5
Den russiske føderasjon (RF)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Spania (Spain)	2,8	3,2	2,6	1,8	2,0	1,8	1,9	1,9	1,9	2,2
Storbritannia (UK)	0,9	1,8	1,7	1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7
Sveits (Switzerland)	2,0	2,0	1,8	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
Sverige (Sweden)	2,6	2,7	1,7	1,1	1,1	1,1	1,3	1,3	1,1	1,2
Ungarn (Hungary)	2,7	4,8	4,5	3,3	3,3	3,3	3,3	3,5	3,5	3,3
Tsjekkia (Czech Republic)	3,4	3,2	3,3	3,3	3,0	3,0	3,2
Tyskland (Germany)	3,0	3,1	2,2	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	2,3
Østerrike (Austria)	1,4	1,6	1,5	1,8	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduert alkohol, turistimport og smuglervarer omfattes ikke.

The figures are based on registered sales in the respective countries. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

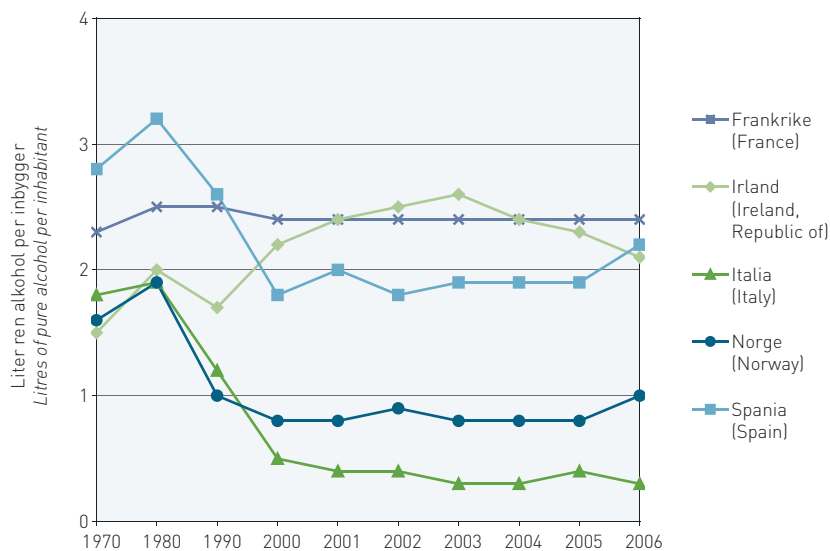
Figur 1.2a Omsetning av brennevin i utvalgte europeiske land 2006
Sales of spirits in some European countries 2006

Liter ren alkohol per inbygger
 Litres of pure alcohol per inhabitant

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.2b Årlig omsetning av brennevin i fem europeiske land 1970-2006
Annual sales of spirits in five European countries 1970-2006

Tabell 1.3 Årlig omsetning av vin i de europeiske land målt i vareliter per innbygger 1970–2006
Annual sales of wine in some European countries measured in litres per inhabitant 1970–2006

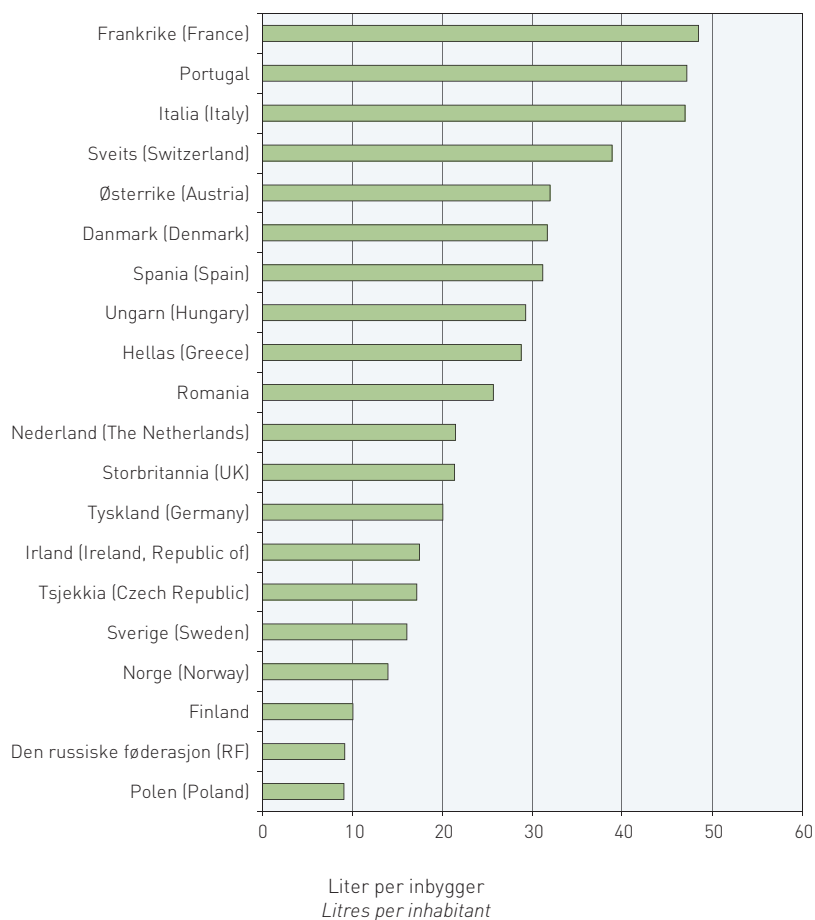
	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Danmark (Denmark)	5,9	14,0	21,3	30,9	31,2	30,2	30,1	30,0	30,4	31,7
Finland	3,3	4,8	6,5	8,8	9,3	9,1	9,8	9,7	9,7	10,1
Frankrike (France)	109,1	91,0	68,0	56,0	57,0	56,1	49,0	48,5	48,5	48,5
Hellas (Greece)	40,0	44,9	32,6	24,1	24,1	23,0	23,0	26,3	31,3	28,8
Irland (Ireland, Republic of)	3,3	3,6	4,4	11,1	11,8	12,6	13,3	15,3	17,1	17,5
Italia (Italy)	113,7	92,9	59,0	51,0	50,0	51,0	50,5	49,8	45,7	47,0
Nederland (The Netherlands)	5,2	12,9	14,6	18,8	18,9	19,0	19,6	22,1	21,3	21,5
Norge (Norway)	2,3	4,4	6,4	10,5	11,2	12,0	14,0	15,9	13,3	14,0
Polen (Poland)	5,6	10,1	7,4	11,5	11,3	11,2	11,3	10,6	8,6	9,1
Portugal	72,5	68,7	47,5	56,0	55,0	51,0	50,0	47,6	47,5	47,2
Romania	23,1	28,9	22,9	30,0	25,5	27,0	25,7	23,1	23,0	25,7
Den russiske føderasjon (RF)	6,0	7,0	7,7	8,2	8,4	8,8	9,2
Spania (Spain)	61,5	64,7	37,4	32,4	30,6	29,6	28,2	31,9	31,9	31,2
Storbritannia (UK)	3,7	8,1	12,5	17,2	18,1	19,5	20,0	21,9	22,4	21,4
Sveits (Switzerland)	41,9	47,4	51,0	43,5	43,1	41,8	40,9	40,2	39,4	38,9
Sverige (Sweden)	6,4	9,5	12,3	16,2	17,6	17,6	17,9	14,7	17,0	16,1
Ungarn (Hungary)	37,7	35,0	24,0	33,6	33,6	35,6	36,6	37,0	36,0	29,3
Tsjekkia (Czech Republic)	16,0	16,0	16,2	16,9	16,5	16,5	17,2
Tyskland (Germany)	17,2	25,8	26,1	23,1	23,9	24,2	23,6	23,9	23,7	20,1
Østerrike (Austria)	34,6	35,8	35,0	31,8	30,5	30,5	29,8	27,8	29,8	32,0

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke.

The figures are based on registered sales in the respective countries. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

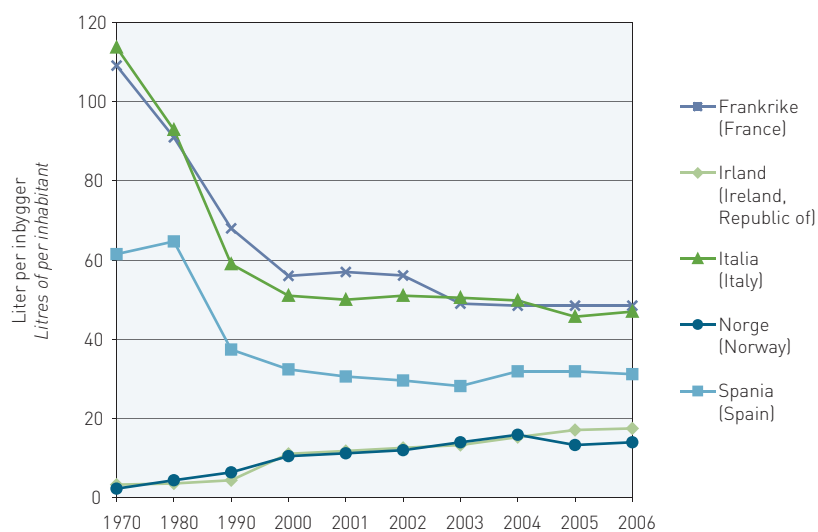
Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.3a Omsetning av vin i utvalgte europeiske land 2006
Sales of wine in some European countries 2006

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.3b Årlig omsetning av vin i fem europeiske land 1970-2006
Annual sales of wine in five European countries 1970-2006

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Tabell 1.4 Årlig omsetning av øl i utvalgte europeiske land målt i vareliter per innbygger 1970–2006
Annual sales of beer in some European countries measured in litres per inhabitant 1970–2006

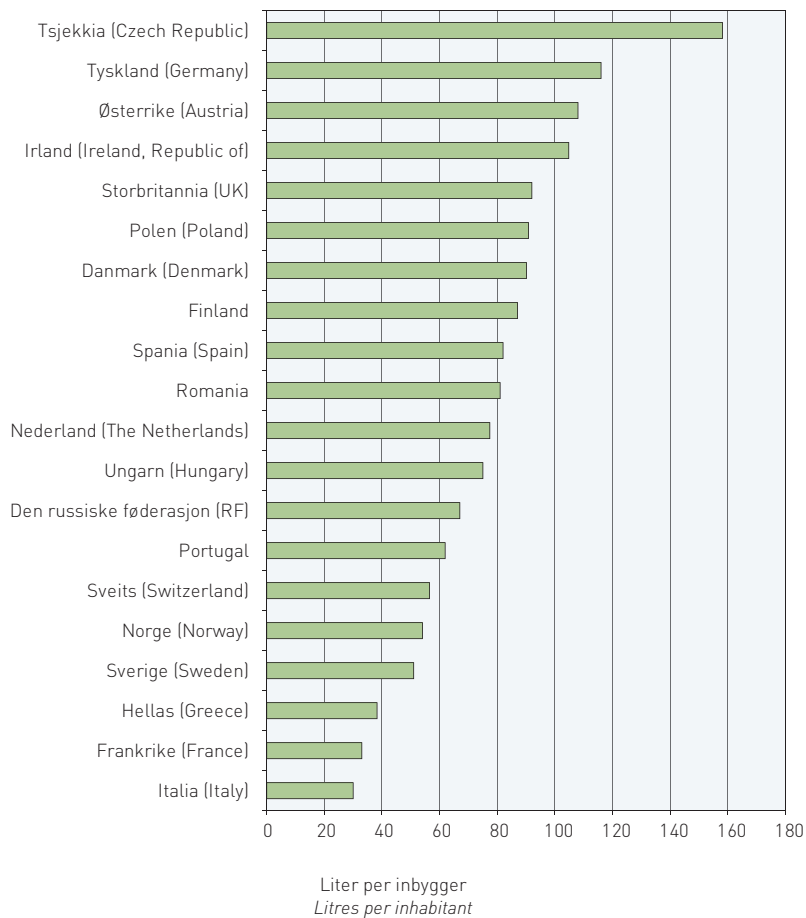
	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Danmark (Denmark)	108,5	130,7	127,2	102,2	98,6	96,7	96,2	89,6	90,1	90,1
Finland	48,8	57,4	83,2	78,4	80,2	79,5	80,2	84,0	90,1	87,0
Frankrike (France)	41,3	44,3	41,5	36,2	36,0	34,8	35,5	33,4	33,5	33,0
Hellas (Greece)	9,4	26,3	41,0	40,0	39,0	39,0	39,0	41,2	37,7	38,3
Irland (Ireland, Republic of)	101,0	121,7	123,9	128,0	126,0	124,8	118,0	108,0	106,0	104,8
Italia (Italy)	11,3	16,7	23,0	28,1	28,9	28,2	30,1	29,6	29,7	30,0
Nederland (The Netherlands)	57,4	86,4	90,0	82,8	803,5	79,2	78,7	77,9	78,1	77,4
Norge (Norway)	37,8	48,3	52,4	52,0	50,9	51,6	50,0	55,0	52,0	54,0
Polen (Poland)	31,4	30,4	30,4	62,8	63,3	70,7	74,6	82,0	80,7	90,8
Portugal	13,3	37,9	65,1	64,5	61,3	58,6	60,0	61,7	61,0	61,9
Romania	21,6	43,8	43,6	55,4	54,4	56,0	60,6	66,7	70,6	81,0
Den russiske føderasjon (RF)				37,9	44,1	49,1	51,4	59,7	62,4	67,0
Spania (Spain)	38,5	53,4	71,9	72,0	75,6	73,4	78,3	77,6	80,0	82,0
Storbritannia (UK)	103,0	118,3	113,9	96,8	98,5	100,1	101,3	99,0	95,6	92,0
Sveits (Switzerland)	78,5	69,0	70,7	58,3	57,2	56,6	58,7	57,3	54,8	56,5
Sverige (Sweden)	57,5	48,0	60,1	56,4	55,4	55,9	55,4	51,4	50,5	51,0
Ungarn (Hungary)	59,4	87,0	105,2	73,0	73,0	74,0	73,0	77,2	71,8	75,0
Tsjekkia (Czech Republic)	158,9	156,0	160,1	161,0	158,0	164,1	158,1
Tyskland (Germany)	141,1	145,9	142,8	125,5	123,1	121,5	117,7	115,8	115,2	116,0
Østerrike (Austria)	98,7	101,9	121,3	107,7	107,4	108,5	111,1	108,6	108,9	108,0

Tallene omfatter registrert omsetning eller beskattet forbruk av alkohol i de respektive land. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke.

The figures are based on registered sales in the respective countries. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included.

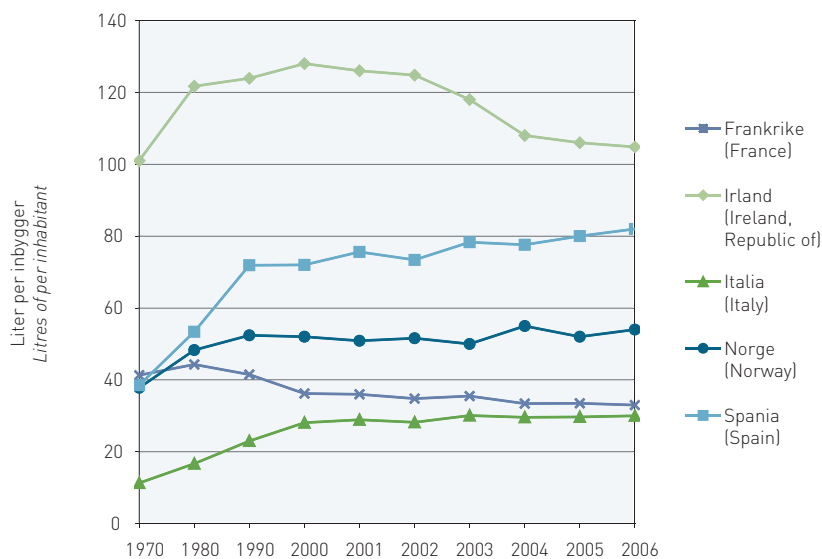
Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.4a Omsetning av øl i utvalgte europeiske land 2006
Sales of beer in some European countries 2006

Kilde (Source): British Beer & Pub Association, Statistical Handbook 2008

Figur 1.4b Årlig omsetning av øl i fem europeiske land 1970-2006
Annual sales of beer in five European countries 1970-2006

Tabell 1.5 Årlig omsetning av alkohol i de nordiske land målt i liter ren alkohol per innbygger 15 år og over 1967–2006

Annual sales of alcohol in the Nordic countries measured in litres of pure alcohol per inhabitant aged 15 years and over 1967–2006

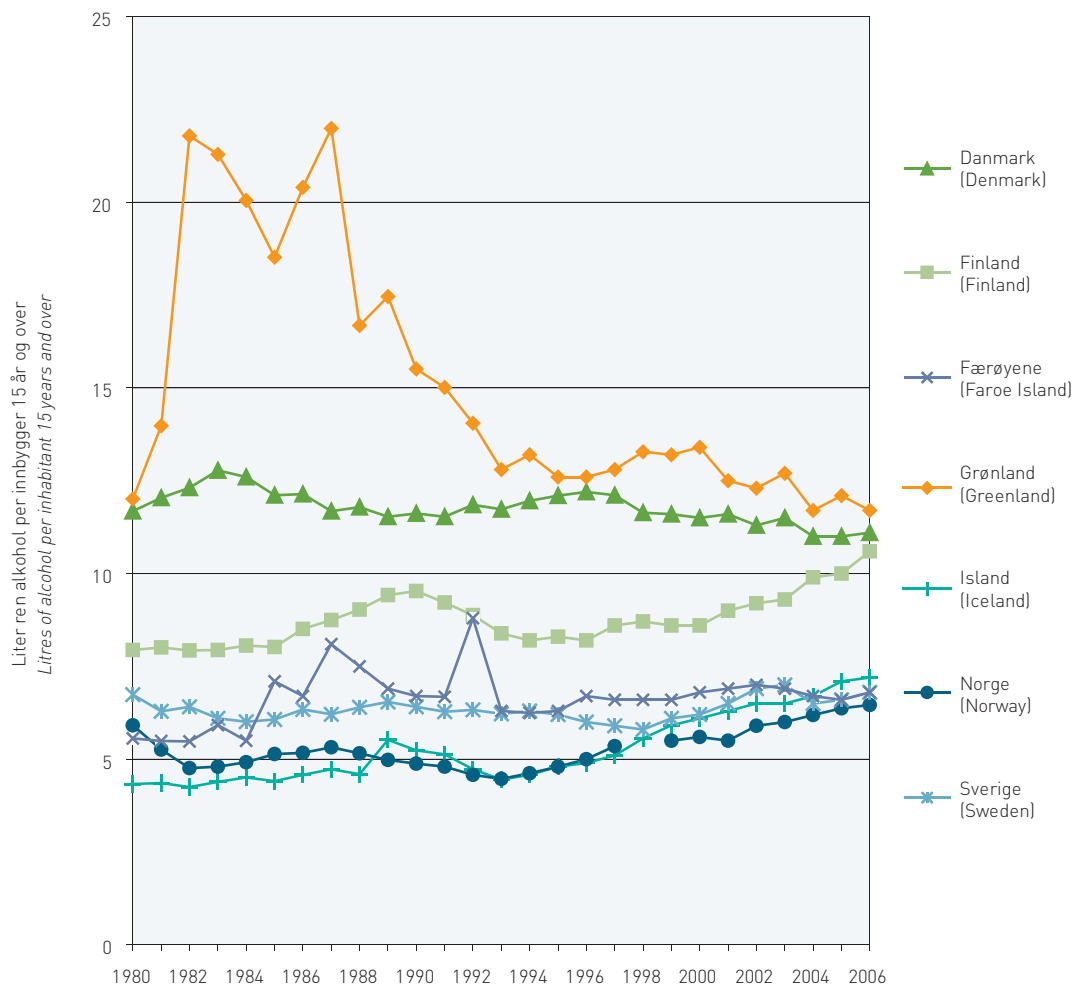
	Danmark	Finland	Færøylene	Grønland	Island	Norge	Sverige
	<i>Denmark</i>	<i>Finland</i>	<i>Faroe Islands</i>	<i>Greenland</i>	<i>Iceland</i>	<i>Norway</i>	<i>Sweden</i>
1967	7,21	3,56	..	13,92	3,55	4,00	6,36
1968	7,34	3,90	..	13,22	3,13	4,27	6,58
1969	7,94	5,69	..	14,59	3,34	4,44	7,03
1970	8,65	5,84	..	13,86	3,82	4,69	7,16
1971	9,32	6,39	..	15,08	4,08	4,88	7,01
1972	10,06	6,80	..	17,28	4,15	5,01	7,26
1973	10,90	7,38	..	18,33	4,13	5,12	7,00
1974	10,67	8,41	..	19,70	4,30	5,48	7,43
1975	11,74	8,00	..	19,15	4,04	5,54	7,61
1976	11,92	8,09	..	18,91	4,06	5,60	7,70
1977	11,48	8,15	..	19,18	4,32	5,67	7,32
1978	10,97	7,89	..	19,10	4,11	5,10	7,01
1979	11,51	7,84	..	14,14	4,46	5,63	7,10
1980	11,68	7,94	5,56	12,01	4,33	5,91	6,74
1981	12,04	8,01	5,49	13,98	4,36	5,26	6,29
1982	12,31	7,93	5,48	21,79	4,25	4,76	6,41
1983	12,78	7,94	5,92	21,29	4,39	4,80	6,10
1984	12,60	8,06	5,50	20,05	4,51	4,92	6,01
1985	12,11	8,02	7,10	18,52	4,41	5,14	6,07
1986	12,14	8,51	6,70	20,40	4,58	5,17	6,34
1987	11,68	8,75	8,10	21,99	4,73	5,32	6,21
1988	11,79	9,03	7,50	16,68	4,60	5,16	6,40
1989	11,53	9,42	6,90	17,46	5,52	4,98	6,54
1990	11,62	9,53	6,70	15,51	5,24	4,88	6,41
1991	11,53	9,22	6,68	15,01	5,13	4,80	6,28
1992	11,85	8,88	8,80	14,05	4,73	4,58	6,33
1993	11,73	8,39	6,30	12,80	4,45	4,47	6,22
1994	11,96	8,20	6,25	13,20	4,58	4,62	6,30
1995	12,10	8,30	6,30	12,60	4,80	4,80	6,20
1996	12,20	8,20	6,70	12,60	4,90	5,00	6,00
1997	12,11	8,60	6,60	12,80	5,10	5,35	5,90
1998	11,64	8,71	6,60	13,28	5,56	..	5,80
1999	11,60	8,60	6,60	13,20	5,91	5,50	6,10
2000	11,50	8,60	6,80	13,40	6,10	5,60	6,20
2001	11,60	9,00	6,90	12,50	6,30	5,50	6,50
2002	11,30	9,20	7,00	12,30	6,50	5,90	6,90
2003	11,50	9,30	6,90	12,70	6,50	6,00	7,00
2004	11,00	9,90	6,70	11,70	6,70	6,19	6,50
2005	11,30	10,00	6,60	12,10	7,10	6,37	6,60
2006	11,10	10,60	6,80	11,70	7,20	6,46	6,80

Note: Tallene omfatter registrert omsetning av alkohol i de respektive land. Tallene inkluderer ikke lettøl, bortsett fra i Sverige. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduisert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke. Inntil 1980 var det ingen alkoholomsetning på Færøylene. Dersom man ønsket å kjøpe alkohol måtte varene bestilles og bli tilsendt fra Danmark, og det var satt kvoter for hvor mye man kunne kjøpe. Statistisk Sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998.

Notes: The figures are based on registered sales in the respective countries. Except from Sweden, the figures does not include light beer. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included. Until 1980 alcohol was not sold on the Faroe Islands. Those wishing to purchase alcoholic beverages had to order them from Denmark; in addition, quotas had been fixed for personal orders. The Figures from 1998 are not available from Statistics Norway

Kilde (Source): Nomesco- Yearbook of Nordic Statistics

Figur 1.5 Årlig omsetning av alkohol i de nordiske land 1980-2006
Annual sales of alcohol in the Nordic countries 1980-2006

Kilde: Nomesco- Yearbook of Nordic Statistics

Tabell 1.6 Årlig omsetning av alkohol i Norge totalt i 1 000 vareliter og i 1 000 liter ren alkohol 1980–2007
Annual sales of alcohol in Norway in total in 1,000 litres and in 1,000 litres of pure alcohol 1980–2007

	1 000 vareliter				1 000 liter ren alkohol				
	1,000 litres				1,000 litres of pure alcohol				
	Brennevin	Vin	Øl	Frukt-drikk*	I alt	Brennevin	Vin	Øl	Frukt-drikk*
	<i>Spirits</i>	<i>Wine</i>	<i>Beer</i>	<i>Fruit drink*</i>	<i>Total</i>	<i>Spirits</i>	<i>Wine</i>	<i>Beer</i>	<i>Fruit drink</i>
1980	18 376	17 979	196 097	.	18 944	7 791	2 373	8 780	.
1981	15 494	17 107	183 389	.	16 994	6 570	2 221	8 203	.
1982	11 926	14 174	193 328	.	15 556	5 045	1 832	8 679	.
1983	12 574	16 529	185 819	.	15 793	5 306	2 123	8 364	.
1984	12 710	18 132	193 591	.	16 332	5 325	2 321	8 686	.
1985	14 229	21 212	197 001	.	17 278	5 848	2 714	8 716	.
1986	13 021	21 541	211 593	.	17 541	5 351	2 750	9 440	.
1987	13 462	24 739	214 718	.	18 154	5 506	3 151	9 497	.
1988	12 041	26 973	220 369	.	17 839	4 925	3 284	9 630	.
1989	11 097	27 815	218 583	.	17 353	4 539	3 310	9 504	.
1990	10 384	27 231	221 753	.	17 139	4 248	3 257	9 634	.
1991	9 450	27 484	225 307	.	16 882	3 857	3 214	9 811	.
1992	8 477	27 131	217 202	.	16 163	3 465	3 162	9 536	.
1993	8 268	27 256	213 673	.	15 813	3 330	3 200	9 283	.
1994	8 678	29 315	222 083	.	16 507	3 476	3 443	9 588	.
1995	8 761	30 759	222 463	.	16 776	3 504	3 648	9 624	.
1996	8 986	33 124	229 868	1 522	17 733	3 579	3 952	10 122	80
1997	9 578	37 927	237 125	2 851	18 885	3 803	4 515	10 416	151
1998
1999	9 491	44 855	230 456	4 252	19 403	3 730	5 313	10 135	225
2000	9 578	48 762	232 676	5 295	20 292	3 764	5 794	10 496	238
2001	9 132	48 579	229 730	5 556	19 762	3 589	5 778	10 146	250
2002	10 234	54 953	236 391	5 884	21 298	4 034	6 547	10 452	265
2003	11 243	56 160	227 088	17 732	21 963	4 432	6 691	10 042	798
2004	11 631	57 842	249 099	8 725	22 816	4 587	6 976	10 860	393
2005	11 945	61 022	246 841	8 791	23 410	4 711	7 358	10 944	396
2006	12 291	63 286	253 426	9 063	24 151	4 848	7 638	11 257	409
2007	12 934	65 874	256 072	9 839	24 917	5 101	7 955	11 417	444

*Inkluderer rusbrus (includes alcopops)

Noter: Tallene omfatter registrert omsetning av alkohol. Omsetningstallene inkluderer lettøl. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke. Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998.

Notes: The figures are based on registered sales of alcohol. The figures includes light beer. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included. The figures from 1998 are not available from Statistics Norway.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Tabell 1.7 Årlig omsetning av alkohol i Norge per innbygger 15 år og over i vareliter og i liter ren alkohol 1980–2007

Annual sales of alcohol in Norway per inhabitant aged 15 years and over in litres and in litres of pure alcohol 1980–2007

	Vareliter				Liter ren alkohol				
	Litres				Litres of pure alcohol				
	Brennevin	Vin	Øl	Frukt-drikk*	Totalt	Brennevin	Vin	Øl	Frukt-drikk*
	Spirits	Wine	Beer	Fruit drink	Total	Spirits	Wine	Beer	Fruit drink
1980	5,80	5,68	61,93	.	5,98	2,46	0,75	2,77	.
1981	4,85	5,36	57,43	.	5,32	2,06	0,69	2,57	.
1982	3,70	4,40	59,99	.	4,83	1,57	0,57	2,69	.
1983	3,87	5,08	57,45	.	4,85	1,63	0,65	2,57	.
1984	3,87	5,53	59,01	.	4,98	1,62	0,71	2,65	.
1985	4,30	6,41	59,54	.	5,22	1,77	0,82	2,63	.
1986	3,91	6,46	63,45	.	5,27	1,61	0,83	2,83	.
1987	4,00	7,35	63,86	.	5,38	1,63	0,93	2,82	.
1988	3,55	7,95	64,92	.	5,26	1,45	0,97	2,84	.
1989	3,25	8,13	63,93	.	5,08	1,33	0,97	2,78	.
1990	3,03	7,93	64,61	.	4,99	1,24	0,95	2,81	.
1991	2,74	7,98	65,41	.	4,90	1,12	0,93	2,85	.
1992	2,45	7,84	62,78	.	4,67	1,00	0,91	2,76	.
1993	2,38	7,84	61,50	.	4,55	0,96	0,92	2,67	.
1994	2,49	8,40	63,65	.	4,74	1,00	0,99	2,75	.
1995	2,50	8,78	63,49	.	4,79	1,00	1,04	2,75	.
1996	2,56	9,42	64,27	0,43	5,04	1,02	1,12	2,88	0,02
1997	2,71	10,75	67,19	0,81	5,28	1,01	1,28	2,95	0,04
1998
1999	2,66	12,59	64,68	1,19	5,45	1,05	1,49	2,84	0,06
2000	2,67	13,61	64,92	1,48	5,66	1,05	1,62	2,93	0,07
2001	2,54	13,49	63,80	1,54	5,49	1,00	1,60	2,82	0,07
2002	2,83	15,19	65,34	1,63	5,89	1,12	1,81	2,89	0,07
2003	3,09	15,42	62,35	4,87	6,03	1,22	1,84	2,76	0,22
2004	3,17	15,77	67,93	2,38	6,22	1,25	1,90	2,96	0,11
2005	3,25	16,61	67,20	2,39	6,37	1,28	2,00	2,98	0,11
2006	3,29	16,95	67,88	2,42	6,46	1,30	2,05	3,01	0,11
2007	3,43	17,51	67,83	2,61	6,60	1,35	2,11	3,02	0,12

*Inkluderer rusbrus (includes alcopops)

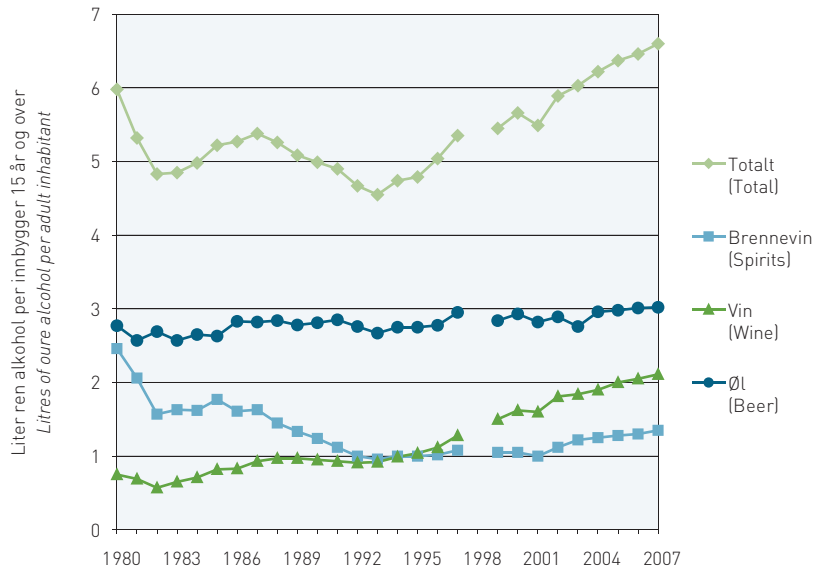
Noter: Tallene omfatter registrert omsetning av alkohol. Det uregistrerte forbruk i form av hjemmeproduert alkohol, turistimport og smuglervarer inngår ikke. Omsetningstallene inkluderer lettøl, slik at tallene avviker fra tall i tabell 1.5 Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998

Notes: The figures are based on registered sales of alcohol. Unregistered consumption, such as home-produced alcohol, tourist import and smuggled alcohol, is not included. The figures includes light beer, therefore the figures will differ from figures in table 1.5. The figures from 1998 are not available from Statistics Norway

Kilde: Statistisk sentralbyrå

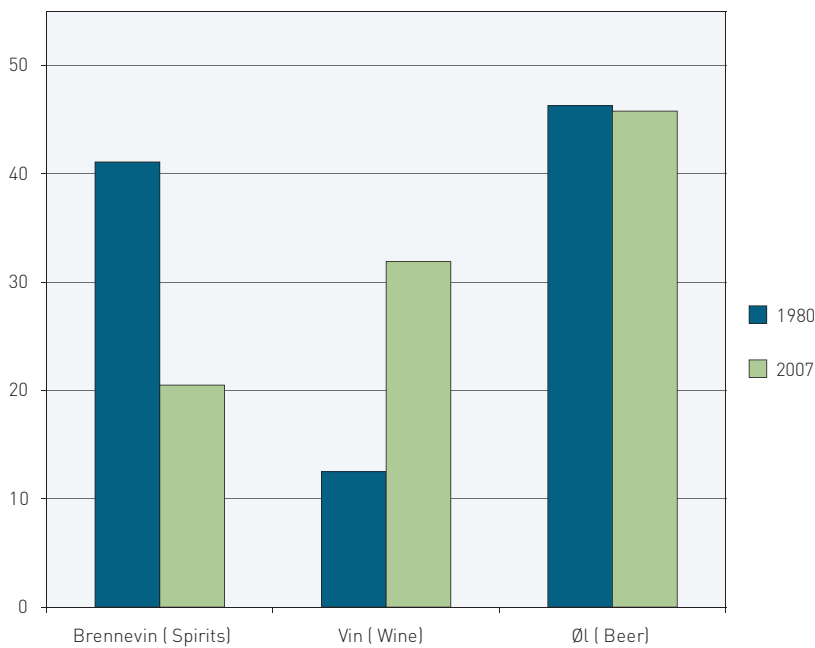
Source: Statistics Norway

Figur 1.7a Årlig omsetning av alkohol i Norge 1980-2007
Annual sales of alcohol in Norway 1980-2007

Kilde (Source): Statistisk Sentralbyrå
(Statistics Norway)

Figur 1.7b Prosent av omsetning for de forskjellige drikkesortene i Norge 1980 og 2007
Percentage of sales for the different types of alcohol in Norway 1980 and 2007

Kilde (Source): Statistisk Sentralbyrå
(Statistics Norway)

Tabell 1.8 Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge i 1 000 vareliter og i 1 000 liter ren alkohol 1975–2007

Annual sales of different types of beer in Norway in 1,000 litres and in 1,000 litres of pure alcohol 1975–2007

	1 000 vareliter				1 000 liter ren alkohol			
	1,000 litres				1,000 litres of pure alcohol			
	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl
	Total	Strong beer	Medium beer	Light beer	Total	Strong beer	Medium beer	Light beer
1975	181 670	26 837	142 064	12 769	7 977	1 514	6 194	269
1976	179 657	25 105	143 816	10 736	8 121	1 411	6 472	238
1977	183 484	25 837	147 185	10 462	8 247	1 475	6 535	237
1978	186 529	28 304	148 573	9 652	8 189	1 678	6 300	211
1979	186 548	28 037	149 005	9 506	8 359	1 579	6 556	224
1980	196 097	27 425	158 629	10 043	8 780	1 544	6 996	240
1981	183 389	25 391	148 573	9 425	8 203	1 425	6 552	226
1982	193 328	27 793	156 042	9 493	8 679	1 556	6 897	226
1983	186 819	25 139	153 043	8 637	8 364	1 410	6 749	205
1984	193 591	22 967	162 402	8 222	8 686	1 298	7 194	194
1985	197 001	21 347	163 468	12 186	8 716	1 219	7 209	288
1986	211 593	26 064	173 513	12 016	9 440	1 486	7 669	285
1987	214 718	23 876	178 732	12 110	9 497	1 363	7 846	288
1988	220 369	21 527	185 391	13 451	9 630	1 227	8 083	320
1989	218 583	20 311	184 232	14 040	9 503	1 176	7 994	333
1990	221 753	13 988	192 237	15 528	9 634	825	8 439	370
1991	225 307	12 482	198 731	14 094	9 811	749	8 724	338
1992	217 202	9 935	194 810	12 457	9 536	604	8 630	302
1993	213 673	2 499	200 038	11 136	9 283	152	8 862	269
1994	222 083	2 211	209 306	10 566	9 588	123	9 209	256
1995	222 463	1 599	211 199	9 665	9 624	97	9 293	234
1996	229 868	1 674	218 802	9 391	10 122	99	9 802	222
1997	237 125	1 527	225 683	9 915	10 416	90	10 087	239
1998
1999	230 456	1 146	220 370	8 940	10 135	69	9 850	215
2000	232 676	1 302	223 267	8 107	10 496	82	10 218	195
2001	229 730	1 166	221 456	7 108	10 146	76	9 899	171
2002	236 391	1 373	228 305	6 713	10 452	85	10 205	162
2003	227 088	1 223	219 330	6 535	10 042	81	9 804	157
2004	249 099	1 245	241 786	6 068	10 860	80	10 634	146
2005	246 841	1 404	240 383	5 054	10 944	84	10 738	122
2006	253 426	2 128	246 727	4 571	11 255	122	11 023	110
2007	256 072	1 760	250 314	3 998	11 417	85	11 236	96

Note: Fra 1. juli 1990 ble sterkøl bare tillatt solgt over betjent disk og fra 1. mars 1993 bare fra AS Vinmonopolet. Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998

Note: From 1 July 1990, strong beer was only available from a shop assistant over the counter and from 1 March 1993 only from the Norwegian Wine and Spirit Monopoly. The figures from 1998 are not available from Statistics Norway

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Tabell 1.9 Årlig omsetning av forskjellige typer øl i Norge målt i liter ren alkohol per innbygger 15 år og over 1975–2007

Annual sales of different types of beer in Norway measured in litres of pure alcohol per inhabitant aged 15 years and over 1975–2007

	I alt	Sterkøl	Middels sterkt øl	Lettøl
	Total	Strong beer	Medium beer	Light beer
1975	2,62	0,50	2,04	0,09
1976	2,65	0,46	2,11	0,08
1977	2,67	0,48	2,11	0,08
1978	2,63	0,54	2,02	0,07
1979	2,66	0,50	2,09	0,07
1980	2,77	0,49	2,21	0,08
1981	2,57	0,45	2,05	0,07
1982	2,69	0,48	2,14	0,07
1983	2,57	0,43	2,08	0,06
1984	2,65	0,40	2,19	0,06
1985	2,63	0,37	2,18	0,09
1986	2,83	0,45	2,30	0,09
1987	2,82	0,41	2,33	0,09
1988	2,84	0,36	2,38	0,09
1989	2,78	0,34	2,34	0,10
1990	2,81	0,24	2,46	0,11
1991	2,85	0,22	2,53	0,10
1992	2,76	0,17	2,49	0,09
1993	2,67	0,04	2,55	0,08
1994	2,75	0,04	2,64	0,07
1995	2,75	0,03	2,65	0,07
1996	2,88	0,03	2,79	0,06
1997	2,95	0,03	2,86	0,07
1998
1999	2,84	0,02	2,76	0,06
2000	2,93	0,02	2,85	0,05
2001	2,82	0,02	2,75	0,05
2002	2,89	0,02	2,82	0,05
2003	2,76	0,02	2,69	0,04
2004	2,96	0,02	2,90	0,04
2005	2,98	0,02	2,93	0,03
2006	3,01	0,03	2,95	0,03
2007	3,02	0,02	2,97	0,03

Note: Fra 1. juli 1990 ble sterkøl bare tillatt solgt over betjent disk og fra 1. mars 1993 bare fra AS Vinmonopolet.

Statistisk sentralbyrå publiserte ikke omsetningstall i 1998

Note: From 1 July 1990, strong beer was only available from a shop assistant over the counter and from 1 March 1993 only from the Norwegian Wine and Spirit Monopoly. The figures from 1998 are not available from Statistics Norway

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Økonomi og alkohol

Economy and alcohol

Tabell 2.1 Realprisindekser for brennevin, sterkvin, svakvin og øl 1979–2007 (1998=100)*Real price indices for spirits, fortified wines, table wines and beer 1979–2007 (1998=100)*

	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl
	<i>Spirits</i>	<i>Fortified wines</i>	<i>Table wines</i>	<i>Beer</i>
1979	87,2	83,7	82,2	74,0
1980	80,8	78,8	76,8	69,3
1981	90,0	90,8	87,7	76,4
1982	91,6	91,4	90,7	79,1
1983	93,4	91,7	92,7	82,2
1984	88,1	88,0	88,0	85,7
1985	84,0	86,7	86,7	86,1
1986	85,1	84,9	87,3	86,9
1987	85,7	85,8	86,7	87,0
1988	87,1	87,4	83,2	87,8
1989	89,9	86,1	85,9	87,6
1990	92,7	86,6	90,1	89,2
1991	97,7	92,8	91,3	92,0
1992	101,6	100,2	93,3	96,2
1993	98,2	100,6	96,5	97,2
1994	90,2	96,9	92,9	98,4
1995	90,5	93,4	93,0	96,1
1996	91,7	94,5	92,7	96,3
1997	95,6	96,1	95,5	97,7
1998	100,0	100,0	100,0	100,0
1999	97,1	97,9	100,5	100,1
2000	96,6	71,8	98,5	101,6
2001	96,0	71,7	97,6	100,6
2002	84,9	71,4	94,3	99,4
2003	79,2	72,5	93,0	97,9
2004	80,5	76,7	95,3	90,5
2005	80,1	76,2	95,6	91,1
2006	79,7	78,2	95,6	90,5
2007	80,7	88,3	97,4	89,2

Note: Prisenivået i 1998 er satt lik 100. Lettvinn (under 2,5 prosent alkohol) er ikke inkludert. Realprisindeksene viser hvordan prisene for de ulike drikkesortene har utviklet seg i forhold til det generelle konsumprisenivået.

Note: The level of prices is set at 100 in 1998. Low alcohol wine (less than 2.5% alcohol) is not included.

Real price indices show how prices for different types of alcoholic drink have changed in relation to the consumer price index.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og AS Vinmonopolet

Sources: Statistics Norway and Vinmonopolet

Tabell 2.2 Indeks for forholdet mellom nominell prisindeks for ulike drikkesorter og indeks for lønn per normalårsverk fra Nasjonalregnskapet 1979–2007*Index for the relationship between nominal price index for different types of alcoholic beverages and index for nominal wages and salaries from the National Account 1979–2007*

	Brennevin	Sterkvin	Svakvin	Øl
	<i>Spirits</i>	<i>Fortified wines</i>	<i>Table wines</i>	<i>Beer</i>
1979	104,5	100,4	98,5	88,7
1980	98,1	95,7	93,3	84,2
1981	110,7	111,6	107,8	93,9
1982	112,7	112,4	111,6	97,3
1983	114,4	112,2	113,6	100,6
1984	106,7	106,6	106,5	103,7
1985	99,8	103,0	103,0	102,3
1986	99,3	99,2	101,9	101,4
1987	100,0	100,1	101,2	101,5
1988	102,4	102,8	97,8	103,2
1989	105,8	101,4	101,2	103,1
1990	108,5	101,4	105,5	104,5
1991	112,3	106,7	105,0	105,9
1992	115,1	113,7	105,9	109,1
1993	110,2	112,8	108,2	109,0
1994	99,5	107,0	102,6	108,6
1995	99,1	102,2	101,8	107,0
1996	97,5	100,4	98,5	103,4
1997	99,4	100,0	99,3	101,4
1998	100,0	100,0	100,0	100,0
1999	94,4	95,1	97,6	97,2
2000	93,4	69,0	94,6	97,6
2001	92,9	67,4	91,8	94,6
2002	76,8	64,6	85,3	89,8
2003	70,6	64,6	82,9	87,2
2004	69,4	66,2	82,2	78,0
2005	67,9	64,6	81,0	77,1
2006	66,3	65,1	79,6	75,3
2007	64,1	70,1	77,4	70,8

Note: Indeksene viser hvordan prisene for de ulike drikkesortene har utviklet seg i forhold til det gjennomsnittlige lønnsnivået. Jo høyere indekstallene er jo større del av lønnen må man benytte - eller sagt på en annen måte, jo lengre må man arbeide - for å kunne kjøpe en bestemt mengde av de ulike drikkesortene. Det er ikke tatt hensyn til endringer i skatteregler, gjeldsbyrde, rentenivå o.l. som har betydning for folks disponible inntekter.

Note: The indices show how prices for different types of alcoholic beverages have changed in relation to the average wage level. The higher the level of the index, the more salary one must use - or to put it a different way, the longer one must work - in order to be able to buy a certain amount of an alcoholic beverage. No account is taken of changes in factors such as taxation, debt, interest levels etc. which affect disposable income.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Tabell 2.3 Forbrukernes nominelle utgifter til brennevin, vin og øl. Totale utgifter i millioner kroner og alkoholutgiftenes andel av konsum i husholdninger (prosent) 1988–2007

Consumers' nominal expenditure on spirits, wine and beer. Total expenditure in millions of Norwegian kroner and expenditure on alcohol as a percentage of household consumption 1988–2007

	Totale utgifter (millioner kroner)				Prosentandel av konsum i husholdninger
	Total expenditure (millions of NOK)				
	Brennevin	Vin	Øl	I alt	
	<i>Spirits</i>	<i>Wine</i>	<i>Beer</i>	<i>Total</i>	<i>Percentage of household consumption</i>
1988	3 684	2 858	7 590	14 132	4,6
1989	3 665	3 062	7 896	14 623	4,6
1990	3 888	3 175	8 442	15 504	4,6
1991	3 843	3 270	9 315	16 429	4,6
1992	3 619	3 305	9 457	16 380	4,4
1993	3 513	3 549	9 463	16 525	4,2
1994	3 484	3 680	10 070	17 233	4,2
1995	3 629	4 029	10 161	17 819	4,1
1996	3 771	4 390	10 521	18 682	4,0
1997	4 191	5 132	11 011	20 334	4,1
1998	4 364	5 804	11 112	21 280	4,1
1999	4 218	6 366	10 964	21 548	3,9
2000	4 234	6 935	11 237	22 407	3,9
2001	4 011	6 881	10 979	21 871	3,5
2002	3 978	7 538	12 291	23 808	3,5
2003	4 074	7 617	10 567	22 257	3,2
2004	4 284	8 061	10 711	23 056	3,2
2005	4 379	8 535	10 688	23 602	3,1
2006	4 482	8 747	10 899	24 127	2,9
2007	4 775	9 175	11 134	25 085	2,8

Kilder: AS Vinmonopolet og Statistisk sentralbyrå

Sources: Vinmonopolet and Statistics Norway

Tabell 2.4 Forbrukernes nominelle utgifter til brennevin, vin og øl per innbygger 18 år og over i kroner 1988–2007*Consumers' nominal expenditure on spirits, wine and beer per inhabitant aged 18 years and over in Norwegian kroner 1988–2007*

	Brennevin	Vin	Øl	I alt
	<i>Spirits</i>	<i>Wine</i>	<i>Beer</i>	<i>Total</i>
1988	1 152	893	2 373	4 418
1989	1 136	949	2 448	4 533
1990	1 198	979	2 602	4 779
1991	1 177	1 002	2 854	5 033
1992	1 101	1 005	2 877	4 983
1993	1 061	1 072	2 859	4 992
1994	1 047	1 105	3 025	5 177
1995	1 085	1 204	3 037	5 327
1996	1 124	1 298	3 158	5 579
1997	1 244	1 515	3 250	6 008
1998	1 295	1 722	3 322	6 339
1999	1 238	1 868	3 242	6 349
2000	1 236	2 023	3 303	6 561
2001	1 165	1 999	3 189	6 353
2002	1 151	2 181	3 229	6 560
2003	1 172	2 191	3 039	6 402
2004	1 226	2 306	3 064	6 597
2005	1 245	2 426	3 038	6 708
2006	1 263	2 466	3 072	6 801
2007	1 332	2 559	3 106	6 997

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 2.5 Avgift på vin og brennevin. Grunnavgift i øre per volumprosent alkohol per vareliter 1995–2008
*Excise duty on wine and spirits. Basic duty in Norwegian øre (100 øre = 1 krone) per percent alcohol
 by volume per litre 1995–2008*

	Vin og brennevin med alkoholstyrke:		Brennevin med alkoholstyrke:
	<i>Wine and spirits with an alcoholic strength of:</i>		<i>Spirits with an alcoholic strength of:</i>
	7–15 vol%	15–22 vol%	>22 vol%
1995	313	595	603
1996	319	607	615
1997	338	644	652
1998	365	695	703
1999	358	682	690
2000	365	365	704
2001	365	365	704
2002	347	347	598
2003	355	355	544
	Vin 7–22 vol%		Brennevin >0,7 vol%
2004*	361		544
2005	361		544
2006	367		564
2007	374		574
2008	384		589

*Fra og med 2004 ble alt brennevin beskattet som brennevin uavhengig av alkoholstyrke.

*From 2004 the duty on all kinds of spirits is the same regardless of alcoholic strength.

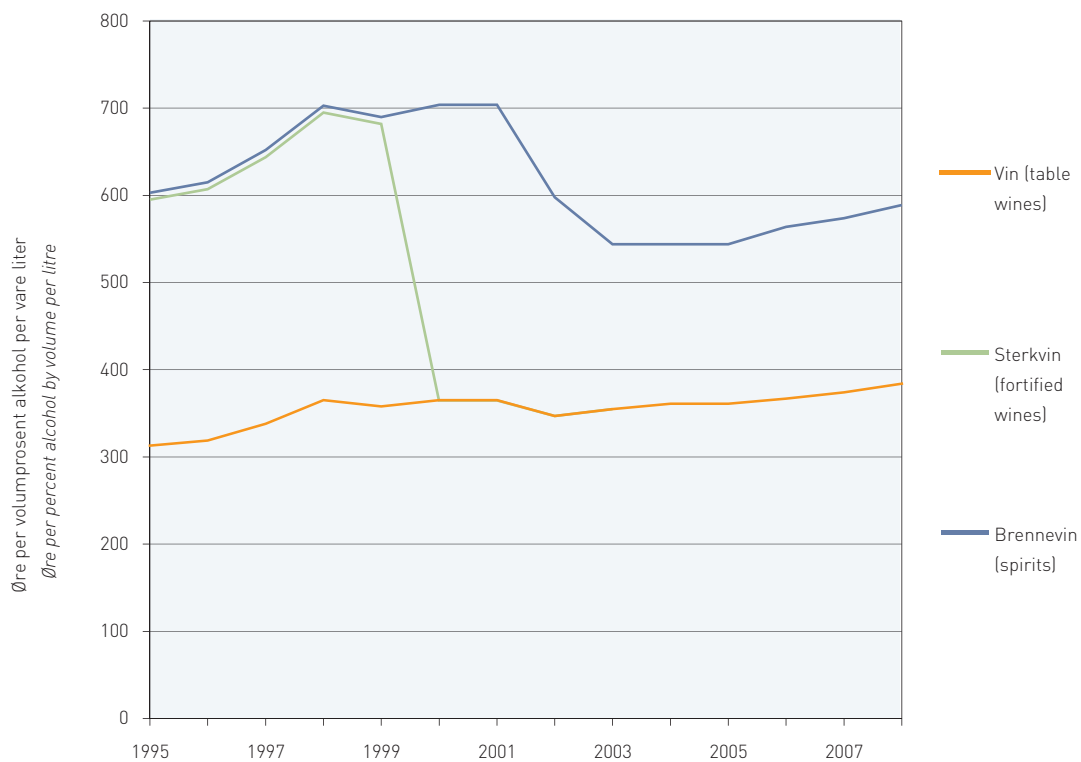
Note: Vin med alkoholstyrke over 0,7 til og med 7 volumprosent alkohol, avgiftsbelegges etter satsene som gjelder for øl med tilsvarende alkoholstyrke. Sterkvin er fra 1.1.2000 avgiftsmessig likestilt ved svakvin

Note: Duty on wine with alcoholic strength of over 0.7 and up to 7 % by volume is the same as for beer of the same alcoholic strength. From 1.1.2000 fortified wines is the same as for table wines.

Kilde: Toll- og avgiftsdirektoratet

Source: Directorate of Customs and Excise

Figur 2.5 Alkoholavgiften på brennevin og vin 1995–2008
Basic duty on spirits and wine 1995–2008

Kilde [Source] : Toll - og avgiftsdirektoratet
Directorate of Customs and Excise

Tabell 2.6 Avgift på øl i kroner per liter og klasseinndeling for øl før og etter 1.1.1995, 1975–2007*Excise duty on beer in Norwegian kroner per litre and classification of beer before and after 1.1.1995, 1975–2007*

	Øl klasse: / Beer class:						
	0	1	2	3			
1975	0,40	0,50	1,95	2,80			
1980	0,40	0,80	3,20	4,50			
1981	0,50	1,00	4,25	6,05			
1982	0,60	1,15	4,90	6,95			
1983	0,65	1,25	5,40	8,00			
1984	0,65	1,25	6,15	9,70			
1985	0,65	1,25	6,55	10,35			
1986	0,65	1,30	7,00	11,20			
1987	0,69	1,42	7,89	12,67			
1988	0,72	1,49	8,45	13,57			
1989	0,72	1,52	8,79	14,38			
1990	0,83	1,58	9,49	16,39			
1991	0,86	1,64	10,44	18,05			
1992	1,00	1,75	11,45	19,80			
1993	1,02	1,85	12,10	20,90			
1994	1,06	1,93	12,62	21,80			
	Øl klasse: / Beer class:						
	a	b	c	d	e*	f*	g*
1995	1,08	1,96	7,36	12,76	18,16	23,56	24,64
1996	1,10	2,00	7,51	13,02	18,52	24,03	25,13
1997	1,17	2,12	7,97	13,82	19,64	25,49	26,66
1998	1,50	2,38	8,96	15,54	22,09	28,67	29,99
1999	1,68	2,58	9,68	16,08	24,74	32,11	33,59
2000	1,58	2,51	9,45	16,37			
2001	1,58	2,51	9,45	16,37			
2002	1,52	2,38	8,98	15,55			
2003	1,55	2,75	9,18	15,89			
2004	1,58	2,47	9,35	16,18			
2005	1,58	2,47	9,35	16,18			
2006	1,61	2,51	9,51	16,46			
2007	1,64	2,56	9,68	16,76			
2008	1,68	2,63	9,93	17,20			
Alkoholstyrke (volumprosent)	Klasseinndeling før 1995		Klasseinndeling fra 1. 1. 1995		Beskrivende navn		
<i>Alcoholic strength (per cent by vol)</i>	<i>Classification before 1995</i>		<i>Classification from 1. 1. 1995</i>		<i>Descriptive name</i>		
≤ 0,7	0		a		Alkoholfritt øl (alcohol-free beer)		
→ 0,7 - 2,75	1		b		Lettøl (light beer)		
→ 2,75 - 3,75	2		c		Middels sterkt øl (medium beer)		
→ 3,75 - 4,75	2		d		Middels sterkt øl (medium beer)		
→ 4,75 - 5,75	3		e		Sterkøl (strong beer)		
→ 5,75 - 6,75	3		f		Sterkøl (strong beer)		
→ 6,75 - 7,0	3		g		Sterkøl (strong beer)		

*: Fra 1.1. 2000 regnes avgiften per volumprosent og liter som for svakvin

*: From 1.1.2000 the excise duty is estimated per volume percent and per litre like table wines

Kilde: Toll- og avgiftsdirektoratet

Source: The Directorate of Customs and Excise

Tabell 2.7 Statens inntekter på omsetningen av alkohol i millioner kroner 1980–2007*Government revenue from the sale of alcohol in millions of Norwegian kroner 1980–2007*

	Alkoholavgifter	Emballasjeavgifter	Merverdiavgift	AS Vinmonopolet	Avgifter av salgs- og skjenkebevillinger	Totalt
	<i>Taxes on alcohol</i>	<i>Duty on disposable packing materials</i>	<i>Value added tax</i>	<i>Vinmonopolet</i>	<i>Excise from licences to sell and serve alcohol</i>	<i>Total</i>
1980	2 618	-	1 160	30	7	3 815
1981	3 193	-	1 294	30	7	4 524
1982	2 817	-	1 355	30	8	4 211
1983	3 301	-	1 545	-	9	4 855
1984	3 614	-	1 688	60	11	5 373
1985	4 016	-	1 889	30	12	5 947
1986	4 226	-	2 122	30	13	6 391
1987	5 035	-	2 397	50	14	7 497
1988	5 116	-	2 548	70	17	7 751
1989	5 224	68	2 637	70	2	8 000
1990	5 580	70	2 796	106	1	8 553
1991	5 681	54	2 963	118	2	8 818
1992	5 822	63	2 954	122	2	8 963
1993	5 590	59	3 090	126	1	8 866
1994	5 876	190	3 223	213	1	9 502
1995	6 028	165	3 332	326	0	9 851
1996	6 539	194	3 502	154	0	10 390
1997	7 106	245	3 787	53	1	11 192
1998	7 433	232	4 135	22	1	11 823
1999	8 251	356	4 045	27	1	12 680
2000	8 493	-	4 205	41	1	12 917
2001	8 491	-	4 090	19	1	12 601
2002	8 230	-	4 452	31	1	12 714
2003	8 510	-	4 596	24	1	13 131
2004	9 027	-	4 611	12	1	13 651
2005	9 317	-	4 720	19	1	14 057
2006	9 767	-	4 258	29	1	14 055
2007	10 338	-	5 017	32	1	15 388

Note: Emballasjeavgift innført fra 1989. I 2000 ble avgiften lagt om slik at man ikke lenger kan skille mellom avgifter for drikker med og uten alkohol.

Note: The 1989 packaging duty was amended in 2000. One consequence was that it was no longer possible to distinguish between duties on alcoholic and non-alcoholic beverages

Kilder: St. meld. nr. 3. Statsregnskap og Statens institutt for rusmiddelforskning

Sources: Report to the Storting no. 3. National AccountsKa

Dødsfall og kriminalitet knyttet til bruk av alkohol

[Alcohol-related mortality and crime](#)

Tabell 3.1 Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på diagnose og kjønn (underliggende årsak) 2001–2006
Number of deaths caused by alcohol by diagnosis and gender (underlying cause of death) 2001–2006

ICD 10	Underliggende dødsårsak	Kjønn	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	<i>Underlying cause of death</i>	Sex						
	Alkohol i alt	m (m)	304	328	318	349	266	254
	<i>Total deaths from alcohol</i>	k (f)	74	92	102	90	78	78
F 100	Psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse av alkohol, akutt intoksikasjon	m (m)	20	19	0	0	0	1
	<i>Alcohol-related psychosis</i>	k(f)	1	7	0	0	0	0
F 102	Psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse av alkohol, avhengighetssyndrom	m (m)	146	128	129	139	125	124
	<i>Alcohol-related psychosis</i>	k (f)	27	21	27	22	22	34
F 104	Psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse av alkohol, absitnenstilstand med delirum	m (m)	2	3	4	1	2	1
	<i>Alcohol-related psychosis</i>	k (f)	0	1	0	0	0	0
F 107	Psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse av alkohol, residual tilstand	m(m)	6	10	5	7	4	2
	<i>Alcohol-related psychosis</i>	k(f)	3	1	1	0	2	1
G 312	Degenerasjon av sentralnervesystemet som skyldes alkohol	m (m)	8	5	7	3	9	5
		k (f)	0	2	3	1	2	3
I 426	Alkoholisk kardiomyopati	m (m)	4	10	5	7	8	4
	<i>Alcoholic cardiomyopathy</i>	k (f)	0	0	2	3	2	0
K 292	Alkoholisk gastritt	m (m)	2	2	1	1	0	2
	<i>Alcoholic gastritis</i>	k (f)	0	0	0	1	0	0
K 700	Alkoholisk fettlever	m (m)	15	13	20	9	4	1
	<i>Alcoholic fatty liver</i>	k (f)	2	8	5	4	2	2
K 701	Alkoholisk hepatitt	m (m)	9	11	7	7	7	9
	<i>Alcoholic hepatitis</i>	k (f)	6	3	5	6	2	2
k 702	Alkoholisk fibrose og sklerose i lever	m (m)	0	0	0	1	2	0
	<i>Alcoholic fibrosis and sclerosis of the liver</i>	k (f)	1	2	3	0	0	1
K 703	Alkoholisk cirrhose i lever	m (m)	60	85	64	97	57	51
	<i>Alcoholic cirrhosis of the liver</i>	k (f)	22	33	30	24	21	16
K 704	Alkoholisk leversvikt	m (m)	17	12	21	21	16	13
	<i>Alcoholic liver failure</i>	k (f)	6	6	8	7	10	6
K 709	Uspesifisert alkoholisk leversykdom	m (m)	9	7	5	23	4	6
	<i>Alcoholic liver disease</i>	k (f)	2	1	0	9	2	2
K 860	Alkoholutløst kronisk pankreatitt	m (m)	0	4	2	5	1	4
	<i>Alcohol-related chronic pancreatitis</i>	k (f)	0	0	1	0	0	1
X 45	Forgiftning av alkohol	m (m)	5	18	45	28	25	28
	<i>Alcoholic poisoning</i>	k (f)	4	5	16	12	13	9
X 65	Selv mord med alkohol	m (m)	1	1	3	0	2	3
	<i>Suicide with alcohol</i>	k (f)	0	2	1	1	0	1

Note 1: Dødsårsaksstatistikken er fra 1996 klassifisert og kodet etter ICD 10. revisjon av Verdens helseorganisasjons internasjonale sykdomsklassifisering (ICD).

Note 2: Disse dødsfallene utgjør en mindre del av alle dødsfall som helt eller delvis skyldes alkohol. Dødsårsakene som omfattes av denne tabellen er i all hovedsak knyttet til et langvarig og høyt alkoholinntak.

Note 1: The causes of death statistics are from WHO' international Statistical Classification of Diseases and Related Health problems, (ICD), International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, Tenth Revision.

Note 2: These deaths constitute only a fraction of all deaths that fully or in part are caused by alcohol. The causes of death that are included in this table are mainly due to high consumption of alcohol over a long period of time.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Dødsårsaker

Source: Statistics Norway. Causes of death

Tabell 3.2 Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på alder og kjønn (underliggende årsak) 2004–2006
Number of deaths caused by alcohol by age and gender (underlying cause of death) 2004–2006

Alder Age	2004			2005			2006		
	Menn Men	Kvinner Women	Totalt Total	Menn Men	Kvinner Women	Totalt Total	Menn Men	Kvinner Women	Totalt Total
<15	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15–19	1	0	1	1	0	1	1	0	1
20–24	2	1	3	1	0	1	0	0	0
25–29	3	0	3	0	1	1	1	1	2
30–34	3	1	4	1	0	1	1	0	1
35–39	4	2	6	7	1	8	3	1	4
40–44	11	7	18	6	1	7	7	3	10
45–49	30	12	42	27	9	36	28	8	36
50–54	67	10	77	41	15	56	38	10	48
55–59	68	10	78	68	12	80	57	12	69
60–64	42	12	54	37	14	51	41	18	59
65–69	39	14	53	24	11	35	29	10	39
70–74	33	11	44	27	7	34	20	4	24
75–79	25	9	34	19	4	23	20	6	26
80–84	14	1	15	7	1	8	4	4	8
85–89	7	0	7	3	2	5	4	1	5
90+	2	0	2	0	0	0	1	0	1
Totalt	351	90	441	269	78	347	255	78	333

Note 1: Inkluderer diagnoser kodet etter 10. revisjon av Verdens helseorganisasjons internasjonale sykdomsklassifikasjon (ICD). Jfr tab. 4.1

Note 2: Disse dødsfallene utgjør en mindre del av alle dødsfall som helt eller delvis skyldes alkohol. Dødsårsakene som omfattes av denne tabellen er i all hovedsak knyttet til et langvarig og høyt alkoholinntak.

Note 1: *International Statistical Classification of Diseases and Related health Problems Tenth Revision. Cf. tab.4.1*

Note 2: *These deaths constitute only a fraction of all deaths that fully or in part are caused by alcohol. The causes of death that are included in this table are mainly due to high consumption of alcohol over a long period of time.*

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Dødsårsaker

Source: Statistics Norway. Causes of death

**Tabell 3.3 Antall dødsfall som skyldes alkohol fordelt på alder og kjønn
(totalt antall dødsfall over en 19-årsperiode, 1988–2006)**

Number of deaths caused by alcohol by age and gender (total number of deaths over a period of 19 years, 1988–2006)

Alder	Menn	Kvinner	Total
<i>Age</i>	<i>Men</i>	<i>Women</i>	<i>Total</i>
15–19	12	4	15
20–24	17	5	21
25–29	50	10	60
30–34	96	27	122
35–39	258	60	318
40–44	504	131	635
45–49	775	198	973
50–54	915	264	1179
55–59	948	242	1190
60–64	852	259	1111
65–69	789	213	1002
70–74	620	150	770
75–79	402	92	494
80–84	198	46	244
85–89	89	20	109
90+	12	2	14
Totalt	6 537	1 723	8 257

Note: Inkluderer diagnoser kodet etter 10 Revisjon av Verdens helseorganisasjons internasjonale sykdomsklassifikasjon (ICD).
Jfr tab. 4.1

Note: International Statistical Classification of Diseases and Related health Problems Tenth Revision

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Dødsårsaker

Source: Statistics Norway. Causes of death

Tabell 3.4 Antall dødsfall som skyldes levercirrhose totalt og per 100 000 innbyggere fordelt på kjønn 1971–2006*Number of deaths caused by cirrhosis of the liver in total and per 100,000 inhabitants by gender 1971–2006*

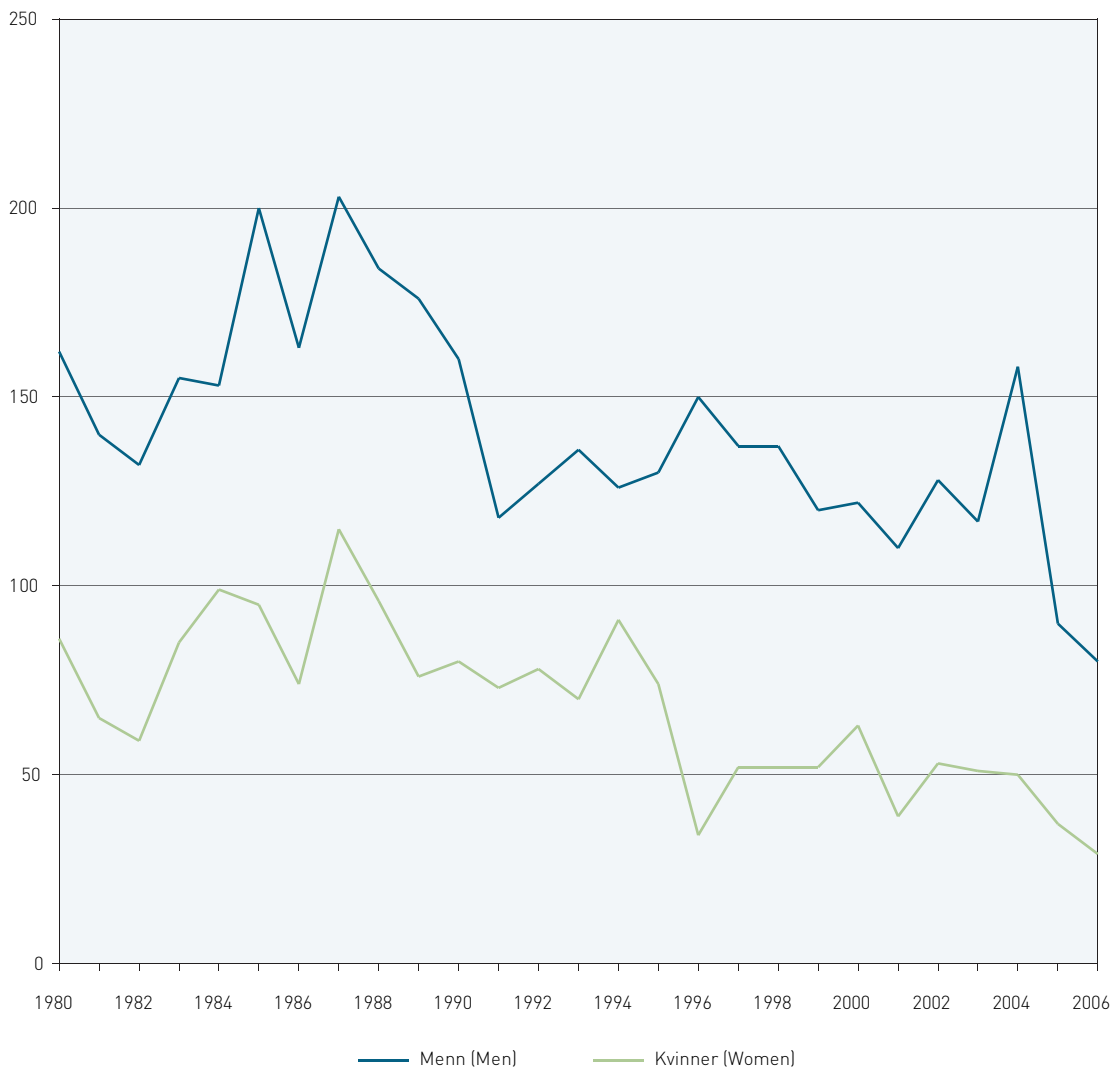
	Levercirrhose, antall dødsfall			Levercirrhose, dødsfall per 100 000 innbyggere		
	<i>Total number of deaths from cirrhosis of the liver</i>			<i>Deaths per 100,000 inhabitants from cirrhosis of the liver</i>		
	Menn	Kvinner	Total	Menn	Kvinner	Total
	<i>Men</i>	<i>Women</i>	<i>Total</i>	<i>Men</i>	<i>Women</i>	<i>Total</i>
1971	96	61	157	5,0	3,1	..
1972	103	78	181	5,3	3,9	..
1973	104	53	157	5,3	2,7	..
1974	108	55	163	5,5	2,7	..
1975	126	73	199	6,3	3,6	..
1976	136	83	219	6,8	4,1	..
1977	97	73	170	4,8	3,6	4,2
1978	132	73	205	6,6	3,6	5,1
1979	132	80	212	6,5	3,9	5,2
1980	162	86	248	8,0	4,2	6,1
1981	140	65	205	6,9	3,1	5,0
1982	132	59	191	6,5	2,8	4,7
1983	155	85	240	7,6	4,1	5,8
1984	153	99	252	7,5	4,7	6,1
1985	200	95	295	9,7	4,5	7,1
1986	163	74	237	7,9	3,5	5,7
1987	203	115	318	9,8	5,4	7,6
1988	184	96	280	8,8	4,5	6,7
1989	176	76	252	8,4	3,6	6,0
1990	160	80	240	7,6	3,7	5,7
1991	118	73	191	5,6	3,4	4,5
1992	127	78	205	6,0	3,6	4,8
1993	136	70	206	6,4	3,2	4,8
1994	126	91	217	5,9	4,2	5,0
1995	130	74	204	6,1	3,4	4,7
1996	150	34	184	6,9	1,5	4,2
1997	137	52	189	6,3	2,3	4,3
1998	137	52	189	6,3	2,3	4,3
1999	120	52	172	5,5	2,3	3,9
2000	122	63	185	5,5	2,8	4,1
2001	110	39	149	5,0	1,7	3,3
2002	128	53	181	5,7	2,3	4,0
2003	117	51	168	5,2	2,2	3,7
2004	158	50	208	6,9	2,2	4,5
2005	90	37	127	3,9	1,6	2,7
2006	80	29	109	3,5	1,2	2,3

Note: Tallene for levercirrhose omfatter alle tilfeller av levercirrhose, både alkoholisk levercirrhose og levercirrhose uten opplysning om alkohol. En del av de sistnevnte kan ha sin årsak i alkoholmisbruk, uten at dette er kjent for den som har utstedt dødsattesten. ICD 10 koder som er inkludert: K700, K701, K702, K703, K704 og K709

Note: The figures for cirrhosis of the liver include all cases of cirrhosis, both alcoholic cirrhosis and cirrhosis of the liver where alcohol is not mentioned. Some of the latter deaths may have been caused by misuse of alcohol, without this being known to the person who issued the death certificate. ICD 10 codes included: K700, K701, K702, K703, K704 og K709

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Dødsårsaker

Source: Statistics Norway. Causes of death

Figur 3.4 Antall dødsfall som skyldes levercirrhose fordelt på kjønn 1980–2006*Number of deaths caused by cirrhosis of the liver by gender 1980–2006*

Kilde (Source): Statistisk sentralbyrå
(Statistics Norway)

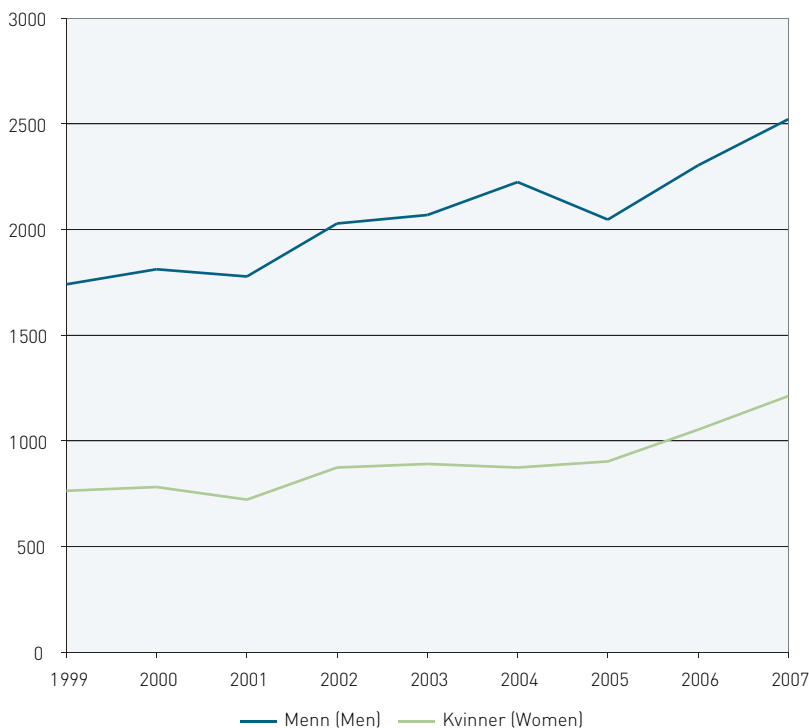
Tabell 3.5 Antall innleggelser i somatiske sykehus med alkoholrelaterte hoveddiagnoser 1999–2007
Number of admissions to somatic hospitals with alcohol related underlying diagnosis 1999–2007

ICD 10	Hoveddiagnose <i>Underlying diagnosis</i>	Kjønn <i>Sex</i>	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
			Totalt	m (m)	1741	1812	1778	2029	2069	2225	2047
	Total	k (f)	764	782	722	874	891	874	903	1053	1212
F 100	Akutt intoksikasjon <i>Acute intoxication</i>	m (m)	560	633	632	789	818	880	835	925	1121
		k (f)	409	458	414	472	480	492	500	634	722
F 102, F 104, F 107	Psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse <i>Alcohol dependence, delirium, psychotic disorder</i>	m (m)	813	848	752	725	706	704	651	684	686
		k (f)	183	193	144	170	144	118	131	140	159
K 700 - K 704, K 709	Alkoholinduserte leverskader <i>Alcoholic liver diseases</i>	m (m)	309	273	343	466	509	600	520	656	677
		k (f)	160	123	155	221	256	251	259	272	326
I 426	Alkoholisk kardiomyopati <i>Alcoholic cardiomyopathy</i>	m (m)	32	17	18	16	17	13	9	10	8
		k (f)	4	1	2	2	3	1	2	1	0
K 292	Alkoholisk gastritt <i>Alcoholic gastritis</i>	m (m)	27	41	33	33	19	28	32	29	30
		k (f)	8	7	7	9	8	12	11	6	5

Kilde: Norsk pasientregister (NPR)

Source: The Norwegian Patient Register (NPR)

Figur 3.5 Antall innleggelser i somatiske sykehus med alkoholrelaterte hoveddiagnoser 1999–2007
Number of admissions to somatic hospitals with alcohol related underlying diagnoses 1999–2007

Kilde (Source): Norsk pasientregister
 (The Norwegian Patient Register)

Tabell 3.6 Antall reaksjoner som følge av forseelser mot alkoholloven eller tolloven fordelt på lovbruddets art 1975-2007

Number of sanctions in cases involving misdemeanours against Act no. 27 on the sale of alcoholic beverages or against the Customs Act by type of misdemeanour 1975-2007

	Alkoholloven			Tolloven	
	Hjemmebrenning	Andre lovbrudd	I alt	Smugling av alkohol	I alt
	<i>Illicit distilling</i>	<i>Other misdemeanours</i>	<i>Total</i>	<i>Smuggling of alcohol</i>	<i>Total</i>
1975	198	1 753	1 951	1 103	..
1976	125	1 552	1 677	905	..
1977	142	1 035	1 177	1 002	..
1978	166	1 051	1 217	1 325	..
1979	232	866	1 098	1 215	..
1980	159	1 528	1 687	1 210	..
1981	149	1 536	1 685	1 031	..
1982	158	1 419	1 577	1 500	..
1983	183	1 527	1 710	1 416	..
1984	144	1 091	1 235	7 655	8 370
1985	168	1 016	1 184	8 077	8 905
1986	137	1 513	1 650	6 138	7 477
1987	128	1 867	1 995	4 466	6 069
1988	115	1 444	1 559	4 652	5 540
1989	200	1 283	1 483	4 396	5 855
1990	344	1 188	1 532	4 457	5 361
1991	7 171
1992	420	510	930	..	7 684
1993	497	580	1 077	..	6 811
1994	544	558	1 102	..	6 165
1995	478	614	1 092	..	5 734
1996	399	532	931	..	6 195
1997	263	814	1 077	..	6 593
1998	268	1 097	1 365	..	7 123
1999	215	1 196	1 411	..	7 807
2000	174	1 399	1 573	..	11 604
2001	125	1 427	1 552	..	11 718
2002	81	954	1 035	..	9 867
2003	89	1 254	1 343	..	10 956
2004	70	1 252	1 322	..	15 276
2005	83	1 437	1 520	..	16 205
2006	69	1 565	1 634	..	16 729
2007	52	1 494	1 546	..	15 442

Note: Økningen fra 1983 til 1984 har sammenheng med at tollvesenet fra januar 1984 kunne illegge forenklede forelegg for mindre tollovertredelser. Fra 1991 gis ikke særskilte opplysninger om smugling av alkohol, men det er grunn til å tro at dette fremdeles utgjør den vesentligste del av forseelsene mot tolloven

Note: The increase from 1983 to 1984 is explained by the fact that Customs service from January 1984 were authorized to impose ticket fines for some misdemeanours against the Duty Act. From 1991 it is not provided any specific information regarding smuggling of alcohol, however, there is reason to believe that smuggling constitutes the essential part of the offences against the Customs Act.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk

Source: Statistics Norway. Crime statistics

Tabell 3.7
Antall reaksjoner på hjemmebrenning fordelt på fylke 1994–2007
Number of sanctions for illicit distilling by county 1994–2007

Fylke (County)	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Østfold	34	25	15	7	9	3	6	5	2	0	1	2	2	1
Akershus	20	14	11	8	9	8	8	4	7	5	0	3	2	0
Oslo	11	11	8	5	5	6	3	3	2	0	0	1	2	0
Hedmark	15	22	26	14	11	13	16	8	3	2	4	2	4	2
Oppland	20	14	8	7	6	7	6	3	2	1	0	4	1	0
Buskerud	19	13	20	15	18	9	5	2	2	3	0	1	2	1
Vestfold	33	14	19	9	13	6	2	4	1	1	3	1	2	4
Telemark	18	13	24	12	3	6	4	5	2	1	3	1	1	0
Aust-Agder	3	9	4	4	5	5	4	3	1	1	1	0	0	2
Vest-Agder	15	11	4	6	10	1	5	0	0	2	1	0	1	0
Rogaland	46	30	11	10	22	6	7	5	6	13	1	3	7	5
Hordaland	36	30	31	14	10	9	8	3	4	1	2	4	3	0
Sogn og Fjordane	15	10	4	1	0	0	1	1	1	4	1	0	0	1
Møre og Romsdal	26	30	24	11	9	7	14	5	2	5	4	9	3	2
Sør-Trøndelag	97	55	46	42	30	19	9	14	6	5	8	12	5	5
Nord-Trøndelag	23	41	32	4	24	18	12	12	9	4	4	9	6	3
Nordland	55	64	51	58	49	36	31	27	19	24	20	19	18	16
Troms	33	34	25	16	18	29	13	13	4	11	16	9	8	7
Finnmark	25	38	36	20	17	27	20	8	8	9	4	9	7	6
Totalt (total)	544	478	399	263	268	215	174	125	81	92	73	89	74	55

Note: Omfatter etter 1991 ikke reaksjoner på hjemmebrenning som gjelder «et betydelig kvantum» og som ved endringen av alkoholloven i 1991 ble omgjort fra forseelser til forbrytelser.

Note: After 1991, sanctions for cases involving «a significant amount» are not included. Such cases were reclassified from being a misdemeanour to being a crime, after a change in Act no. 27 on the sale of alcoholic beverages in 1991.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk

Source: Statistics Norway. Crime statistics

Kjøring under påvirkning

Driving under the influence

Tabell 4.1 Antall prøver fra bilførere fordelt på mistanke om påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler 1989–2007

Number of tests from drivers by type of suspicion of alcohol and/or drugs 1989–2007

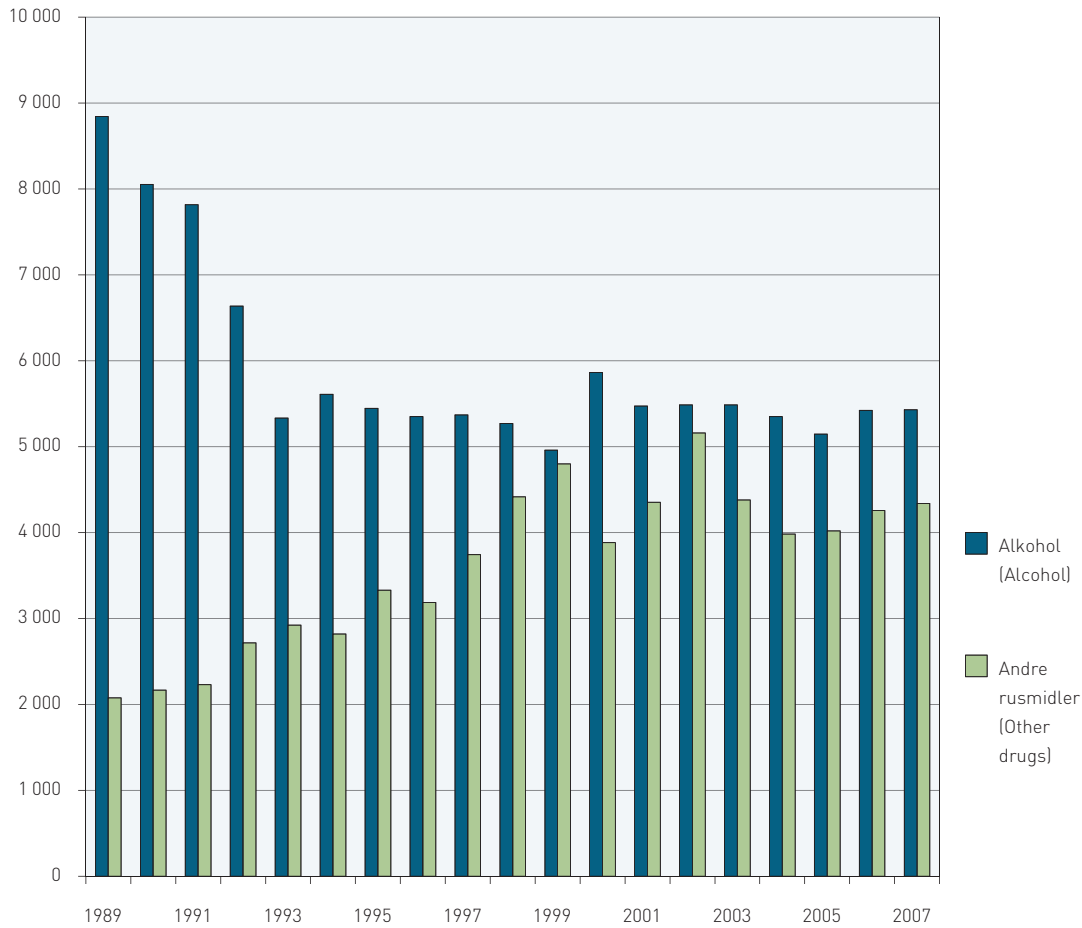
	Mistanke om påvirkning av av alkohol			Mistanke om påvirkning andre rusmidler	Totalt
	<i>Suspicion of driving under the influence of alcohol</i>			<i>Suspicion of driving under the influen of drugs</i>	<i>Total</i>
	Luft (<i>air</i>)	Blod (<i>blood</i>)	Total (<i>total</i>)		
1989	0	8 842	8 842	2 076	10 918
1990	0	8 052	8 052	2 166	10 218
1991	0	7 818	7 818	2 230	10 048
1992	0	6 637	6 637	2 718	9 355
1993	0	5 333	5 333	2 924	8 257
1994	0	5 610	5 610	2 819	8 429
1995	0	5 448	5 448	3 329	8 777
1996	1 200	4 150	5 350	3 188	8 538
1997	2 050	3 320	5 370	3 743	9 113
1998	2 477	2 793	5 270	4 417	9 687
1999	2 557	2 403	4 960	4 800	9 760
2000	2 400	3 462	5 862	3 883	9 745
2001	2 400	3 075	5 475	4 354	9 829
2002	2 404	3 082	5 486	5 161	10 647
2003	2 458	3 028	5 486	4 381	9 867
2004	2 486	2 864	5 350	3 984	9 334
2005	2 243	2 905	5 148	4 020	9 168
2006	2 298	3 127	5 425	4 257	9 682
2007	2 264	3 166	5 430	4 341	9 771

Kilde: Nasjonalt Folkehelseinstitutt

Source: Norwegian Institute of Public Health

Figur 4.1 Antall prøver fra bilførere fordelt på mistanke om påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler 1989–2007

Number of tests from drivers by type of suspicion for alcohol or other drugs 1989–2007

Kilde (Source): Nasjonalt folkehelseinstitutt
(Norwegian Institute of Public Health)

Tabell 4.2 Antall prøver fra bilførere fordelt på type mistanke og kjønn (alkohol og/eller andre rusmidler) 1989–2007

Number of tests from drivers by type of suspicion and gender (alcohol and/or drugs) 1989–2007

	Mistanke om påvirkning av alkohol				Mistanke om påvirkning av andre rusmidler enn alkohol			
	<i>Suspicion of driving under the influence of alcohol</i>				<i>Suspicion of driving under the influence of drugs</i>			
	Kvinner (Women)		Menn (Men)		Kvinner (Women)		Menn (Men)	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
	<i>No.</i>		<i>No.</i>		<i>No.</i>		<i>No.</i>	
1989	619	7,0	8 223	93,0	219	10,5	1 857	89,5
1990	518	6,4	7 534	93,6	234	10,8	1 932	89,2
1991	588	7,5	7 230	92,5	233	10,4	1 997	89,6
1992	489	7,4	6 148	92,6	290	10,7	2 428	89,3
1993	422	7,9	4 911	92,1	323	11,0	2 601	89,0
1994	459	8,2	5 151	91,8	299	10,6	2 520	89,4
1995	424	7,8	5 021	92,2	375	11,3	2 954	88,7
1996	359	8,5	3 824	91,5	430	13,5	2 758	86,5
1997	277	8,5	2 981	91,5	505	13,5	3 238	86,5
1998	468	8,9	4 802	91,2	510	11,5	3 907	88,5
1999	466	9,4	4 494	90,6	585	12,2	4 215	87,8
2000	608	10,4	5 254	89,6	484	12,5	3 399	87,5
2001	558	10,2	4 917	89,8	536	12,3	3 818	87,7
2002	580	10,2	5 110	89,8	648	12,5	4 523	87,5
2003	600	10,9	4 886	89,1	595	13,6	3 786	86,4
2004	618	11,3	4 828	88,7	599	15,4	3 302	84,6
2005	574	11,1	4 574	88,9	586	14,6	3 434	85,4
2006	598	10,5	5 108	89,5	630	14,8	3 633	85,2
2007	605	11,1	4 825	88,9	663	15,3	3 678	84,7

Kilde: Nasjonalt folkehelseinstitutt.

Source: Norwegian institute of public health.

Tabell 4.3 Antall prøver fra bilførere som er testet positive for narkotiske stoffer 1989–2007*Number of tests from drivers which are tested positive for drugs 1989–2007*

	Tetrahydro-cannabinol	Diazepam	Flunitrazepam	Nitrazepam	Klonazepam	Amfetamin Amphetamine	Morfin Morphine	6-Monocetylmorfin	Kokain	Ecstasy Ecstasy	Metadon	Metamfetamin
1989	605	423	187			156	-	-	-	-	-	
1990	564	430	235			235	72	-	-	-	-	
1991	627	475	255			216	108	6	-	-	-	
1992	842	676	212			391	107	29	-	-	-	
1993	741	541	221			475	142	64	-	-	-	
1994	660	577	198			533	193	92	-	-	-	
1995	995	712	270			937	261	179	9	6	-	
1996	708	741	320			897	313	189	6	23	-	
1997	1 165	914	455			1 079	390	263	19	27	-	
1998	1 502	1 004	540			1 327	476	317	40	67	-	
1999	1 504	860	603			1 274	533	318	80	123	-	
2000	1 686	808	656	35	217	1 312	601	307	118	194	22	118
2001	1 732	1 050	1 252	96	265	1 587	539	295	135	194	64	330
2002	1 886	1 113	2 107	164	361	1 972	452	219	166	180	102	543
2003	1 543	850	838	289	504	1 534	377	162	103	75	93	442
2004	1 336	774	650	237	502	1 317	324	147	106	83	105	499
2005	1 215	967	435	463	546	1 343	270	117	142	63	197	509
2006	1 202	1 451	289	343	486	1 381	262	107	159	85	137	834
2007	1 171	1 257	344	351	574	1 168	253	136	158	120	111	914

Note: 6- monoacetyl morfin er et omdannelsesprodukt av heroin.

Note: 6- monoacetyl morphine is a metabolic product of heroin.

Kilde: Nasjonalt folkehelseinstitutt, divisjon for rettskoksikologi og rusmiddelforskning

Source: Norwegian institute of public health, division of Forensic Toxicology and Drug Abuse

Tabell 4.4 Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler som prosent av alle reaksjoner på veitrafikkforseelser 1977–2007

Number of sanctions for driving under the influence of alcohol and/or drugs as a percentage of all sanctions for traffic misdemeanours 1977–2007

	Veitrafikkforseelser	Promillekjøring	Prosent
	<i>Traffic misdemeanours</i>	<i>Driving under the influence of alcohol and/or drugs</i>	<i>Percent</i>
1977	84 414	7 294	8,6
1978	96 905	7 177	7,4
1979	102 692	6 811	6,6
1980	102 741	6 372	6,2
1981	95 286	6 088	6,4
1982	105 025	6 333	6,0
1983	112 454	6 808	6,1
1984	107 870	6 980	6,5
1985	102 718	6 816	6,6
1986	126 086	7 146	5,7
1987	132 247	6 378	4,8
1988	145 927	6 875	4,7
1989	145 336	6 614	4,6
1990	152 433	7 402	4,9
1991	164 807	6 860	4,2
1992	173 491	6 583	3,8
1993	181 937	6 144	3,4
1994	169 070	5 760	3,4
1995	166 416	5 614	3,4
1996	163 156	5 435	3,3
1997	177 550	4 340	2,4
1998	175 978	4 416	2,5
1999	170 382	4 525	2,7
2000	156 795	3 901	2,5
2001	175 558	4 821	2,7
2002	154 458	4 162	2,7
2003	200 307	4 559	2,3
2004	240 035	4 048	1,7
2005	249 117	4 915	2,0
2006	278 899	4 369	1,6
2007	287 998	4 335	1,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk

Source: Statistics Norway. Crime statistics

Tabell 4.5 Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler fordelt på fylke 1986–2007
Number of sanctions for driving under the influence of alcohol and/or drugs by county 1986–2007

Fylke (County)	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Østfold	349	402	376	389	421	412	379	327	337	387	329	330	283	273	289	374	293	295	253	301	298	260
Akershus	771	593	705	665	627	607	601	605	604	448	473	409	421	372	379	486	441	528	450	476	468	498
Oslo	1 041	888	827	818	826	749	563	593	553	442	564	441	432	503	399	432	525	464	468	586	447	344
Hedmark	288	256	271	249	380	323	337	297	270	243	264	167	185	169	188	195	186	159	196	172	199	184
Oppland	275	270	298	252	310	252	267	198	242	208	197	192	187	188	127	181	181	213	150	172	175	164
Buskerud	428	357	444	385	412	408	502	383	373	359	323	255	278	299	254	316	257	259	219	335	288	281
Vestfold	346	292	325	401	415	370	392	332	327	315	281	219	227	223	207	253	197	251	248	231	236	220
Telemark	436	324	378	369	335	302	276	303	254	237	281	205	225	191	157	206	133	187	190	179	209	216
Aust-Agder	188	201	204	149	135	168	158	121	119	182	163	126	138	132	88	112	92	117	73	136	103	84
Vest-Agder	211	219	220	228	275	249	230	228	199	212	194	189	183	116	135	155	146	146	102	162	144	157
Rogaland	494	435	465	471	552	497	584	554	481	484	403	244	331	359	288	359	317	350	311	355	313	335
Hordaland	513	501	685	654	652	556	491	481	422	473	446	311	336	365	296	387	267	333	296	334	301	286
Sogn og Fjordane	113	114	134	123	132	112	112	121	110	121	86	96	93	87	101	101	102	78	96	117	83	94
Møre og Romsdal	324	306	333	312	369	316	306	318	257	292	218	196	236	242	210	279	207	238	206	277	261	284
Sør-Trøndelag	418	328	286	185	417	429	348	322	352	311	242	192	202	226	203	274	207	231	186	303	198	199
Nord-Trøndelag	158	131	197	213	236	217	172	185	151	182	190	136	124	155	123	138	128	151	112	175	138	137
Nordland	432	332	297	420	379	384	420	332	296	334	289	263	239	292	214	275	234	274	246	266	235	250
Troms	224	255	263	119	272	274	270	259	230	206	188	180	156	172	124	154	141	126	135	200	152	175
Finnmark	132	166	167	212	257	181	175	185	183	178	149	113	117	146	104	129	74	121	96	122	109	151
Svalbard, utland eller uoppgitt	5	8	0	0	0	54	0	0	0	0	155	10	23	15	15	15	34	38	15	16	12	16
Totalt (total)	7 146	6 378	6 875	6 614	7 402	6 860	6 583	6 144	5 760	5 614	5 435	4 274	4 416	4 525	3 901	4 821	4 162	4 559	4 048	4 915	4 369	4 335

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk
 Source: Statistics Norway. Crime statistics

Tabell 4.6 Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning av alkohol og/eller andre rusmidler per 10 000 innbyggere 18 år og over fordelt på fylke 1987–2007
Number of sanctions for driving under the influence of alcohol and/or drugs per 10,000 inhabitants aged 18 years and over by county 1987–2007

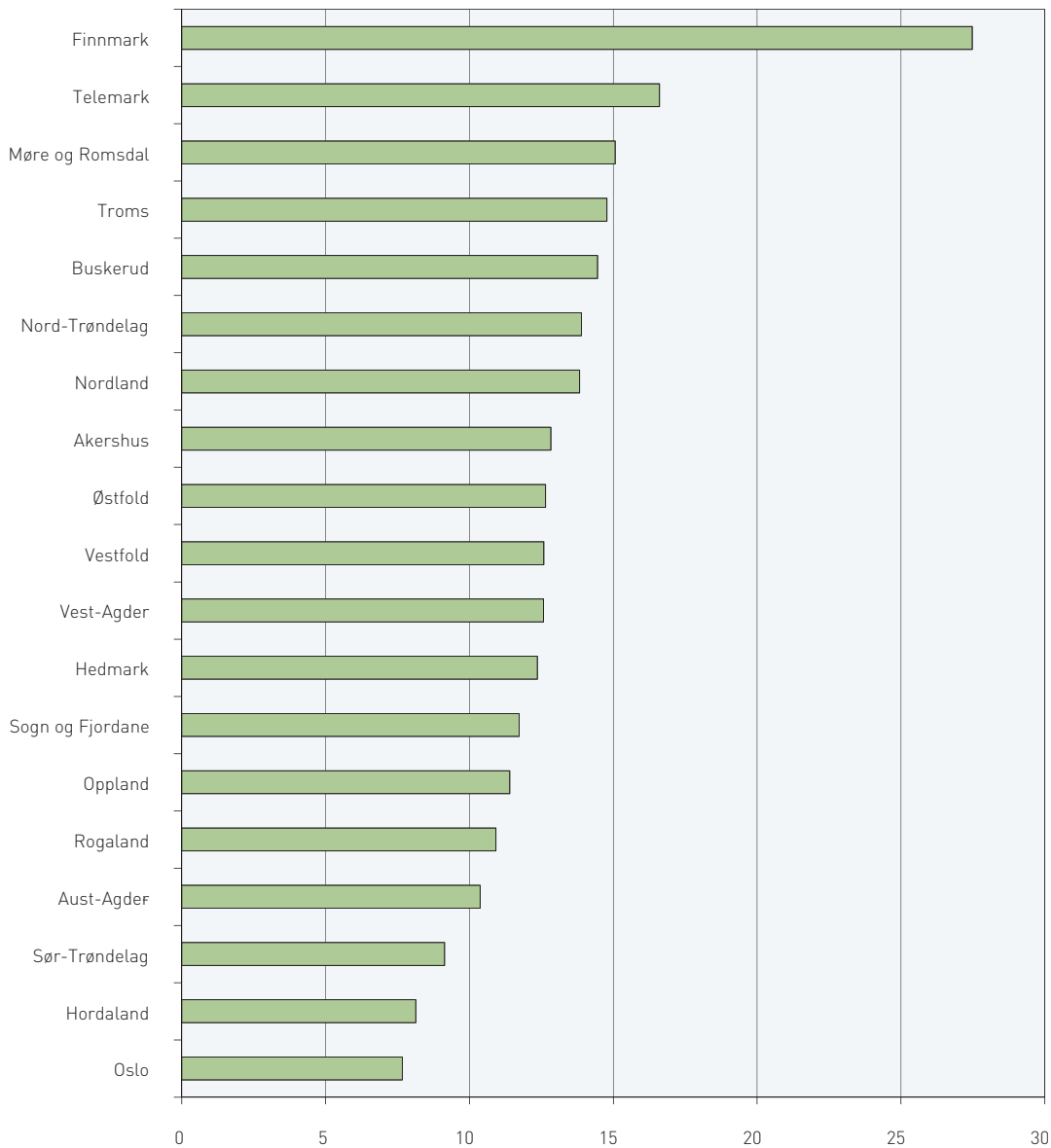
Fylke (County)	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Østfold	22	21	21	23	22	20	17	18	21	17	17	15	14	15	19	15	15	13	15	15	13
Akershus	20	23	21	20	19	19	19	18	14	14	12	12	11	11	14	12	14	12	13	12	13
Oslo	24	22	22	22	20	15	15	14	11	14	11	11	12	10	10	13	11	11	14	10	8
Hedmark	18	19	17	26	22	23	20	18	16	18	11	13	12	13	13	13	11	13	12	13	12
Oppland	19	21	18	22	18	19	14	17	14	14	13	13	13	9	13	13	15	10	12	12	11
Buskerud	21	26	22	24	23	29	22	21	20	18	14	15	16	14	17	14	14	12	18	15	14
Vestfold	20	22	27	27	24	25	21	21	20	17	14	14	14	13	15	12	15	15	14	14	13
Telemark	26	30	29	27	24	22	24	20	19	13	16	18	15	12	16	10	15	15	14	16	17
Aust-Agder	29	29	21	19	23	22	16	16	24	21	16	18	17	11	14	12	15	9	17	13	10
Vest-Agder	21	21	22	26	23	21	21	18	19	17	17	16	10	12	13	12	12	8	13	12	13
Rogaland	18	19	19	23	20	23	22	19	19	15	9	12	13	11	13	11	12	11	12	10	11
Hordaland	17	23	21	21	18	16	15	13	15	14	10	10	11	9	12	8	10	9	10	9	8
Sogn og Fjordane	15	17	15	17	14	14	15	14	15	11	12	12	11	13	13	13	10	12	15	10	12
Møre og Romsdal	17	19	18	21	18	17	18	14	16	12	11	13	13	11	15	11	13	11	15	14	15
Sør-Trøndelag	17	15	10	22	22	18	16	18	16	12	10	10	11	10	13	10	11	9	14	9	9
Nord-Trøndelag	14	21	23	25	23	18	19	16	19	20	14	13	16	13	14	13	16	12	18	14	14
Nordland	18	16	23	21	21	23	18	16	18	16	14	13	16	12	15	13	15	14	15	13	14
Troms	23	24	11	24	25	24	23	20	18	16	16	14	15	11	13	12	11	12	17	13	15
Finnmark	30	30	38	46	32	31	32	31	31	26	20	21	26	19	23	13	22	17	22	20	27
Totalt (total)	20	21	21	23	21	20	19	17	17	16	13	13	13	11	14	12	13	12	14	12	12

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kriminalstatistikk

Source: Statistics Norway. Crime statistics

Figur 4.6 Antall reaksjoner på kjøring under påvirkning per 10 000 innbyggere over 18 år fordelt på fylke 2007

Number of sanctions for driving under the influence per 10,000 inhabitants aged 18 years and over by county 2007

Kilde [Source] : Statistisk sentralbyrå
(Statistics Norway)

Narkotikastatistikk

Drug statistics

Tabell 5.1 Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn ifølge Kriminalpolitisen (Kripes) og Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak) 1977–2007

Deaths caused by use of drugs by gender according to the National Bureau of Crime Investigation (KRIPOS) and Statistics Norway (underlying cause of death) 1977–2007

	Antall døde ifølge Kripes			Antall døde ifølge Statistisk sentralbyrå *		
	Number of deaths according to KRIPOS			Number of deaths according to Statistics Norway		
	Menn	Kvinner	Totalt	Menn	Kvinner	Totalt
	Men	Women	Total	Men	Women	Total
1977	5	0	5
1978	19	5	24
1979	25	10	35
1980	23	9	32
1981	14	6	20
1982	25	20	4	24
1983	31	29	4	33
1984	40	22	8	30
1985	53	35	10	45
1986	55	39	5	44
1987	60	33	10	43
1988	63	37	11	48
1989	64	36	9	45
1990	75	52	18	70
1991	74	22	96	66	22	88
1992	78	19	97	81	23	104
1993	77	18	95	76	17	93
1994	102	22	124	105	19	124
1995	108	24	132	114	29	143
1996	159	26	185	173	31	204
1997	149	28	177	160	34	194
1998	226	44	270	228	54	282
1999	181	39	220	191	65	256
2000	264	63	327	302	72	374
2001	286	52	338	327	78	405
2002	166	44	210	240	67	307
2003	134	38	172	193	62	255
2004	168	55	223	220	83	303
2005	146	38	184	176	58	234
2006	152	43	195	187	64	251
2007	162	38	200

Note*: Dødsårsaksstatistikken bygger på WHO's internasjonale sykdomsklassifikasjoner (ICD 10). Kodesystemet har blitt revidert flere ganger og tallene før og etter 1996 er ikke direkte sammenlignbare. Tidligere publiserte tall for årene 2003–2005 er korrigert. Tidligere publiserte tall fanget ikke opp endringer i retningslinjene for koding av visse dødsårsaker fra Verdens helseorganisasjon (WHO) i 2003 og en påfølgende endring i EMCDDAs inklusjonskriterier for narkotikadødsfall.

Note*: Cause of death statistics are based on the 10th revision of the World Health Organization's International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD 10). The classification system has been revised several times and pre- and post-1996 figures are not directly comparable. Previously published statistics for the years 2003–05 are adjusted. Previously published statistics did not capture WHO's 2003 revisions of the coding guidelines for certain causes of death and a subsequent revision by EMCDDA of its inclusion criteria for drug-related mortality.

Kilder: Kripes og Statistisk sentralbyrå

Sources: The National Bureau of Crime Investigation and Statistics Norway

Tabell 5.2 Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på kjønn og alder ifølge Statistisk sentralbyrå (underliggende årsak) 2004–2006*Deaths caused by use of drugs by gender and age according to Statistics Norway (underlying cause of death) 2004–2006*

Alder Age	2004			2005			2006		
	Totalt Total	Menn Men	Kvinner Women	Totalt Total	Menn Men	Kvinner Women	Totalt Total	Menn Men	Kvinner Women
15–24	39	30	9	40	30	10	35	27	8
25–34	86	69	17	63	47	16	92	78	14
35–44	104	75	29	75	55	20	70	50	20
45–54	49	31	18	37	30	7	39	25	14
55–59	17	11	6	11	8	3	7	3	4
60+	8	4	4	8	6	2	8	4	4
Totalt	303	220	83	234	176	58	251	187	64

Note: Dødsårsaksstatistikken bygger på WHO's internasjonale sykdomsklassifikasjoner (ICD 10). Kodesystemet har blitt revidert flere ganger og tallene før og etter 1996 er ikke direkte sammenlignbare. Tidligere publiserte tall for årene 2003–2005 er korrigert. Tidligere publiserte tall fanget ikke opp endringer i retningslinjene for koding av visse dødsårsaker fra Verdens helseorganisasjon (WHO) i 2003 og en påfølgende endring i EMCDDAs inklusjonskriterier for narkotikadødsfall.

Note: Cause of death statistics are based on the 10th revision of the World Health Organization's International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD 10). The classification system has been revised several times and pre- and post-1996 figures are not directly comparable. Previously published statistics for the years 2003–05 are adjusted. Previously published statistics did not capture WHO's 2003 revisions of the coding guidelines for certain causes of death and a subsequent revision by EMCDDA of its inclusion criteria for drug-related mortality.

Kilder: Statistisk sentralbyrå

Sources: Statistics Norway

Tabell 5.3 Dødsfall som skyldes bruk av narkotika fordelt på alder ifølge Kripis 1995–2007*Deaths caused by use of drugs by age according to KRIPIS 1995–2007*

	15–20	21–25	26–30	31–35	36–40	41–45	46–50	51–60	60+	Totalt Total
1995	4	16	20	39	38	11	3	1	0	132
1996	1	15	45	48	41	18	7	7	2	184
1997	1	23	37	48	28	23	13	4	0	177
1998	4	27	47	70	59	39	14	7	3	270
1999	9	21	55	45	38	28	14	10	0	220
2000	29	45	67	77	61	31	8	8	1	327
2001	20	54	60	68	58	42	31	4	1	338
2002	11	41	45	45	35	15	11	7	0	210
2003	7	25	29	39	23	22	13	8	6	172
2004	10	36	32	42	43	33	13	12	2	223
2005	10	30	28	30	40	22	12	9	3	184
2006	8	32	38	28	34	25	16	10	4	195
2007	9	30	44	38	26	17	22	12	2	200

Kilde: Kripis

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Tabell 5.4 Antall beslag av heroin, cannabis, amfetamin og kokain 1974–2007*Number of seizures of heroin, cannabis, amphetamines and cocaine 1974–2007*

	Heroin	Cannabis	Amfetamin og metamfetamin	Kokain
	<i>Heroin</i>	<i>Cannabis</i>	<i>Amphetamine and metamphetamine</i>	<i>Cocaine</i>
1974	59	727	80	0
1975	57	521	87	0
1976	77	726	134	1
1977	53	636	62	1
1978	106	1 154	71	4
1979	157	1 313	77	14
1980	214	1 742	79	22
1981	202	1 911	127	7
1982	174	2 002	262	14
1983
1984
1985	256	2 478	282	11
1986	348	2 744	423	11
1987	452	2 747	534	13
1988	607	3 478	554	29
1989	691	4 252	514	14
1990	822	4 274	671	26
1991	979	4 811	621	25
1992	1 045	4 273	627	19
1993	1 193	4 708	983	36
1994	1 389	4 065	784	41
1995	1 923	4 941	1 650	58
1996	2 340	4 296	1 781	75
1997	2 485	5 712	2 441	144
1998	2 675	7 461	2 889	206
1999	2 390	8 485	3 089	309
2000	2 314	9 224	3 077	390
2001	2 501	10 844	4 596	496
2002	1 906	10 921	5 035	577
2003*	1 709	10 397	5 218	504
2004	1 390	10 066	4 933	489
2005	1 151	10 128	5 361	685
2006	1 087	11 221	5 819	726
2007	1 204	9 953	5 506	908

Note 1: Tall for 1983 og 1984 mangler fordi det ikke finnes tall fra Oslo politidistrikt for denne perioden.

Note 2: F.o.m. 2003 inkluderer tallene også metamfetamin. Tidligere tall omhandler kun amfetamin.

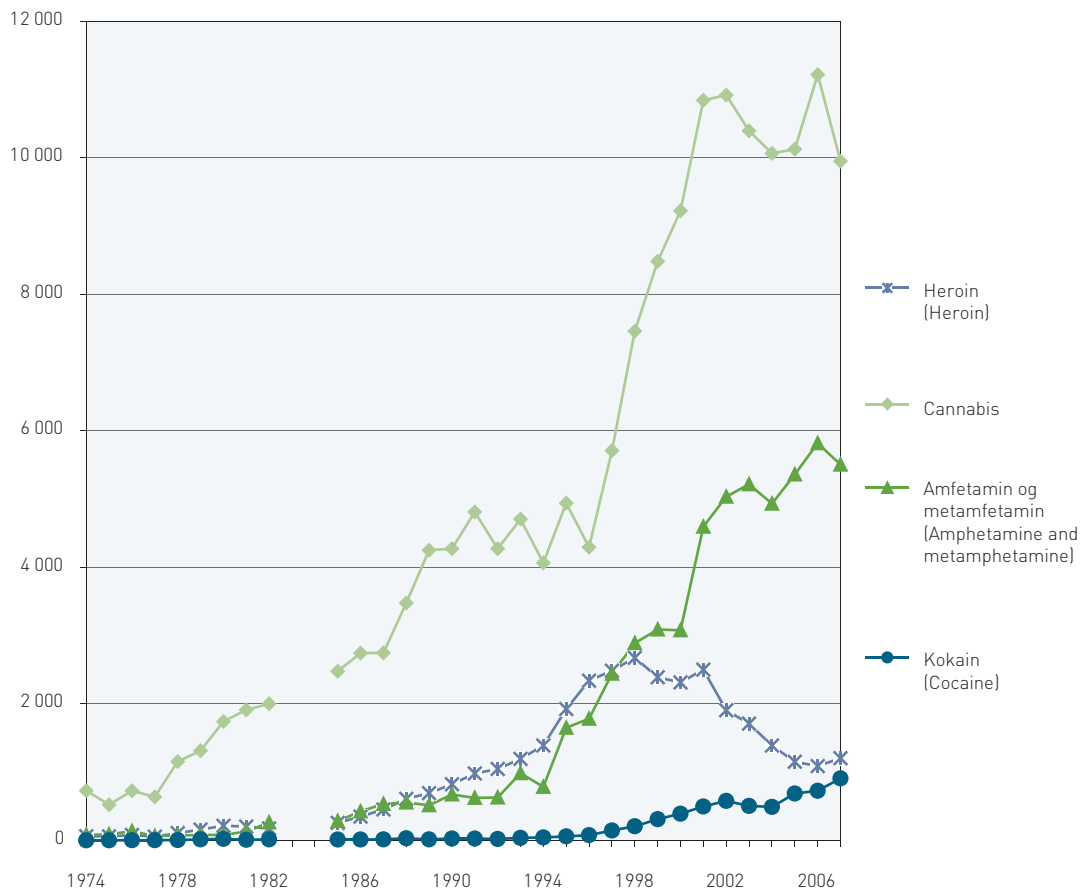
Note 1: Figures for the years 1983–84 is missing because there is no figures available from Oslo Police District for this period.

Note 2: As from 2003 the figures also include metamphetamine.

Kilde: Kripos

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Figur 5.4 Antall beslag av heroin, cannabis, kokain og amfetamin 1974–2007
Number of seizures of heroine, cannabis, cocaine and amphetamines 1974–2007

Kilde (Source): Kripos
(The National Bureau of Crime Investigation)

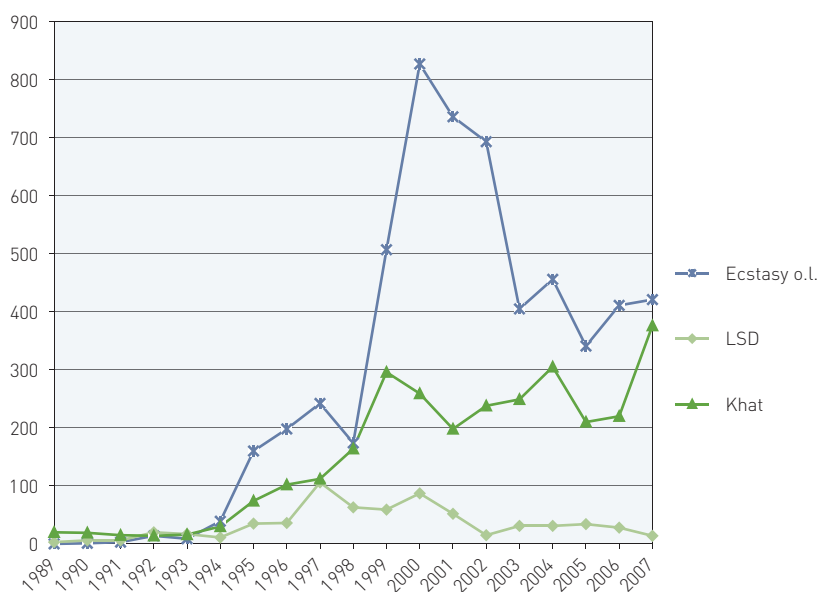
Tabell 5.5 Antall beslag av ecstasy, LSD, khat, spiss fleinsopp, GHB og medikamenter 1989–2007
Number of seizures of ecstasy, LSD, khat, magic mushrooms, GHB and tranquillisers 1989–2007

	Ecstasy o.l.	LSD	Khat	Spiss fleinsopp	GHB	Benzo diazepiner	Opioidholdige medikamenter
	<i>Ecstasy etc</i>	<i>LSD</i>	<i>Khat</i>	<i>Magic mushrooms</i>	<i>GHB</i>	<i>Benzo diazepines</i>	<i>Medicaments containing opioides</i>
1989	0	3	20	18	.	855	.
1990	1	6	19	25	.	1 142	.
1991	3	6	15	34	.	1 189	.
1992	14	20	14	36	.	1 573	.
1993	9	17	16	5	.	947	.
1994	39	11	30	28	.	1 344	646
1995	160	35	74	31	.	1 640	782
1996	198	36	102	26	.	1 887	804
1997	242	106	112	44	3	2 523	705
1998	174	63	164	37	2	2 988	889
1999	507	59	296	47	45	3 469	884
2000	827	87	259	54	82	4 265	860
2001	736	52	198	41	81	6 006	1 109
2002	693	15	238	46	75	8 058	1 237
2003	405	31	249	71	120	4 700	1 216
2004	456	31	305	58	28	4 393	1 179
2005	341	34	210	51	46	3 928	1 319
2006	411	28	220	82	65	4 552	1 161
2007	421	14	376	77	163	4 088	959

Kilde: Kripas

Source: the National Bureau of Crime Investigation

Figur 5.5 Antall beslag av ecstasy, LSD og khat 1989–2007
Number of seizures of ecstasy, LSD and khat 1989–2007

Kilde [Source]: Kripas
 (The National Bureau of Crime Investigation)

Tabell 5.6 Beslaglagt mengde heroin, kokain, cannabis og amfetamin i kilogram 1974–2007
Amount of confiscated opiates, cocaine, cannabis and amphetamines in kilogrammes 1974–2007

	Heroin	Kokain	Cannabis	Amfetamin
	<i>Heroin</i>	<i>Cocaine</i>	<i>Cannabis</i>	<i>Amphetamines</i>
1974	5,4	0,0	38	0,0
1975	0,3	0,0	20	0,0
1976	17,2	0,0	29	3,2
1977	0,4	0,0	54	8,4
1978	0,3	0,0	80	1,4
1979	0,6	0,2	105	0,7
1980	4,9	0,2	114	0,8
1981	0,6	0,0	114	2,8
1982	0,8	0,3	127	5,2
1983	4,9	0,2	345	13,5
1984	2,5	0,2	295	9,5
1985	5,0	1,0	190	13,4
1986	5,8	0,3	206	19,7
1987	4,0	5,9	125	7,8
1988	12,0	2,2	144	13,1
1989	5,3	0,3	372	13,8
1990	3,2	0,9	230	25,1
1991	9,9	3,9	393	18,9
1992	10,8	2,4	177	11,7
1993	18,0	8,2	207	25,6
1994	26,9	5,1	480	16,0
1995	48,8	3,8	19 959	53,2
1996	74,1	24,1	711	30,3
1997	55,5	4,6	978	93,2
1998	37,4	92,7	1 992	208,0
1999	45,8	60,2	1 255	52,3
2000	51,5	12,2	664	93,0
2001	67,8	20,7	861	93,2
2002	59,1	35,8	1221	208,9
2003	51,1	30,4	2292	225,1
2004	129,0	38,3	2242	230,7
2005	36,4	174,5	1439	114,5
2006	93,0	40,3	1544	317,4
2007	8,0	95,0	864	392,4

Note: Vektmengdene angir vekten på selve beslaget, og ikke vekten av det aktive stoffet. Mengden av aktivt stoff vil kunne variere sterkt.

Note: The weight represents the weight of the actual amount confiscated, not the weight of the active drug. The weight of the active drug can vary greatly.

Kilde: Kripas

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Tabell 5.7 Beslaglagt mengde ecstasy, LSD, khat, spiss fleinsopp og medikamenter 1989–2007
Amount of confiscated ecstasy, LSD, khat, magic mushrooms and tranquillisers 1989–2007

	Ecstasy o.l.	LSD	Khat	Spiss fleinsopp	Benzo diazepiner	Opioidholdige medikamenter
	<i>Ecstasy etc</i>	<i>LSD</i>	<i>Khat</i>	<i>Magic mushrooms</i>	<i>Benzo diazepines</i>	<i>Medicaments containing opioides</i>
	Tabletter	Doser	kg	Gram	Tabletter	Tabletter
	<i>Tablets</i>	<i>Doses</i>	<i>kg</i>	<i>Grammes</i>	<i>Tablets</i>	<i>Tablets</i>
1989	0	73	189	121	36 218	..
1990	1	613	201	148	18 841	..
1991	15	194	205	141	17 666	..
1992	196	3 397	267	187	50 674	..
1993	325	243	246	8	15 780	..
1994	969	4 758	721	106	41 100	12 253
1995	9 965	1 325	1 330	164	27 000	11 325
1996	12 866	587	1 544	138	58 400	14 431
1997	13 182	7 049	1 720	433	153 100	16 076
1998	15 542	2 825	2 839	326	101 700	15 072
1999	24 664	485	4 761	560	183 000	19 800
2000	49 390	923	4 251	612	431 000	15 050
2001	61 575	423	2 296	205	847 000	18 800
2002	102 433	172	1 674	..	1 251 000	70 000
2003	99 427	224	4 823	..	545 525	17 465
2004	53 561	579	3 668	945	524 130	14 396
2005	16 766	125	2 768	1 102	548 000	13 900
2006	28 636	226	2 781	880	1 019 710	15 685
2007	78 725	31	7 747	1 300	730 317	17 354

Note: Vektmengdene angir vekten på selve beslaget, og ikke vekten av det aktive stoffet. Mengden av aktivt stoff vil kunne variere sterkt.

Note: The weight represents the weight of the actual amount confiscated, not the weight of the active drug. The weight of the active drug can vary greatly.

Kilde: Kripos

Source: The National Bureau of Crime Investigation

Tabell 5.8 Antall anmeldte narkotikalovbrudd 1993–2007*Number of drug offences reported 1993–2007*

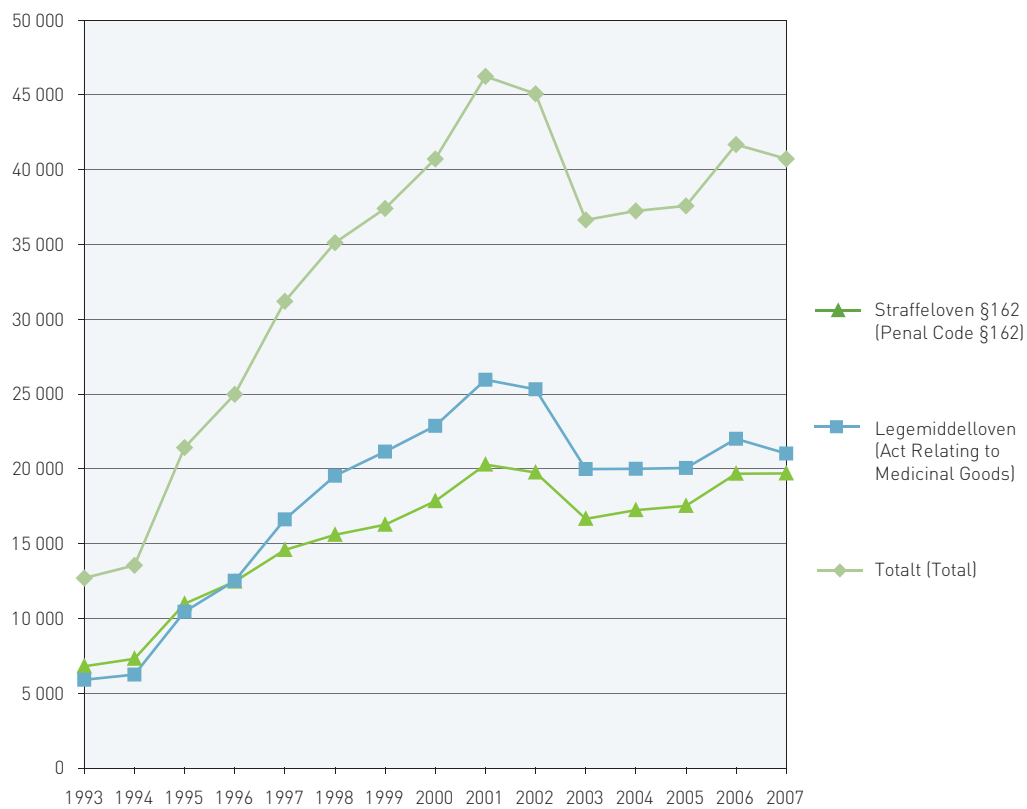
	Straffeloven §162	Legemiddel loven	Totalt
	<i>Penal Code §162</i>	<i>Act Relating to Medicinal Goods</i>	<i>Total</i>
1993	6 806	5 898	12 704
1994	7 306	6 241	13 547
1995	10 977	10 450	21 427
1996	12 466	12 517	24 983
1997	14 581	16 623	31 204
1998	15 588	19 535	35 123
1999	16 262	21 149	37 411
2000	17 842	22 880	40 722
2001	20 284	25 959	46 243
2002	19 758	25 322	45 080
2003	16 662	19 981	36 643
2004	17 243	20 004	37 247
2005	17 525	20 060	37 585
2006	19 674	22 009	41 683
2007	19 698	21 027	40 725

Note: Statistikken over anmeldte lovbrudd er revidert for tidsperioden 1993–2002. 1993 blir nå regnet som det første år med statistikk over anmeldte lovbrudd.

Note: The numbers have been revised for the period 1993–2002. 1993 is now considered the first year of statistics on reported drug offences.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Source: Statistics Norway

Figur 5.8 Antall anmeldte narkotikalovbrudd 1993-2007*Number of drug offences reported 1993-2007**Kilde [Source]: Statistisk sentralbyrå (Statistics Norway)*

Undersøkelser om ungdoms bruk av alkohol og narkotika

Studies on the use of alcohol
and drugs by young people

Tabell 6.1 Prosent av ungdom i Norge som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder 1971–2008

Percentage of young people in Norway who have at some time drunk alcohol by gender and age 1971–2008

	Gutter	Jenter	15	16–17	18–19	Alle
	<i>Boys</i>	<i>Girls</i>				<i>All</i>
1971	79	74	62	79	85	77
1973	82	77	60	81	90	79
1975	82	78	63	81	91	80
1977	83	80	65	81	92	81
1979	81	81	64	81	92	81
1981	82	79	63	83	89	80
1983	80	79	60	83	89	80
1985	82	79	62	81	92	80
	Gutter	Jenter	15–16	17–18	19–20	Alle
	<i>Boys</i>	<i>Girls</i>				<i>All</i>
1986	86	84	73	88	93	85
1990	85	85	73	89	93	85
1991	86	85	73	89	93	85
1992	83	85	70	89	92	84
1993	81	84	66	88	93	83
1994	80	85	65	87	93	83
1995	82	85	69	87	95	84
1996	81	85	70	88	91	83
1997	81	85	73	87	94	84
1998	83	85	72	86	92	84
1999	80	84	71	86	93	82
2000	83	88	74	87	94	86
2001	78	86	69	87	92	83
2002	79	83	67	87	94	82
2003	84	85	72	88	93	85
2004	78	81	66	84	95	80
2005	80	86	68	87	96	83
2006	74	82	60	85	95	78
2007	75	80	61	86	94	78
2008	75	83	64	86	93	80

Note: Undersøkelsene fra og med 1986 er utført på et noe eldre utvalg enn tidligere år, og har en annen aldersinndeling. Tallene fra de to undersøkelsesseriene er derfor ikke helt sammenliknbare.

Note: The studies after 1985 were carried out on a slightly older sample than in previous years, and the age groups are different. Figures from the two series are therefore not completely comparable.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.2 Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15–20 år som har drukket alkohol noen gang fordelt på kjønn og alder 1972–2008*Percentage of young people in Oslo aged 15–20 years who have at some time drunk alcohol by gender and age 1972–2008*

	Gutter	Jenter	15–16	17–18	19–20	Alle
	<i>Boys</i>	<i>Girls</i>				<i>All</i>
1972	92	89	80	95	93	91
1973	92	89	81	94	96	91
1974	86	92	76	92	92	87
1975	90	92	86	93	94	91
1976	88	90	82	93	93	90
1977	92	93	81	92	99	91
1978	92	94	85	95	95	92
1979	91	94	82	95	98	93
1980	92	91	86	94	93	91
1981	92	91	83	94	98	92
1982	86	90	80	92	92	88
1983	93	88	81	93	95	90
1984	88	86	75	88	97	87
1985	85	90	75	91	95	88
1986	87	92	84	91	96	90
1987	86	88	79	89	95	87
1988	88	89	79	91	95	88
1989	88	88	78	90	94	88
1990
1991	80	85	69	88	89	83
1992	84	86	71	89	94	85
1993	82	89	71	95	91	86
1994	79	85	70	85	91	82
1995	79	85	67	88	91	82
1996	86	85	76	88	92	85
1997	84	83	72	89	91	84
1998	81	82	67	85	92	81
1999	80	83	73	83	90	82
2000	79	84	72	81	92	82
2001	76	79	68	82	86	78
2002	77	82	64	85	91	80
2003	75	79	65	83	83	77
2004	77	74	58	80	91	75
2005	76	79	66	81	89	78
2006	73	78	62	82	89	76
2007	74	79	62	81	90	77
2008	76	80	62	82	91	79

Note: Utvalget i Oslo i 1990 ble, ved en feil, for lite til å kunne regnes som representativt, og data for 1990 er derfor utelatt i tabellen.

Note: Due to an error, the sample for Oslo in 1990 was too small to be representative, so data for 1990 are not presented in the table.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.3 Beregnet gjennomsnittlig årlig alkoholforbruk målt i liter ren alkohol fordelt på ulike drikkesorter for ungdom i Norge i alderen 15–20 år 1986–2008

Estimated annual consumption measured in litres of pure alcohol by type of beverage among young people in Norway aged 15–20 years 1986–2008

	Øl	Vin	Brennevin	Rusbrus/cider*	Totalt
	<i>Beer</i>	<i>Wine</i>	<i>Liquor</i>	<i>Alcopops/cider*</i>	<i>Total</i>
1986	1,79	0,40	1,08		3,27
1990	1,74	0,34	0,83		2,91
1991	1,77	0,33	0,82		2,92
1992	1,89	0,34	0,89		3,12
1993	1,71	0,32	0,86		2,89
1994	1,75	0,31	0,94		3,00
1995	1,63	0,26	0,88		2,77
1996	1,79	0,31	0,94		3,04
1997	1,73	0,39	0,88		3,00
1998	2,55	0,52	1,20	0,31	4,58
1999	1,87	0,52	1,26	0,35	4,00
2000	2,21	0,60	1,63	0,42	4,86
2001	2,33	0,62	1,83	0,39	5,17
2002	1,99	0,50	1,49	0,37	4,35
2003	2,20	0,53	1,41	1,41	5,55
2004	2,19	0,43	1,22	1,13	4,97
2005	2,21	0,47	1,21	0,96	4,84
2006	1,94	0,44	1,06	0,95	4,38
2007	1,95	0,41	1,28	1,18	4,83
2008	1,66	0,39	1,11	1,18	4,33

Note*: Rusbrus kom ikke på markedet før i 1996 og ble tilgjengelig i daglivarehandelen i 2003

Note*: Alcopops was not sold before 1996 and was made available in grocery stores in 2003.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.4 Beregnet gjennomsnittlig årlig alkoholforbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15–20 år, fordelt på kjønn og alder 1971–2008*Estimated annual consumption measured in litres of pure alcohol for young people in Norway aged 15–20 years 1971–2008*

	Gutter	Jenter	15	16–17	18–19	Alle
	<i>Boys</i>	<i>Girls</i>				<i>All</i>
1971	3,37	1,14	1,21	2,14	3,27	2,30
1973	4,08	1,65	1,24	2,77	3,98	2,86
1975	4,29	1,68	1,34	2,88	4,18	2,99
1977	4,18	2,03	1,64	3,16	3,95	3,07
1979	3,92	2,06	1,20	2,81	4,16	2,94
1981	4,42	2,25	1,35	3,26	4,60	3,30
1983	4,37	2,06	1,51	3,04	4,58	3,23
1985	4,38	2,23	1,53	3,02	4,75	3,28
	Gutter	Jenter	15–16	17–18	19–20	Alle
	<i>Boys</i>	<i>Girls</i>				<i>All</i>
1986	4,81	1,95	2,35	3,37	4,19	3,30
1990	4,02	2,08	1,63	3,14	4,27	2,97
1991	4,13	1,90	1,63	3,25	3,90	2,95
1992	4,27	2,09	1,48	3,29	4,44	3,14
1993	3,69	2,19	1,41	3,41	3,79	2,92
1994	3,95	2,24	1,44	3,43	3,98	3,04
1995	3,68	2,08	1,51	3,03	3,94	2,80
1996	3,87	2,39	1,71	3,23	4,23	3,08
1997	3,79	2,38	1,78	3,06	4,53	3,03
1998	5,58	3,56	2,79	4,52	6,06	4,49
1999	5,00	3,11	2,44	4,61	5,08	3,96
2000	5,99	3,88	2,63	5,12	6,49	4,80
2001	6,64	4,02	3,21	5,31	7,11	5,18
2002	5,28	3,69	2,53	4,63	6,31	4,36
2003	7,12	4,36	3,56	5,53	7,42	5,55
2004	5,96	4,26	3,33	5,21	7,23	4,97
2005	5,34	4,49	2,80	5,31	6,64	4,84
2006	4,96	3,92	2,12	5,10	6,58	4,38
2007	5,73	4,10	2,46	5,70	7,63	4,83
2008	4,67	3,91	2,01	4,94	6,24	4,23

Note: Undersøkelsene fra og med 1986 er utført på et noe eldre utvalg enn tidligere år, og har en annen aldersinndeling. Tallene fra de to undersøkelsesseriene er derfor ikke helt sammenliknbare.

Note: The studies after 1985 were carried out on a slightly older sample than in previous years, and the age groups are different. Figures from the two series are therefore not completely comparable.

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.5 Gjennomsnittsalder for første gangs bruk av så mye som en flaske øl, en desiliter vin eller en kvart desiliter brennevin i Oslo og i landet som helhet 1986–2008

Mean age of drinking as much as one bottle of beer, one decilitre of wine or 0.25 decilitre of spirits in Oslo and Norway 1986–2008

	Oslo			Landet som helhet (Norway)		
	Øl	Vin	Brennevin	Øl	Vin	Brennevin
	<i>Beer</i>	<i>Wine</i>	<i>Spirits</i>	<i>Beer</i>	<i>Wine</i>	<i>Spirits</i>
1986	14,2	14,4	15,1
1987	14,1	14,3	14,9
1988	14,2	14,5	15,0
1989	14,3	14,6	15,1
1990	14,5	14,9	15,1
1991	14,6	14,8	15,2	14,4	14,9	15,1
1992	14,3	14,6	15,2	14,6	15,0	15,2
1993	14,4	14,8	15,2	14,7	15,1	15,2
1994	14,5	14,7	15,4	14,7	15,1	15,3
1995	14,5	14,8	15,2	14,8	15,1	15,3
1996	14,5	14,7	15,2	14,8	15,2	15,4
1997	14,5	14,8	15,1	14,8	15,2	15,2
1998	14,4	14,9	15,1	14,8	15,3	15,3
1999	14,4	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2000	14,3	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2001	14,2	14,8	15,0	14,6	15,1	15,1
2002	14,4	14,9	15,1	14,5	15,1	15,0
2003	14,3	14,9	14,9	14,5	15,1	15,0
2004	14,5	15,0	15,2	14,4	15,0	15,0
2005	14,5	15,1	15,1	14,6	15,3	15,2
2006	14,5	15,1	15,2	14,7	15,2	15,2
2007	14,6	15,2	15,3	14,8	15,3	15,3
2008	14,8	15,5	15,6	15,0	15,6	15,5

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.6 Prosent av ungdom i Norge i alderen 15–20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1990–2008*Percentage of young people in Norway aged 15–20 years who say that they have at some time used different drugs 1990–2008*

	Cannabis	«Sniffet»	Amfetamin o.l. stoffer	Kokain el. «crack»	LSD	Ecstasy	GHB	Heroin o.l. stoffer	Tatt stoff med sprøyte	Antall i alt
	<i>Cannabis</i>	<i>«Sniffing»</i>	<i>Amphetamine and similar substances</i>	<i>Cocaine or «crack»</i>	<i>LSD</i>	<i>Ecstasy</i>	<i>GHB</i>	<i>Heroin and similar substances</i>	<i>Injected drugs</i>	<i>Total number</i>
1990	8,0	8,3	1,2	0,5	0,5	0,3	2 901
1991	8,3	7,6	0,9	0,3	0,5	0,2	3 105
1992	9,0	6,3	1,0	0,3	0,9	0,4	2 897
1993	8,6	6,6	1,2	0,3	0,8	0,6	2 658
1994	8,7	6,5	1,1	0,3	0,4	0,3	..	0,6	0,3	2 469
1995	9,9	6,6	1,6	0,4	0,3	0,9	..	0,8	0,4	2 263
1996	12,3	6,2	2,2	0,5	0,8	1,7	..	0,6	0,3	2 043
1997	13,4	6,6	2,5	1,0	0,9	1,8	..	0,7	0,3	1 971
1998	18,0	5,1	3,7	1,5	1,6	2,6	..	0,7	1,4	1 636
1999	17,8	6,8	4,1	2,1	1,6	2,3	..	1,5	1,1	1 771
2000	18,8	6,7	3,9	2,5	1,8	3,0	..	0,6	1,6	1 706
2001	16,9	5,4	4,6	1,6	1,1	3,0	1,1	0,8	1,0	1 727
2002	14,8	5,4	3,4	1,5	0,8	2,7	0,6	0,4	0,7	1 636
2003	17,0	4,9	4,6	3,2	0,8	3,2	0,8	0,9	0,8	1 789
2004	13,4	6,4	3,5	1,8	0,6	1,9	0,6	0,8	0,6	1 654
2005	15,0	5,5	4,1	2,4	1,1	2,0	1,0	0,9	1,0	1 743
2006	13,1	5,6	3,1	2,2	0,7	1,7	0,8	0,6	0,4	1 571
2007	11,0	5,5	3,2	2,4	0,6	1,8	0,6	0,6	0,6	3 248
2008	10,5	5,1	2,2	1,9	0,3	1,4	0,7	0,4	0,2	2 675

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.7 Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15–20 år som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1975–2008

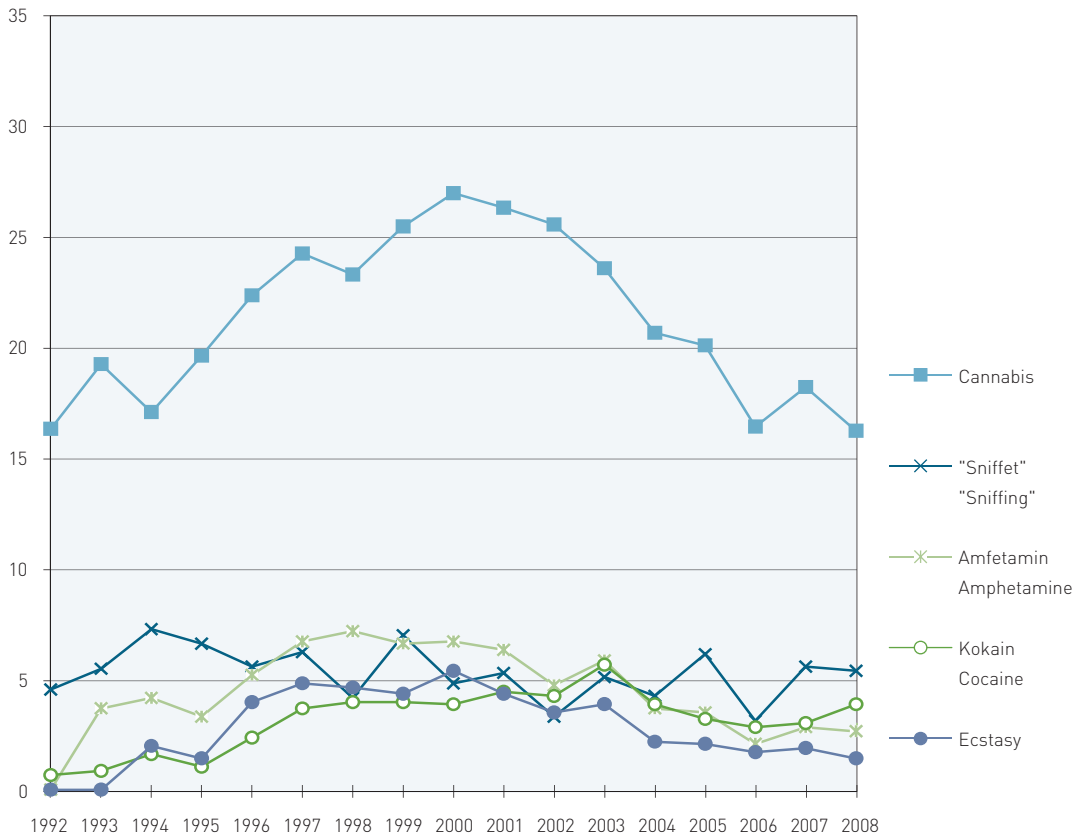
Percentage of young people in Oslo aged 15–20 years who say that they have at some time used different drugs 1975–2008

	Cannabis	«Sniffet»	Amfetamin o.l. stoffer	Kokain eller «crack»	LSD	Ecstasy	GHB	Heroin o.l. stoffer	Tatt stoff med sprøyte	Antall i alt
	<i>Cannabis</i>	<i>«Sniffing»</i>	<i>Amphetamine and similar substances</i>	<i>Cocaine or «crack»</i>	<i>LSD</i>	<i>Ecstasy</i>	<i>GHB</i>	<i>Heroin and similar substances</i>	<i>Injected drugs</i>	<i>Total number</i>
1975	18,7	8,0	5,9	..	3,4	1,9	785
1976	16,5	6,4	4,8	..	2,2	1,5	775
1977	18,1	10,3	3,9	..	1,2	1,4	0,6	771
1978	17,5	9,3	3,2	..	1,6	1,2	0,4	739
1979	22,5	12,8	4,1	..	2,3	2,2	1,8	729
1980	19,5	12,4	3,1	..	0,6	1,7	0,7	707
1981	22,5	9,9	3,0	..	1,2	1,2	0,8	770
1982	21,5	10,9	3,4	..	1,4	1,3	1,1	743
1983	19,8	9,7	2,4	..	0,9	1,6	0,9	681
1984	21,8	13,2	4,0	..	0,6	1,4	0,7	695
1985	19,5	10,3	1,8	..	0,7	1,3	1,2	678
1986	16,5	9,8	2,2	..	0,6	0,5	0,5	623
1987	17,3	11,2	3,3	..	0,7	1,6	0,9	578
1988	16,0	9,8	2,5	1,5	0,5	1,0	0,7	1 257
1989	18,1	8,0	2,3	1,5	0,3	1,4	0,6	1 260
1990
1991	16,6	5,8	2,3	0,8	0,6	0,7	829
1992	17,3	4,8	2,2	0,7	1,4	0,9	765
1993	20,4	5,8	3,9	0,9	2,5	1,0	686
1994	18,1	7,7	4,4	1,7	1,9	2,1	..	1,3	0,6	481
1995	20,8	7,0	3,5	1,1	1,3	1,5	..	0,9	0,0	457
1996	23,7	5,9	5,5	2,5	1,7	4,2	..	0,9	0,1	768
1997	25,7	6,6	7,1	3,9	2,8	5,1	..	1,2	0,4	808
1998	24,7	4,4	7,6	4,2	2,8	4,9	..	1,2	1,3	822
1999	27,0	7,4	7,0	4,2	2,8	4,6	..	1,2	1,3	1 146
2000	28,6	5,1	7,1	4,1	2,5	5,7	..	0,9	1,6	1 180
2001	27,9	5,6	6,7	4,7	1,6	4,6	1,3	1,1	1,7	1 204
2002	27,1	3,5	5,0	4,5	1,4	3,7	0,5	1,0	0,6	1 153
2003	25,0	5,4	6,2	6,0	1,2	4,1	0,9	1,1	1,0	1 381
2004	21,9	4,5	3,9	4,1	0,6	2,3	0,1	0,3	0,5	1 193
2005	21,3	6,5	3,7	3,4	0,8	2,2	0,9	1,0	1,2	1 358
2006	17,4	3,8	2,2	3,0	0,3	1,8	0,6	0,6	0,3	1 198
2007	19,3	5,9	3,0	3,2	0,8	2,0	0,7	0,8	0,4	2 507
2008	17,2	5,7	2,8	4,1	0,4	1,5	0,5	0,7	0,3	2 174

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning

Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

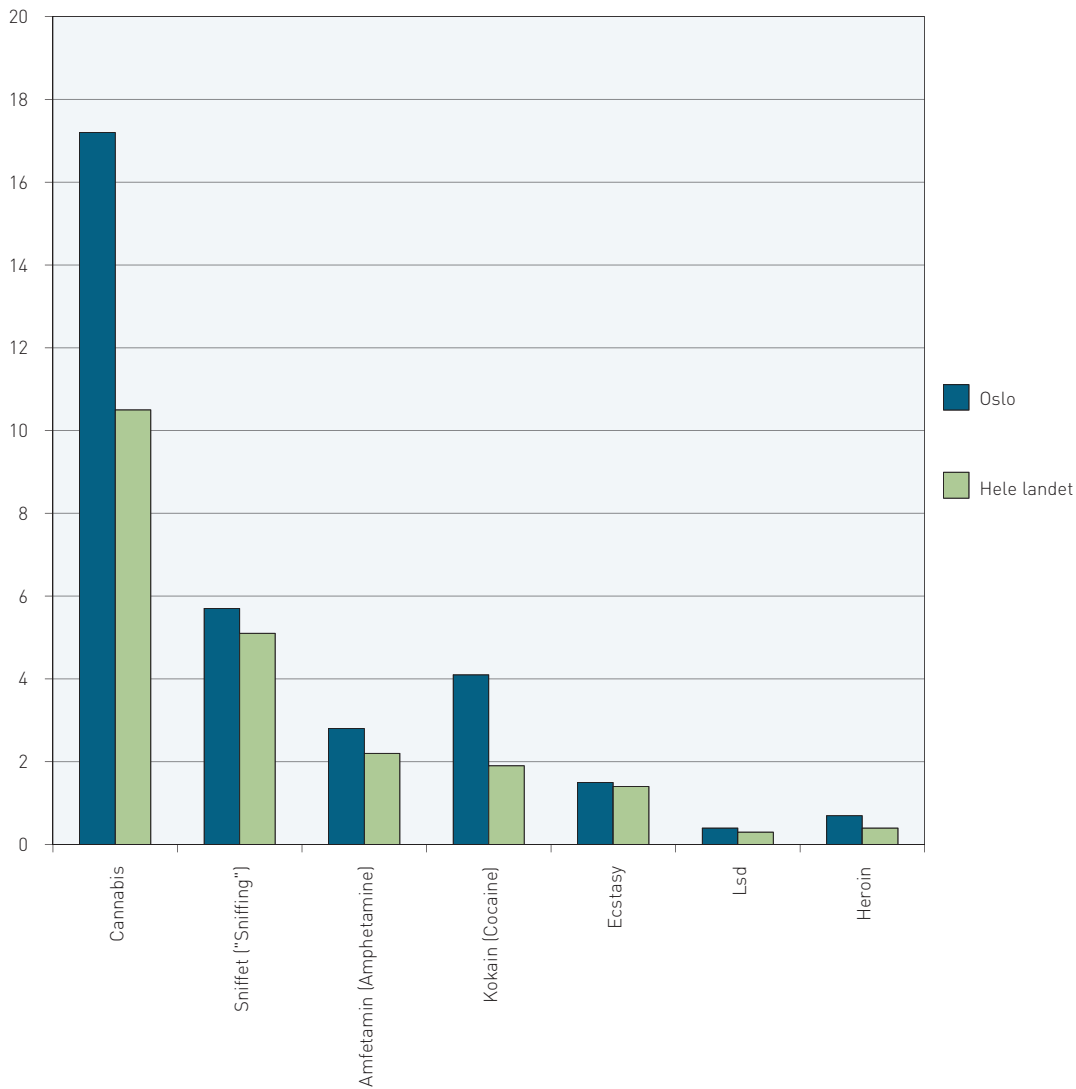
Figur 6.7a Prosent av ungdom i Oslo som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 1992-2008
Percentage of young people in Oslo who say that they have at some time used different drugs 1992-2008

Kilde (Source) : Statens institutt for rusmiddelforskning
 (Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Figur 6.7b Prosent av ungdom i Oslo og hele landet som oppgir at de noen gang har brukt forskjellige stoffer 2008

Percentage of young people in Oslo and Norway who say that they have at some time used different drugs 2008

Kilde (Source): Statens institutt for rusmiddelforskning
(Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research)

Tabell 6.8 Prosent av ungdom i Norge i alderen 15–20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert 1990–2008

Percentage of young people in Norway aged 15–20 years who mean that cannabis should be sold freely and who would try it if there were no danger of being arrested 1990–2008

	Selges fritt	Ville prøve
	<i>Sold freely</i>	<i>Would try</i>
1990	2,4	4,7
1991	2,6	5,5
1992	3,3	5,7
1993	3,8	6,7
1994	5,0	7,2
1995	5,5	8,3
1996	9,0	11,3
1997	10,8	12,1
1998	12,1	14,5
1999	11,9	13,2
2000	9,9	13,1
2001	10,8	13,1
2002	10,3	11,1
2003	9,6	11,3
2004	8,9	10,3
2005	8,0	11,2
2006	6,5	11,7
2007	5,6	10,4
2008	6,8	12,0

Kilde: Statens Institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

Tabell 6.9 Prosent av ungdom i Oslo i alderen 15–20 år som sier at cannabis bør kunne selges fritt og som kunne tenke seg å prøve hvis det ikke var fare for å bli arrestert 1968–2008

Percentage of young people in Oslo aged 15–20 years who mean that cannabis should be sold freely and who would try it if there were no danger of being arrested 1968–2008

	Selges fritt	Ville prøve
	<i>Sold freely</i>	<i>Would try</i>
1968	3,2	7,3
1969	3,1	5,3
1970	2,9	8,4
1971	6,4	12,1
1972	8,2	14,2
1973	3,8	11,5
1974	5,7	11,5
1975	4,2	9,9
1976	4,3	8,6
1977	4,6	8,9
1978	6,4	8,9
1979	6,8	13,3
1980	8,6	13,7
1981	7,4	14,8
1982	4,6	13,1
1983	4,3	10,6
1984	5,4	11,3
1985	3,2	8,9
1986	4,0	9,8
1987	5,2	8,7
1988	3,5	9,0
1989	4,1	9,5
1990	-	-
1991	3,2	7,5
1992	6,1	8,8
1993	7,5	12,0
1994	9,2	12,7
1995	10,7	14,9
1996	11,4	16,6
1997	16,0	19,9
1998	16,4	19,4
1999	14,4	18,9
2000	13,9	19,3
2001	17,0	19,0
2002	13,1	17,4
2003	13,1	16,3
2004	9,8	14,3
2005	9,8	14,3
2006	7,0	14,3
2007	8,0	16,1
2008	8,3	16,8

Kilde: Statens institutt for rusmiddelforskning
Source: Norwegian Institute for Alcohol and Drug Research

